ETT RIKARE HALLAND GENOM LOKALA INITIATIV

STRATEGI FÖR LOKALT LEDD UTVECKLING HALLAND 2014-2020

2015.11.05
uppdaterad 2020.01.31

SAMMANFATTNING

Lokalt Ledd Utveckling Halland vill skapa ett rikare, mer välkomnande och nytänkande Halland. Halland ska vara rikare på möjligheter, människor, initiativ och tillväxt. Halland ska vara mer välkomnande för fler olika människor att verka, bosätta sig och besöka. Genom lokala initiativ och samverkan sås frön till nya sätt att tänka, leva och mötas.

Vi tror på människans vilja att förbättra sin omgivning – att vara medskapare i den lokala utvecklingen. Lokalt Ledd Utveckling Halland erbjuder medel och metoder för att tillsammans gå från ord till handling. Strategin är ett verktyg för att komma dit.

Våra mål är att öka antalet innovationer, konkurrenskraften och sysselsättningen, samt att göra Halland till en mer välkomnande och attraktiv livsplats. Vi vill att fler olika människor ska känna sig välkomna hos oss, eftersom framgångsrika regioner attraherar alla typer av människor. Grunden till detta ser vi är ett konkurrenskraftigt näringsliv som skapar möjlighet till sysselsättning för befolkningen. De sex insatsområden vi vill vara verksamma inom är därför: entreprenörskap och innovation, besöksnäring, sociala innovationer och innovativa servicelösningar, boende och byggnation, infrastruktur och resande samt samhällsutveckling och byutveckling. Gemensamt för alla dessa områden är att alla insatser utgår från det lokala initiativet och den lokala drivkraften. Det småskaliga söker samverkan och synergier för att bli ännu mer effektfullt. Vi kompletterar kommunala, regionala, nationella och internationella strategier och handlingsplaner. Vi söker nya lösningar till lokala utmaningar och en viktig del av arbetet är därför att metodutveckla. Vi metodutvecklar inom samtliga insatsområden, liksom under våra horisontella mål, jämlikhet och hållbarhet. I vårt arbete med att använda oss av leadermetoden som verktyg har vi redan lärt oss en del. I denna strategi berättas det om hur vi arbetar som en lärande organisation för att fortsätta på den resan och lära oss ännu mer, tillsammans med de aktörer som söker sig till oss. Finansieringen sker genom Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden för att skapa så många synergier som möjligt och göra hela Halland till en administrativ och funktionell enhet för det lokala utvecklingsarbetet genom leadermetoden. I en tid där landsbygden är trendigare och mer hett efterlängtad än på länge, urbaniseringsgraden högre än någonsin och teknologins möjligheter nästintill outtömliga ser vi att Halland kan ta fördel av ett historiskt guldläge där det vi har att erbjuda är attraktivare än någonsin. Följ med du också och starta upp ett lokalt initiativ för ett rikare Halland!

SUMMARY

Community Led Local Development Halland aims to create a richer, more welcoming and innovative Halland. Halland should be richer in opportunities, people, initiative and growth. Halland should be more welcoming for a diversity of people to work, live and visit. New ways of thinking, living and meeting is possible through community led local initiatives and cooperation.

We believe in the human will to improve the environment we live, work and act in – to become a co-creator in local development. Community Led Local Development Halland provides means and methods to move from words to action. This strategy is a tool to get there.

Our goal to increase innovation, competitiveness and employment, and to make Halland a more welcoming and attractive place to live in. Our aim is to make a variety of people feel welcome here, since successful region attract all kinds of people. The basis for making people feel welcome founds on a competitive business sector that creates employment opportunities for the population. We want to work in six action areas: entrepreneurship and innovation, tourism, social innovation and innovative service solutions, housing and constructing, infrastructure and travelling and also community development. Common for these action areas is that all action spring from local initiatives and local enthusiasm. Community Led Local Development Halland complements municipal, regional, national and international strategies. We seek new solutions to local challenges. Therefore method development is an important part of our strategy and working process in all six action areas as well in our horizontal goals, equality and sustainability. Funding is received from European Agricultural Fund Rural for Development, European Regional Development Fund, European Social Fund and European Maritime and Fisheries Fund to create as many synergies as possible and to make Halland an administrative and functional unit for local development through the leader method. In a time where rurality is trendy and longed for, urbanization rate is higher than ever and the possibilities of technology are almost inexhaustible, we believe that Halland can take advantage of a position where what we can offer is more attractive than ever. Join in and start up a local initiative for a richer Halland!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning ... 3
1. Syftet med den lokala utvecklingsstrategin ... 4
2. Strategins bidrag till EU:s och Sveriges mål ... 4
3. Strategins framtagning ... 5
4. Verksamhetsområdet ... 6
4.1 Områdesstatistik ... 6
4.2 Områdesbeskrivning ... 12
4.3 Utvecklingsmöjligheter och behov ... 15
5. På vilket sätt är strategin innovativ? ... 19
5.1 Metodinnovation ... 19
5.2 Social innovation ... 19
5.3 Oförutsedda initiativ och en lärande organisation ... 19
6. Vision ... 20
7. Mål och handlingsplan ... 21
7.1 Övergripande och horisontella mål ... 21
7.2 Insatsområden ... 22
7.3 Handlingsplan ... 24
7.4 Urvalsprocess ... 30
7.5 Mål och urvalskriterier ... 31
8. Finansieringsplan ... 38
9. Organisation ... 39
9.1 Administrativ kapacitet och verksamhetskontorets arbete ... 39
9.2 Partnerskapet och föreningen ... 40
9.3 LAG – den lokala aktionsgruppen ... 40
10. Samverkan mellan fonder och med andra aktörer ... 42
10.1 Samverkan mellan fonder ... 42
10.2 Avstämning med andra aktörer med utvecklingsansvar ... 44
10.3 Icke-diskriminering och jämställdhet ... 44
11. Kommunikationsplan ... 46
12. Uppföljning och revidering ... 50
12.1 Kontinuerling Uppföljning av mål, insatsområde, handlingsplan, ekonomi och kommunikationsplan ... 50
12.2 Uppföljning av LLUH:s strategi och omvärldsbevakning ... 50
Bilaga 1. SWOT ... 52
Bilaga 2. Omvärldsanalys ... 57
Bilaga 3. Motivering ... 61
Bilaga 4. Partnerskapets medlemmar ... 62
Bilaga 5. Definition av indikatorer ... 63
Bilaga 6. Urvalskriterier och villkor för stöd ... 69
Bilaga 7. Kommunikationsplan ... 75
Bilaga 8. Uppföljning ... 77
Noter och hänvisningar ... 79

1. SYFTET MED DEN LOKALA UTVECKLINGSSTRATEGIN

Denna utvecklingsstrategi ska användas för att styra LAG:s arbete med prioritering och urval av ansökningar samt partnerskap, kommunikation och fondsamordning.

2. STRATEGINS BIDRAG TILL EU:S OCH SVERIGES MÅL

Alla projekt som prioriteras genom denna utvecklingsstrategi bidrar till att uppnå EU:s tillväxtstrategi EU 2020. Därför bygger alla mål och processen för projekturvalet i strategin på de mål som är satt i de inblandade operativa programmen för struktur- och investeringsfonderna.

Analyser ligger till grund för en vision och utvecklingsbehov, som leder till insatsområden och specifika mål som kan mätas med hjälp av indikatorer. En handlingsplan visar hur målen i insatsområden ska omsättas i aktiviteter.

3. STRATEGINS FRAMTAGNING

Strategin är framtagen genom en process med många involverade aktörer. En workshop i varje kommun med totalt 243 personer från ideell, privat och offentlig sektor har genomförts för att diskutera tillgångar, möjligheter och utmaningar. För att samla in tankar från en bredare population gjordes intervjuer på skolor, caféer och utanför lanthandeln med över 400 personer i alla åldrar där nästan hälften var mellan 13-25 år och drygt hälften var kvinnor.[1] Utifrån detta material genomförde LAG (Local Action Group=styrelsen) för Leader Landsbygd Halland (LLH) och Leader Kustbygd Halland (LKH) som företrädare för sina medlemmar en SWOT och en omvärldsanalys för att ta fram insatsområden. Samtliga kommuner i Halland, Region Halland, många ideella föreningar och företag är företrädda i LAG. För att sätta ihop arbetet med Havs- och Fiskerifondens aktörer har den SWOT-analys som Länsstyrelsen i Hallands län genomfört ihop med Fiskeområde Hallands styrelse gällande nytt Havs- och Fiskeriprogram (se bilaga 1, SWOT) använts. En doktorand från Institutionen för Service Management och tjänstevetenskap på Campus Helsingborg vid Lunds Universitet, har gjort en extern utvärdering av fiskeområdets projektverksamhet, med intervjuer av fiskeområdets projektmottagare[2]. I framtagandet av strategin har Leaderkontoret intervjuat företrädare för Hallandsfiskarnas producentorganisation, Insjöfiskarna, Tiraholms fisk, Hallands sportfiskare samt Hallands fiskevattenägare och kopplingar har hela tiden sökts till intervjuer och till SWOT-analysen i framtagandet av denna strategi. Utvärderingsrapporter och utvärderingsarbete från Leader Landsbygd Halland, Leader Kustbygd Halland och Fiskeområde Halland har beaktats[3]. Styrelserna för LLH, LKH och FOH har genomfört en heldagskonferens för att sammanfoga arbetet, skapa samsyn om insatsområden, vision och framtida namn på föreningen.

I arbetet med att ta fram strategin har EU 2020, nationella, västsvenska, regionala och kommunala program[4] varit vägledande för att se att riktningen stämmer, men också för att se inom vilka områden det är gynnsamt att arbeta med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden i Halland. Även EU:s vattendirektiv ligger till grund för allt arbete som berör fiskenäringen där Havs- och Vattenmyndigheten håller på att arbeta fram ett åtgärdsprogram[5]. Materialet från de kommunala workshoparna och intervjuerna har gett det lokala perspektivet som till stora delar stämmer överens med vad som tagits fram på andra nivåer. Olika aktörer har konsulterats i framtagandet av strategin och materialet har diskuterats tillsammans med Region Hallands tjänstemän, med företrädare från Hallands idrottsförbund, näringslivet samt integrationssamordningen på Länsstyrelsen, aktörer som ännu inte sitter med i LAG.

Det nuvarande Leaderkontoret har skrivit strategin med stöd av styrelserna från Leader Landsbygd Halland, Leader Kustbygd Halland och Fiskeområde Halland. Det nuvarande arbetsutskottet från LLH och LKH har koordinerat arbetet och bjudit in FOHs aktörer till dessa möten för att kunna samverka. Arbetsutskottet representerar samtliga tre sektorer och med en jämn fördelning mellan könen. Strategin har gått på remiss genom utskick till över 400 e-postadresser, till alla som är medlemmar i LLH, LKH, FOH samt spridits via Facebook, Twitter och www.leaderhalland.se. Regionstyrelsen har informerats om framtagandet genom en kontinuerlig dialog med berörda tjänstemän, som föredragit ärendet för regionstyrelsen. Beslut om strategin har tagits på ett gemensamt möte där partnerskapets medlemmar var representerade.

4. VERKSAMHETSOMRÅDET

Lokalt Ledd Utveckling Halland (LLUH) gränsar till större tillväxt- och arbetsmarknadsregioner. I norr finns närheten till Göteborg och Västra Götalandsregionen och i söder finns närheten till Skåne, Öresund och Europa. LLUH gränsar till Leader Linné, Landsbygdsutveckling Västra Småland, Leader Skåne Nordväst och Öresundsfiskarna, Utveckling Nordost AB, Leader Sjuhärad, Göteborgs Insjörike samt Leader Terra et Mare.

4.1 OMRÅDESSTATISTIK

Statistik som uppges berör Landsbygdsfonden, Regionalfonden och Socialfonden om inget annat anges. Där det refereras till ”städerna” menas tätorterna Halmstad, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka som alla har mer än 20 000 invånare.

Totalt antal invånare i utvecklingsområdet, inklusive tätorter > 20 000 invånare.	306 840 invånare. I det utökade området för Havs- och Fiskerifonden finns ca 313 700 invånare.
Antal invånare i utvecklingsområdet, exklusive tätorter > 20 000 invånare.	173 718 invånare. Tätorterna Halmstad (63 527 inv.), Varberg (29 424 inv.), Falkenberg (20 745 inv.) samt Kungsbacka (20 156 inv.) är därmed borträknade.
Områdets totalstorlek i km^2, inklusive tätorter > 20 000 invånare.	5719 km^2 Med det utökade området för Havs- och Fiskerifonden är ytan 6523 km^2
Områdets storlek i km^2 utanför tätorter > 20 000 invånare.	5646,7 km^2
Antal invånare per km^2, inklusive tätorter.	53,65 invånare per km^2
Antal invånare per km^2, exklusive tätorter.	30,76 invånare per km^2

Kommuner som omfattas av strategin.	Laholm, Halmstad, Hylte, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka kommun. Genom LLUH ges möjlighet att söka utvecklingsmedel inom Havs- och Fiskerifonden. Verksamhetsområdet sträcker sig då över hela Halland samt i ett område kring sjön Bolmen.
Landskapstyper och landmärken.	Slättbygd, jordbrukslandskap, skogsbygd, sjöar, myrar och vattendrag. Hallandsåsen utgör ett sydligt landmärke tillsammans med de halländska åarnas dalgångar. Från Skummeslöv via Mellbystrand, Tylösand till Vilshärad präglas kustlandskapet av sandstränder, varefter omgivningarna skiftar mellan sandstränder klippor för att i norr domineras av den senare. Innanför kustbandet breder sig öppna böljande jordbrukslandskap ut sig och gränsar mot skogsbygden i öster. Öster om Varberg ses landmärket Världsarvet Grimeton. Fjärås bräcka utgör ett nordligt landmärke.
Större tätorter och utvecklingscenter.	Laholms kommun: Laholm, Knäred, Våxtorp, Hishult och Veinge. Halmstad kommun: Halmstad, Gullbrandstorp, Haverdal, Harplinge, Getinge, Kvibille, Oskarström, Åled, Simlångsdalen, Trönninge, Steninge och Eldsberga. Falkenbergs kommun: Falkenberg, Ullared, Ätran, Vessigebro, Glommen och Slöinge. Hylte kommun: Hyltebruk, Torup och Unnaryd. Varbergs kommun: Varberg, Tvååker, Rolfstorp, Skällinge, Kungsäter, Veddige, Bua, Väröbacka och Limabacka. Kungsbacka kommun: Kungsbacka, Kullavik, Särö-Bukärr, Vallda, Onsala, Gottskär, Anneberg-Älvsåker, Hjälm, Fjärås Kyrkby, Fjärås stationssamhälle, Åsa och Frillesås.

Befolkningsförändring för åren 2007–2013.

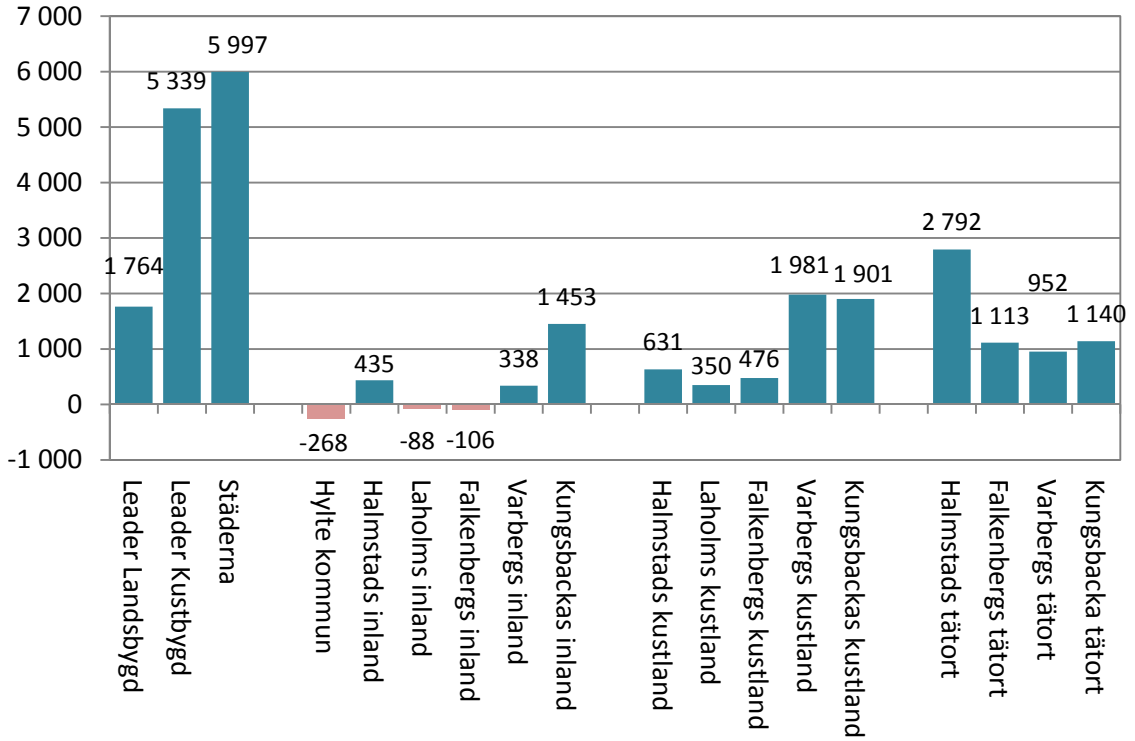

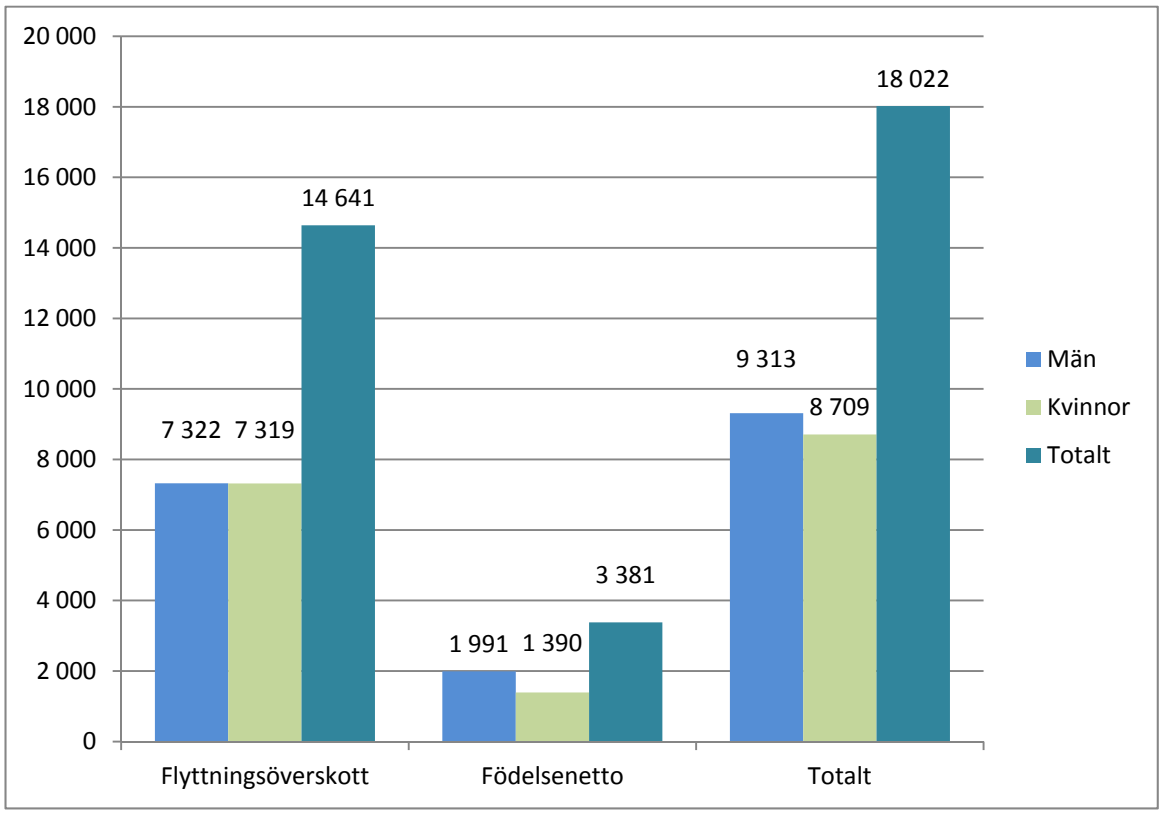

Arbetslöshet i procent.

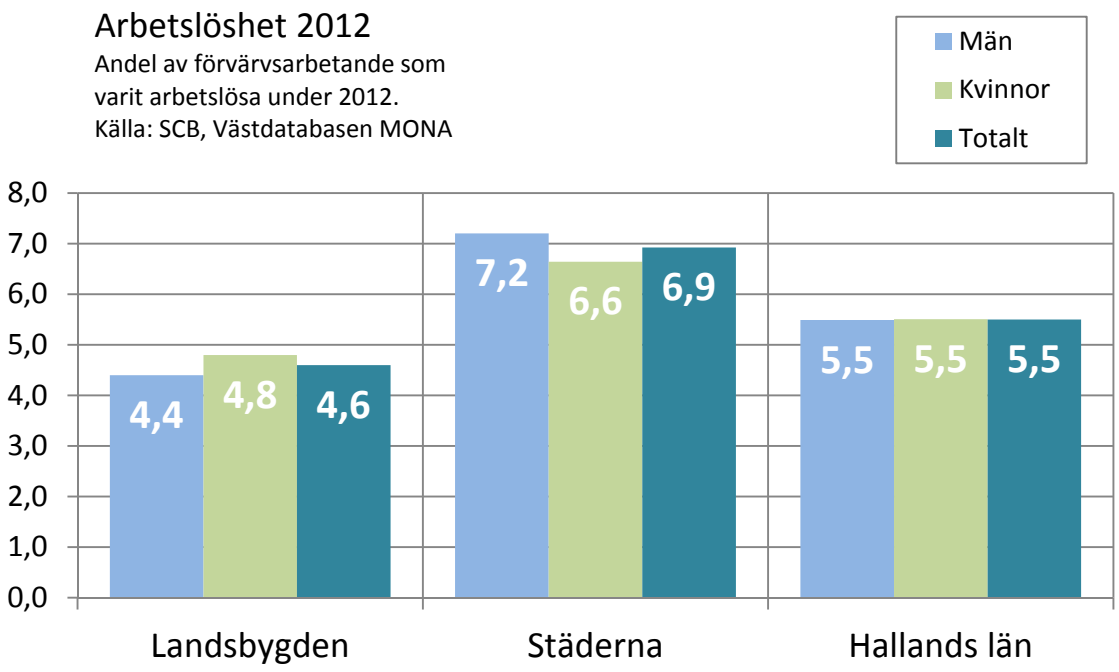

Andel långtidsarbetslösa.

Kommun	Andel långtidsarbetslösa (%)
Falkenberg	0,9
Halmstad	1,0
Hylte	0,7
Kungsbacka	0,5
Laholm	1,1
Varberg	0,6
Hallands län	0,8

Arbetslöshet bland unga (15–24 år) i procent.

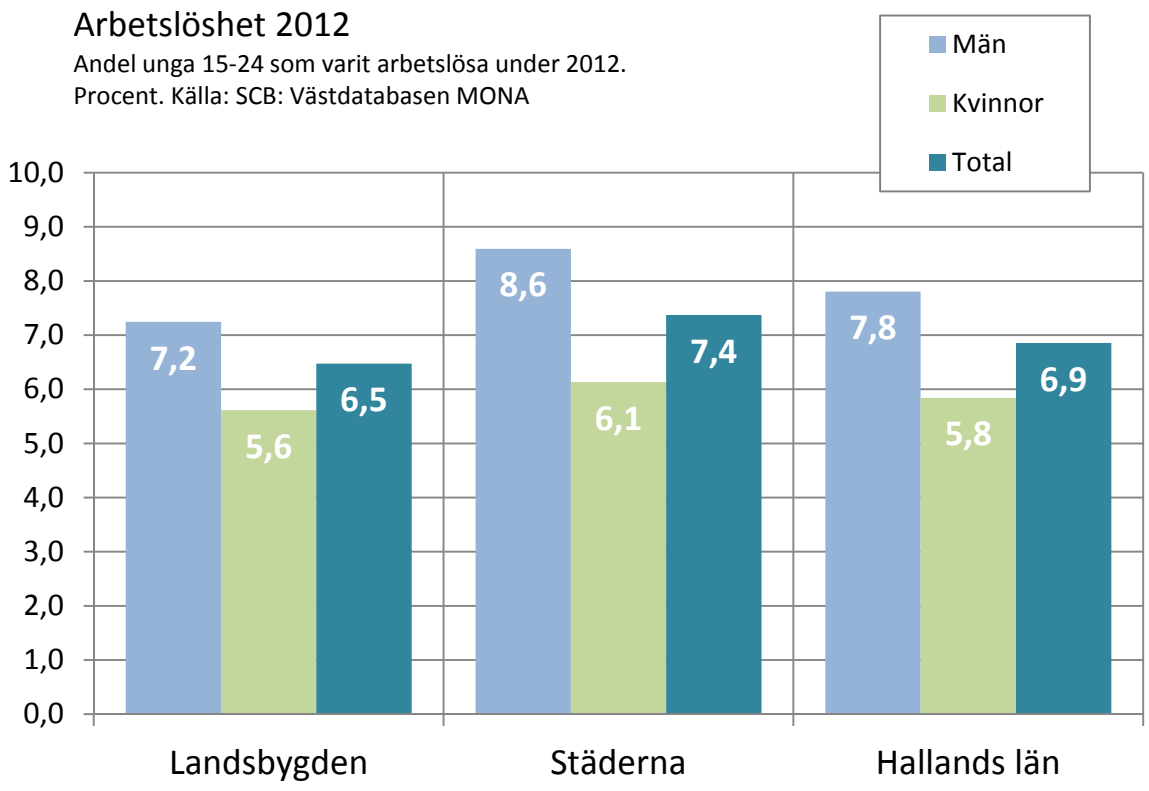

Andel invånare med utländsk bakgrund i procent.

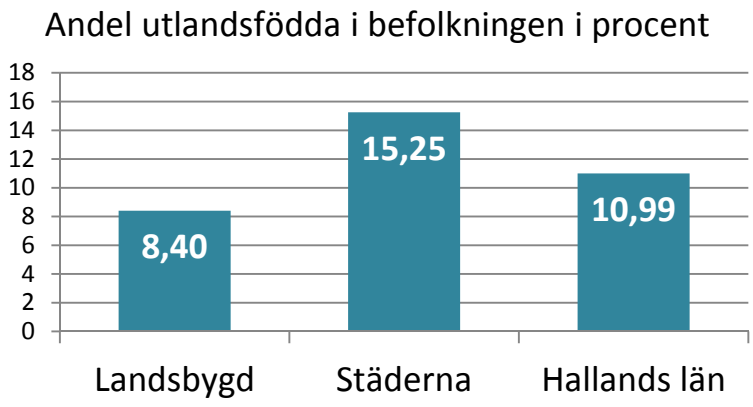

Antal företag med direkt anknytning till fiske och vattenbruk.	Det finns ca 70 aktiva yrkesfiskare längs Hallandskusten och 10 yrkesfiskare vid Bolmen. I Halland och i området kring Bolmen finns drygt 20 företag med inriktning på fisketurism. Utmed kusten finns 7 beredningsindustrier.

Antal företag per 1 000 invånare.

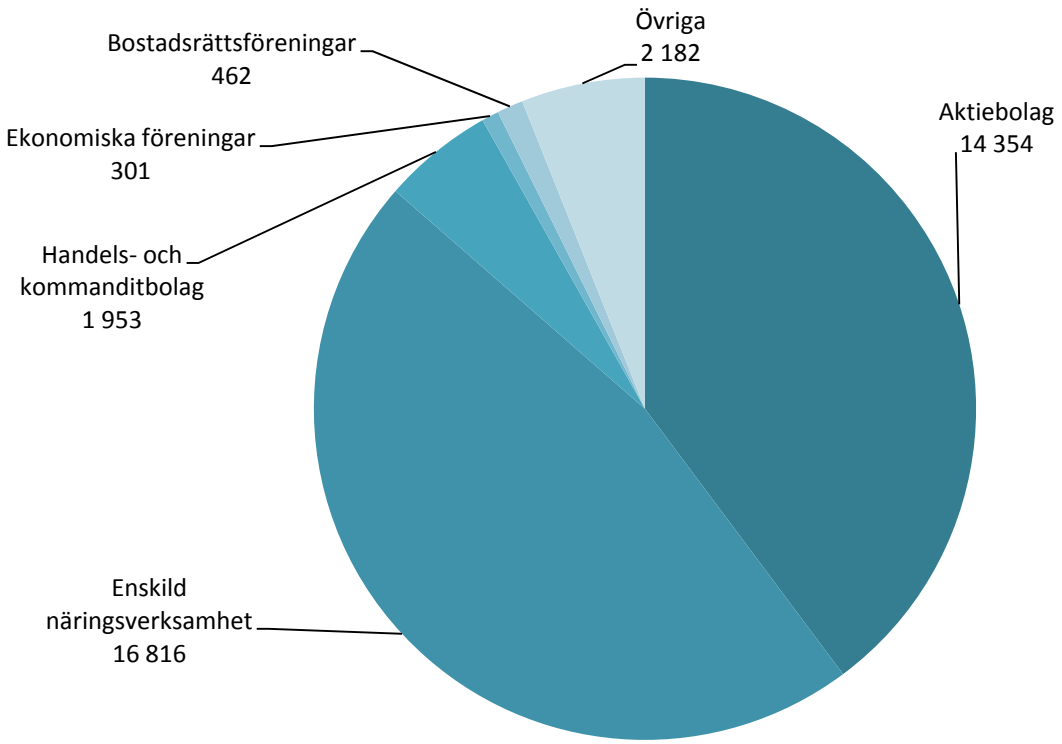

Totalt antal företag registrerade i Halland januari 2015: 36 068.
Se fördelning i diagrammet ovan.

Antal företag per 1000 invånare: 117,55

Antal nystartade företag per 1 000 invånare.	11,3 % 2012 startades 2 095 nya företag i Hallands län bland invånare mellan 16-64 år.

Andel av befolkningen i procent.

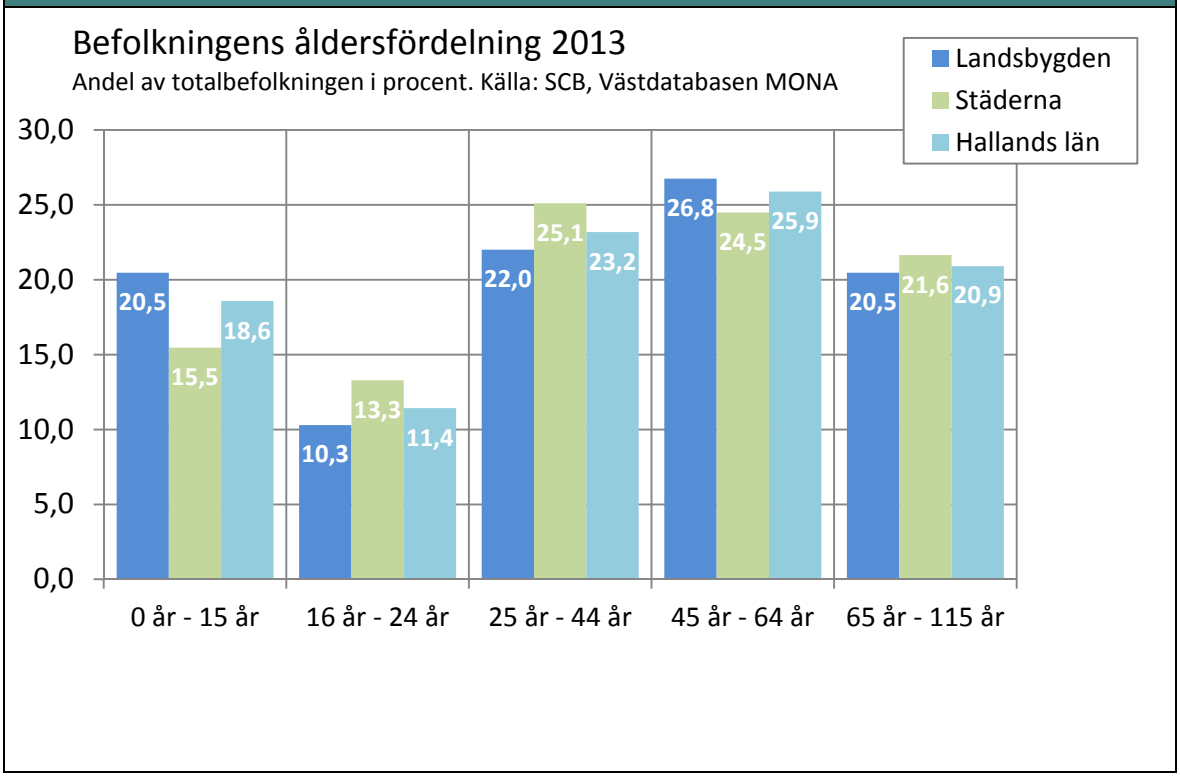

4.2 OMRÅDESBESKRIVNING

Genom LLUH ges möjlighet att söka utvecklingsmedel inom Landsbygdsfonden, Havs - och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden. Landsbygdsfonden verkar i Hallands län exklusive städerna Halmstad, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka. Regionalfonden och Socialfonden verkar i hela Hallands län. Havs- och Fiskerifonden verkar i hela Hallands län samt i ett område kring sjön Bolmen.

4.2.1 NATUR- OCH KULTURRESURSER

LLUH kännetecknas av en tätortsnära landsbygd som har en rik och varierande natur med slätter och jordbrukslandskap i sina västra delar, medan dess östra delar domineras av skogar, myrar och sjöar. Förr dominerades området av bok- och ekskogar men har under de senaste hundra åren ersatts till stor del av granskog. Flera bokskogar har bevarats, varav de mest kända ligger på Hallandsåsen och i Åkulla.

Längs kusten finns en rik flora och ett myllrande fågelliv. Kustområden kännetecknas av sandstränder, klippor och i norra delarna skärgård som till stora delar skyddas av naturreservat och naturområden. Kusten har stor betydelse för Hallands turism och värderas som en attraktiv boendemiljö.

LLUH har mycket vatten i form av sjöar, insjöar och åar. Sjöar som kan nämnas är Bolmen, Lygnern, Unnen, Fegen, Färgensjöarna men det finns många fler. Från Småland och Västergötland letar sig de halländska åarna Lagan, Nissan, Ätran och Viskan ut i Kattegatt och kantas av flera mindre vattendrag. Området är det i Sverige hårdast drabbade vad gäller mark – och vattenförsurning, vilket går ut över

fisk och fisket i både sjöar och kustområden. Fisket har drabbats hårt av miljöförstöringen och av för hårt fisketryck. Laxfisket har nästan helt försvunnit och torsk- och plattfisk har minskat drastiskt.

Området har en tradition av jord- och skogsbruk och den areella näringen har fortfarande stor betydelse. Jordbrukens storleksrationalisering har dock medfört att natur- och kulturvärden inom odlingslandskapet är hotade samt att kulturhistoriska värden i form av byggnader står och förfaller.

4.2.2 FISKET

Fiskerinäringen har stor betydelse för området men har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna. Hallandsfiskarnas producentorganisation, som representerar de halländska yrkesfiskarna, har tät kontakt med förädlingsindustrin.

Fiskehamnarna är Kungsbacka kommun - Lerkil, Varbergs kommun - Båtfjorden (Bua, Videberg), Träslövsläge, Falkenbergs kommun - Glommen. I Lerkil och Träslövsläge finns utvecklad hamnförsäljning och varvsverksamhet och i Båtfjorden och i Glommen finns förädlingsindustri.

I Halland finns det i dagsläget 70 yrkesverksamma fiskare längs kusten, 7 beredningsindustrier samt ett 20-tal entreprenörer inom fisketurism, både längs kustlandet, inlandet och runt Bolmen. Vid Bolmen finns 10 yrkesfiskare, ofta integrerad i lokal förädling och turism, exempelvis Tiraholms Fisk.

Halland har av tradition ett aktivt sportfiske. Mest känt är lax- och öringsfisket i åarna och utefter kusten. Sportfiskarna är även aktiva med återställande av lekplatser och vandringsvägar i åar och bäckar. Sportfisket är en av våra största folk- och miljörörelser. Halland har ett stort antal fiskevårdsområden med möjligheter att utveckla inlandsfisket, kustfisket och fisketurismen.

4.2.3 NÄRINGSLIV

I Halland finns en stor andel små företag och en hög andel nystartade företag, i många delar av verksamhetsområdet finns det en stark kultur av att driva egen verksamhet. Historiskt sett syns detta tydligt i jord- och skogsbrukets samt fiskets ekonomiska organisationer som fortfarande är aktiva i delar av länet.

Näringslivet i LLUH präglas av jord- och skogsbruk och övriga gröna näringar, tillverkningsindustri, bygg och handel samt fiske där även vattenbruk, fritidsfiske och beredningsindustri ingår. I Laholms kommun är jordbruket av särskild vikt och i Hylte kommun är tillverkningsindustrin med medelstora och stora företag en betydande del av näringslivet. Handelssektorn är i Halland till stor del koncentrerad till kusten, städerna och större tätorter med undantaget Ullared.

Besöksnäringen pekas ut som en viktig näringsgren och som en framtida basnäring för Halland[6] och i verksamhetsområdet finns en variation av attraktiva besöksmål för olika målgrupper.

4.2.4 ATTRAKTIONER

Kusten attraherar människor alltmer och hallandskusten är ett expansivt och konkurrenskraftigt turistområde. I verksamhetsområdet finns flerrtalet områden utpekade som riksintresse för friluftsliv, exempelvis kring Simlångsdalen. I LLUH finns många besöksmål som Tjolöholms slott, Världsarvet Grimeton, Vallåsen, Ullared och Bosgårdsfallet. Många fritidsaktiviteter och idrottsevenemang gör verksamhetsområdet attraktivt som besöksmål, däribland även fiske, vandring och vattensporter. Småskalig livsmedelsproduktion gör att besökaren kan smaka på Halland och Bolmen. Här finns många duktiga företagare, men det behövs fler för att skapa fler besöksanledningar.

4.2.5 FÖRENINGSLIV

Halland är föreningstätt med många hembygdsföreningar, kulturföreningar, idrottsföreningar etc. Det finns en betydande surf- och vattensportkultur som bl. a. bidrar till ett attraktivare Halland, näringslivsutveckling och högre folkhälsa. På landsbygden har föreningslivet och det ideella engagemanget stor betydelse för ortens sammanhållning och utveckling men återväxten i föreningarna är hotad. På tidigare obebyggd landsbygd, framförallt i de yngre samhällena vid kusten, finns det inte samma naturliga engagemang i bygden och tradition av att organisera sig[7]. I LLUH finns ca 80 lokala utvecklingsgrupper som arbetar med att utveckla sitt närområde med stöd från lokalbefolkningen.

4.2.6 SERVICE

Kommunal och kommersiell service i området koncentreras främst till tätorter. Kommunerna i Halland pekar ut en del orter på landsbygden som service- eller utvecklingsorter där det finns god tillgång till kollektivtrafik samt ett brett utbud av offentlig och kommersiell service. I mindre tätorter saknas detta utbud.

Under senare år har flertalet livsmedelsbutiker på Hallands landsbygd lagts ned och handeln på landsbygden behöver stärkas för att upprätthålla en god servicenivå. Handeln koncentreras främst till kustområdet men även där har handlarna i landsbygdsområden svårt att skapa hållbarhet. Region Halland har gjort en genomgång av de företag som finns i underlaget för innevarande period genom intervjuer och framtidsperspektivet är inte positivt. Få företagare går med bra resultat om ens något, medelåldern är relativt hög och investeringsbehovet är stort.[8]

4.2.7 INFRASTRUKTUR

Befolkningen i LLUH efterfrågar utökade allmänna kommunikationsmedel och bredbandskapacitet[9]. Under senare år har intresset för bredband ökat och flera fiberföreningar har ansökt stöd hos Länsstyrelsen för möjlighet att gräva ned fiberkabel på landsbygden. Behovet av bredband är fortfarande stort i verksamhetsområdet.

I serviceorterna finns förhållandevis tillräcklig tillgång till kollektivtrafik. Tillgången till allmänna kommunikationer minskar i inlandet. Ju längre österut, desto mer efterfrågas utökad kollektivtrafik av befolkningen.

Antalet vandringsleder och stigar har de senaste åren ökat, inte minst genom leaderprojekt, och ökat framkomlighet och tillgänglighet i många skogar och rekreationsområden. Många mindre tätorter efterfrågar cykelvägar som ansluter till serviceorter för att på så sätt få tillgång till det utbud en större tätort kan tillhandahålla.

Närheten till storstadsregioner som Göteborg och Malmö, därmed också närhet till flygplatserna Landvetter och Kastrup skapar förutsättningar för internationell flygtrafik. Närhet till flygplatserna i Halmstad och Ängelholm skapar förbindelse med först och främst Stockholm.

Invånarna i LLUH har närhet till Västkustbanan, för tågtrafik i nord-sydlig (Köpenhamn-Göteborg) riktning, Viskadalsbanan (Varberg-Borås) och Nässjöbanan (Halmstad-Nässjö). Därmed finns det stora möjligheter för invånarna i Sveriges tre största städer att relativt enkelt ta sig till verksamhetsområdet.

4.2.8 LIVSKVALITET, LOKAL ANDA OCH SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR

Städerna har en något lägre genomsnittlig medelinkomst och utbildningsnivå samt högre ohälsotal än längs kusten i övrigt. Andelen arbetslösa och andelen som uppburit försörjningsstöd är högre i städerna än i hela övriga området.

Hälsosituationen hos den halländska befolkningen är förhållandevis god och medellivslängden är den högsta i landet. Jämfört med rikssnittet har Halland överlag låga ohälsotal.

I verksamhetsområdets delar i Laholm, Hylte och Halmstad kommun är arbetslösheten högre än genomsnittet för Halland. I Laholm och Hylte är ohälsotalet högre, med en högre andel försörjningsstöd än genomsnittet för Halland.

Medelinkomsten i Halland är hög med den näst högsta medelinkomsten i Sverige. LLUH är något lägre än snittet för Halland. Boende utmed kusten har en högre genomsnittlig medelinkomst.

Halland har generellt en hög utbildningsnivå. 2009 hade 34 % av befolkningen i Halland eftergymnasial utbildning. I inlandet var utbildningsnivån lägre med 26,4 % av befolkningen och för kvinnor 32,9 %. Utmed kusten var utbildningsnivån högre med 41,4 % av befolkningen som hade eftergymnasial utbildning, även här stod kvinnor för en högre andel med 46,7 %[10]. Halland har en utbildningsnivå som är högre än vad som efterfrågas på arbetsmarknaden. Denna obalans löses tack vare pendling till större arbetsmarknadsregioner som Öresundsregionen och Göteborg. Obalansen gynnar främst manliga löntagare, eftersom de i högre utsträckning pendlar till arbete och därmed har tillgång till en större arbetsmarknad. Trots att kvinnor har en högre utbildningsnivå har de en lägre medelinkomst.[11]

Flyktingtillströmningen har ökat till Sverige och förväntas öka de kommande åren. Samtidigt som det i skrivande stund sitter ca 600 personer utan kommunplacering men med uppehållstillstånd på flyktingförläggningarna i länet[12], så finns det orter med en negativ befolkningstillväxt och en åldrande befolkning[13] i verksamhetsområdet. Underlaget för service minskar i avfolkningsbygder och ortens attraktivitet minskar.

Flera åldersgrupper, framförallt unga efterfrågar mer aktiviteter på landsbygden. Utbudet av aktiviteter upplevs som mindre i jämförelse med större tätorter.[14] Verksamhetsområdet har stor tillgång till mötesplatser i form av bygdegårdar, idrottsanläggningar, hembygdsparker eller andra föreningslokaler.

Många invånare vittnar om en ”by-anda” eller en särskild känsla av samhörighet bland de som bor och verkar på landsbygden. Denna samhörighet och känsla för varandra skapar handlingskraft, idérikedom och en vilja att ta saker i egna händer för att få något gjort. Det skapar även en vilja att samverka kring utvecklingsinsatser och projekt som utvecklar närområdet.

4.3 UTVECKLINGSMÖJLIGHETER OCH BEHOV

Hallands största resurs är dess invånare och hallänningarna har en tradition för att samarbeta för att komma framåt. Utvecklingsmöjligheter och behov har tagits fram genom SWOTarna som kan läsas i bilaga 1 och det är dessa som ligger till grund för detta kapitel. Även utvärderingsrapporter från programperioden 2007-2013 har varit grundläggande här[15]. LLUH arbetar vanligen utifrån styrkebaserad utveckling, *appreciative inquiry,* alltså att utgå från sina styrkor vilket gör att fokus ligger framförallt på utvecklingsmöjligheterna.

LLUH vill arbeta för att öka antalet innovationer, konkurrenskraften och sysselsättningen samt att positionera Halland som en välkomnande och attraktiv plats för boende, besökare och företagare, där fler människor inkluderas i arbete. För att göra detta ser LLUH en rad olika utvecklingsmöjligheter.

De globala utmaningarna kräver nya idéer, metoder och samarbeten men dessa utmaningar erbjuder också stora möjligheter i form av nya tillväxtområden, nya näringar och nya tjänster. Detta märks inte minst genom att det traditionella innovationsbegreppet breddas både från europeisk och från nationell nivå till att också inbegripa social innovation. LLUH vill satsa på social innovation genom att fortsätta utbilda, hämta hem kunskap till Halland och satsa på METODUTVECKLING. Vilket innebär att LLUH använder ett arbetssätt där arbetsmetoder, verktyg och processer utvecklas och dokumenteras och därmed blir överförbara. En viktig del i arbetet är också att satsa på LAG och verksamhetskontoret som har bred kompetens, erfarenhet och ett starkt engagemang i att driva lokal utveckling.

Det råder olika förutsättningar för människor att delta i utvecklingen i verksamhetsområdet idag. Halland har en segregerad arbetsmarknad och här behövs kompetensutveckling och ett fokuserat arbete på alla nivåer. Samtidigt som det finns en invandring till länet där nya svenskar och nya hallänningar kan vara den arbetskraft som efterfrågas är en stor del av arbetskraften högt utbildad. Ibland högre utbildad än de arbetsplatser som erbjuds. Kvinnor är högre utbildade än männen generellt i området men har ändå lägre löner. Unga är en grupp som inte alltid inkluderas i det lokala utvecklingsarbetet. LLUH kommer därför att arbeta med JÄMLIKHET som horisontellt mål, jämställdhetsintegrera verksamheten och arbeta med lärande utvärdering för att driva utveckling på jämlika villkor. Inom detta insatsområde kan LLUH stödja kontaktskapande mellan nyinvandrade hallänningar och de arbetsplatser som erbjuds och vidareutveckla Ung i Halland för att bidra till ungas deltagande och ENTREPRENÖRSKAP. LLUH behöver också nå nya målgrupper, eftersom Leadermetoden behöver kommuniceras bredare när nya möjligheter ges till insatser inom flera olika fonder. Därför kommer LLUH att arbeta med sin KOMMUNIKATIONSPLAN och arbeta aktivt för JÄMLIKHET.

Klimatförändringar och klimatkatastrofer såsom stormar och översvämningar kommer att ge specifika förändrade lokala förutsättningar för agrara näringar och andra aktörer som behöver lära sig att hantera dessa och även hitta nya möjligheter till utveckling. Det finns globala klimatutmaningar som kan lösas genom lokala lösningar och systeminnovation. Systeminnovation är initiativ som strävar efter att möta de utmaningar som finns i samhället med innovativa idéer och metoder[16]. LLUH kommer därför att arbeta med HÅLLBAR UTVECKLING som ett horisontellt mål. Fiskets anpassning till hållbarhet och pågående miljöåtgärder kan skapa betydande utvecklingsmöjligheter för både skaldjursfisket och det fiske på torsk – och plattfisk som tidigare var betydande men nu med nya metoder.

I verksamhetsområdet finns det många kompetenta små och medelstora företag med en vilja att utvecklas. För att möta den ökande arbetslösheten behövs än fler småföretag, lönsamma jord-, skogs- och fiskebruk och fler företagare som är kvinnor, unga och nya svenskar. Därför är en utvecklingsmöjlighet att stödja små företag i entreprenörskap, innovativa finansieringsformer, kompetensutveckling och bättre marknadsföring. Verksamhetsområdet har också många primärproducenter inom jord- och skogsbruk samt inom yrkesfisket. Dessa utgör en god bas för att arbeta vidare med diversifiering av företagande samt för att förädla de goda råvaror som produceras. Därför är en utvecklingsmöjlighet att stödja gröna och blå näringar till att bli mer lönsamma bl.a. genom resursförädling, gröna tjänster, närproducerat och certifierad ekologisk odling. Lokala producenter kan stödjas till ökad förädling och bättre prissättning av sina varor och utveckla producentorganisationerna. Kunskapen om hur en kan öka sina intäkter och få ett mer lönsamt företagande inom livsmedelsproduktion och förädling bör öka. Logistiska lösningar är också efterfrågade för att öka lönsamheten hos primärproducenterna. Dessa utvecklingsmöjligheter griper LLUH an under insatsområdet ENTREPRENÖRSKAP OCH INNOVATION bl.a. genom att erbjuda möjligheter för mikrostöd, men även genom att utveckla innovativa finansieringslösningar för nya

idéer. Under samma insatsområde tas utvecklingsmöjligheten att naturen är en stor resurs i hela Halland hand om. Detta gäller särskilt primärproducenterna inom jord-, skogs- och fiskebruk, men också besöksnäringen är beroende av naturen som resurs. I förlängningen skapar dessa näringar värden, arbetsplatser och tillväxt. Det är en utvecklingsmöjlighet att utveckla besöksnäringen och att visa på och stödja insatser som ökar nyttan av lokala naturresurser.

Det finns en positiv trend som kan utvecklas särskilt för verksamhetsområdet. Invånare i storstäder älskar landet, fisket, skogen och vattnet. En utvecklingsmöjlighet är därför att arbeta förstärkt på turistmål och marknadsföring som riktar sig särskilt till barnfamiljer men även andra människor från de närliggande tillväxtregionerna Göteborg-Oslo och Malmö-Köpenhamn och även andra länder. Detta skulle kunna bidra till att bygga ut turistsäsongen under hela året. Detta kan göras exempelvis genom att bygga vidare på de turistmål som finns, både kulturell och historisk turism samt fisketurism. Det finns möjligheter att skapa synergier mellan havet/kusten och sjöarna/skogen – så att hallänningar och turister upplever hela det fantastiska Halland och Bolmen då det görs mer tillgängligt. Här är det viktigt att arbeta över kommungränserna. Denna möjlighet vill LLUH arbeta med under insatsområdet BESÖKSNÄRING.

I verksamhetsområdet finns en anda av starkt engagemang och idérikedom. De globala utmaningarna kräver kraftsamling på alla nivåer, även den lokala. Det är leadermetodens styrka att nå ut till flera sektorer samtidigt och hitta nya lösningar. Därför är en utvecklingsmöjlighet att arbeta förstärkt med SOCIALA INNOVATIONER och samhällsentrepenörer. För att stärka samhällsentreprenörers[17] genomslagskraft är det viktigt att arbeta över de tre sektorerna som är leaders styrka: offentlig, ideell och privat sektor. I detta sammanhang kan Leader med fördel förstärkt söka arbeta med Penta Helix-modellen. Penta Helix är en vidareutveckling av Triple Helix-modellen som innebär att akademi, näringsliv och offentlig sektor samverkar. Penta Helix-modellen inkluderar även ideell sektor och medborgare och där skulle leadermetoden kunna användas. Även metodutveckling för att arbeta med INNOVATIVA SERVICELÖSNINGAR genom leadermetoden är en utvecklingsmöjlighet. Befolkningen utanför städerna önskar sig generellt en högre mobilitet men även lösningar för vikande service av bl.a. livsmedelsbutik och skola efterfrågas. Dessa utmaningar bör antas i samverkan med kommunernas tjänstemän och handlar om att leverera alternativa lösningar som är kostnadseffektiva men inte tar över kommunalt ansvar. Service inom fiskenäringen kan också samordnas optimalare. Eftersom fiskenäringen har minskat i omfång fungerar systemen inte längre och nya möjliga lösningar behöver undersökas.

Verksamhetsområdet ligger nära stora utvecklingscentrum och med relativt goda förbindelser, samtidigt som det finns stora möjligheter till vackert boende på landsbygden. En utvecklingsmöjlighet är därför att skapa förutsättningar för att alla generationer och människor med olika bakgrund och samhällsklass ska kunna bo i verksamhetsområdet. Därför ska LLUH metodutveckla för lokala lösningar och innovativa idéer inom insatsområdet BOENDE OCH BYGGNATION.

Det miljövänliga resandet behöver öka och här kan insatser på cykelleder leda till minskade utsläpp och att samtligt tillgänggöra besöksmål. Utbyggnad av fiber är en förutsättning för företagandet och det behöver byggas ut fiber i verksamhetsområdet. Ett insatsområde handlar därför om INFRASTRUKTUR OCH RESANDE och att stärka den lokala mobiliteten. Framförallt unga efterfrågar ökad tillgänglighet för kollektivt resande.

LLUH ser en styrka i metodutveckling för att ta vara på det engagemang som finns, stärka ideella föreningar och bredda mandaten. Lokala utvecklingsplaner är ett utmärkt redskap för att kraftsamla utvecklingen och skapa mandat till dem som vill driva den. Tätorter och även mindre orter i verksamhetsområdet kan stödjas i att skapa en gemensam vision, målbild och strategi för sin utveckling. Ett insatsområde är att stärka SAMHÄLLS- OCH BYUTVECKLING genom att bland annat satsa på lokala utvecklingsplaner och tillgängliggöra mötesplatser. Eftersom verksamhetsområdet

längs kusten inte har samma tradition av bygdeutveckling som inlandet, så är en utvecklingsmöjlighet att metodutveckla för att starta upp sådana initiativ. I vissa delar av kustlandet saknas fysiska mötesplatser helt samtidigt som det finns ett behov av dessa för att skapa möten. I inlandet finns det behov av att utveckla de fysiska möteplatser som existerar. Under insatsområdet vill LLUH stärka den lokala attraktionskraften. Möten mellan människor av människor för människor leder bland annat till ökad information, integration, ökad trivsel och ökad tillväxt. Med ett ökat utbud av lokal kultur- och fritidsaktiviteter kan den lokala attraktionskraften stärkas.

Verksamhetsområdet är ett område med fantastiska förutsättningar till landsbygdsutveckling. Samtidigt finns ett motstånd i att definiera Halland som landsbygd. Därför kan kunskap av normer utvecklas i verksamhetsområdet för att öka antalet innovationer, konkurrenskraft och sysselsättning. Även denna möjlighet täcks under SAMHÄLLS- OCH BYUTVECKLING. Ytterligare en möjlighet är att ta vara på den metodik som finns och vidareutveckla den. Leadermetoden leder till positivt identitetsskapande, ökat socialt kapital och demokratifostran och här ska LLUH fortsätta att vidareutveckla processer och metoder. Därför ska LLUH skapa stadspiloter som kan leda till att leadermetoden utvecklas, men också till att öka integrationen i de utvecklingsområden som behöver det. Även detta arbete sker under insatsområde SAMHÄLLSUTVECKLING OCH BYUTVECKLING.

5. PÅ VILKET SÄTT ÄR STRATEGIN INNOVATIV?

LLUH ser att leadermetoden är framgångsrik framförallt när det gäller att utveckla innovativa metoder och sociala innovationer.

5.1 METODINNOVATION

LLUH har stor kompetens i att arbeta med processorienterade metoder som förstärker deltagande och medskapande av den lokala utvecklingen och är på så sätt ett komplement till den representativa demokratin. Samarbeten med den representativa demokratin är en förutsättning för att se inom vilka temaområden deltagande utveckling efterfrågas.

För att få in nya idéer och aktörer i arbetet har LLUH grundats ur ett brett projekt som öppnat upp för nya aktörer och målgrupper att delta. Strategisamarbetet mellan landsbygdsaktörer och fiskeaktörer är nytt och ger utrymme till nya idéer, samtidigt som LLUH vill skapa förutsättningar för deltagande av fler, nya aktörer genom beredningsgrupper runt insatsområden. Nya målgrupper och potentiella projektägare söks genom kommunikationsstrategin, vilket även nämns i handlingsplanen.

5.2 SOCIAL INNOVATION

LLUH arbetar aktivt med social innovation vilket innebär initiativ som innefattar innovativa idéer och metoder för hur samhällsutmaningar kan lösas på nya sätt. Ett av insatsområdena i strategin är just social innovation och innovativa servicelösningar och där skapar leadermetoden stora möjligheter. LLUH vill genom strategin fånga upp nya sätt att möta sociala behov som inte tillgodoses av marknaden eller den offentliga sektorn. LLUH vill även identifiera och stödja innovativa arbetssätt som har möjlighet att verka systemförändrande d.v.s. har effekt på politik, kultur eller värderingar.

I sammanhang med social innovation talas ibland om samhällsentreprenörskap och socialt entreprenörskap, för att beteckna entreprenörskap inom områden som kommit att uppfattas som ett ansvar uteslutande för offentliga, politiskt styrda organ. LLUH väljer att arbeta förstärkt med samhällsentrepenörer.

5.3 OFÖRUTSEDDA INITIATIV OCH EN LÄRANDE ORGANISATION

För att slutligen arbeta med möjligheter till innovation från de lokala initiativen så kommer en liten del av budgeten[18] att stå öppen för oförutsedda initiativ. Det är idéer och inriktningar som inte kunde förutspås i strategin och som LAG inte nödvändigtvis måste vara helt övertygade om kan leda till de övergripande målen.

Vidare strävar LLUH att arbeta som en lärande organisation i ett innovationssystem, vilket innebär ett processinriktat arbete som handlar om samtalskultur, möteskultur och uppföljning med ett lärande syfte.

6. VISION

Ett rikare Halland genom lokala initiativ.

Genom samverkan mellan lokala drivkrafter och företagare skapar vi tillsammans ett rikare, mer välkomnande och nytänkande Halland. Halland ska vara rikare på möjligheter, människor, initiativ och tillväxt. Halland ska vara mer välkomnande för fler olika människor att verka, bosätta sig och besöka. Genom lokala initiativ och samverkan sås frön till nya sätt att tänka, leva, och mötas.

Vi tror på människans vilja att förbättra sin omgivning – att vara medskapare i den lokala utvecklingen. Lokalt Ledd Utveckling Halland erbjuder medel och metoder för att tillsammans gå från ord till handling.

7. MÅL OCH HANDLINGSPLAN

De övergripande målen leder till LLUH:s vision och utgår från identifierade lokala behov och bidrar samtidigt till att uppfylla regionala, nationella och europeiska mål. Insatsområden som identifierats leder till de övergripande målen och de horisontella målen genomsyrar all verksamhet som LLUH skapar och stöttar. Lokala, nationella och internationella utbyten blir viktiga i detta arbete. Utifrån de valda områdena har en handlingsplan och urvalsprocess tagits fram. Se bilden som beskriver LLUH:s målhierarki.

7.1 ÖVERGRIPANDE OCH HORISONTELLA MÅL

Vi lever i en globaliserad värld med gemensamma samhällsutmaningar som klimatförändringar, en åldrande befolkning, segregation, arbetslöshet och en ökad urbanisering. Dessa utmaningar leder till lokala konsekvenser. Det finns även lokala behov och utvecklingsmöjligheter. För att möta de utmaningar som verksamhetsområdet står inför och som påvisats i SWOT och behovsanalys, så satsar LLUH på att öka antalet innovationer, konkurrenskraften och sysselsättningen så att vi får fler i arbete samt att öka attraktiviteten i området för boende, besökare och företagare. LLUH tror att de möjligheter Halland har är både specifika och lokala liksom att de påverkas av de allmänna trender och strömningar vi ser idag som att landsbygden blir attraktivare generellt. Därför kan Halland utveckla sitt läge ytterligare och bli mer välkomnande för att öppna upp för en mer diversifierad befolkning i hela Halland. Fler ska känna sig välkomna i verksamhetsområdet, eftersom i framgångsrika områden känner sig alla typer av människor välkomna.[19] Det finns en potential i varje människa och den måste lokalsamhällena bli bättre på att fånga upp.

Övergripande mål för hela strategin
Ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och sysselsättning
En mer välkomnande och attraktiv livsplats

Alla människor ska ha samma möjligheter att arbeta med och delta i lokal utveckling med stöd av LLUH i enlighet med nationell lagstiftning för icke-diskriminering. LLUH kommer arbeta förstärkt inom områdena jämställdhetsintegrering, ungas deltagande och integration för att bidra till ökad tillväxt, minskat utanförskap och minskad arbetslöshet.

Klimatförändringarna med tillhörande miljö- och energiutmaningar är en av vår tids största utmaningar. I enlighet med EU 2020-målen kommer LLUH arbeta för att öka kunskapen och verka för att all verksamhet[20] genomsyras av vetskapen att jordens resurser är begränsade och att vi behöver göra bästa möjliga val i utvecklingen av nya produkter, processer och verksamheter där lokala lösningar utvecklas som inte äventyrar hållbarheten och miljön.

Övergripande horisontella mål för hela strategin
Ökad jämlikhet
Hållbar utveckling

7.2 INSATSOMRÅDEN

Insatsområdena är formulerade och tematiserade utifrån de utvecklingsmöjligheter som fastställts på lokal nivå i framtagandet av denna strategi. Inom alla insatsområden ska lokal nytta och lokal efterfrågan eftersträvas. I många fall kan områdena sammankopplas med andra program och planer på regional, nationell och europeisk nivå och LLUH ser gärna att lokala projekt knyter an till regionala och kommunala projekt och samverkar med aktörer på olika nivåer för att knyta till sig ny kunskap och bidra till ett mindre Europa. Samarbeten och samverkanslösningar mellan lokala aktörer för att göra förstärkt nytta inom insatsområdena eftersträvas.

7.2.1 ENTREPRENÖRSKAP OCH INNOVATION

Många företag på landsbygden är små, oftast bara med en eller ett fåtal anställda. Det finns ett behov av att minska sårbarheten, generationsväxla, öka innovationskraften och bidra till en ökad affärsutveckling inom bl.a. sälj och marknadsföring. Det behövs fler småföretag, lönsamma jord-, skogs- och fiskebruk och fler företagare som är kvinnor och nya svenskar. Lokala projekt som går i linje med Region Hallands satsningar inom grön tillväxt är projekt som förstärkt ska uppmärksammas, men även blå tillväxt enligt EU är viktigt här. Gröna och blå näringar måste bli mer lönsamma och synliggöras. Insatserna ska styras av lokal efterfrågan. Naturen är en stor resurs i hela Halland. Särskilt jord-, skogs- och fiskebruk är beroende av naturen som resurs, men även småföretagare på landsbygden och i högsta grad också besöksnäringen. I förlängningen skapar dessa näringar värden, arbetsplatser och tillväxt. Det kan också handla om idéer där matproduktion, mat och upplevelser kombineras för att bidra till ökade intäkter.

Yrkesutbildningar för naturbruk och fiske finns i länet och kompetensutveckling spelar en nyckelroll hos både landsbygdsföretagare och fiskeföretagare. Denna bör ges både för att utveckla företag men även för att förhindra att företag läggs ner och arbetskraft hamnar i utanförskap. Utveckling behövs också inom resursförädling, gröna tjänster, närproducerad och certifierad ekologisk odling. LLUH vill stödja innovationer genom att titta på innovativa finansieringslösningar, stödja nätverk mellan företagare och ge mikrostöd till nya affärsidéer.

7.2.2 BESÖKSNÄRING

LLUH vill stödja marknadsföring av destinationer och besöksmål, utveckla besöksnäringen och tillgängliggörandet av besöksmål. Insatserna ska vara efterfrågestyrda och stödjas genom kompetensutveckling inom området. Satsningar på aktiviteter och event inom kulturområdet leder i förlängningen till ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och sysselsättning samt en attraktiv landsbygd. Här kan även insatser stödjas där synergier skapas mellan kust och inland, och/eller där flera mindre besöksanledningar samverkar för att gemensamt utöva mer attraktion gentemot besökare. Här kan samverkan kring marknadsföring och gemensam kompetensutveckling nämnas, liksom samverkan med lokala initiativ och utbildningar. Många ideella föreningar bidrar till lyckade evenemang, t.ex. idrottsrörelsen skapar evenemang som drar miljontals besökare varje år[21], därför är dessa aktörer en viktig resurs i arbetet med att stödja besöksnäringen. Sambandet mellan livsmedel, från både gröna och blåa näringar, och besöksnäringen, inklusive fisketurism är stark och ska satsas på genom LLUH.

7.2.3 SOCIALA INNOVATIONER OCH INNOVATIVA SERVICELÖSNINGAR

Stora samhällsutmaningar i form av klimatförändringar, en åldrande befolkning, segregation, arbetslöshet och en ökad urbanisering skapar utmaningar som för att mötas kräver nya idéer, metoder och samarbeten. Dessa utmaningar erbjuder också stora möjligheter i form av nya tillväxtområden, nya näringar och nya tjänster. LLUH vill inom detta arbete samarbeta med samhällsentrepenörer. Samhällsentrepenörerna kan leverera delar av lösningar till hållbarhetsmål som inkludering och miljöfrågor, men även innovativa servicelösningar.

Kommersiell och kommunal service på landsbygden är viktig och det efterfrågas innovativa lösningar i de delar av Halland som har vikande service. Främst söks innovativa lösningar för livsmedelsbutiker, skola och kollektivtrafik. Eftersom fiskenäringen har minskat i omfång fungerar systemen inte längre adekvat och inom detta område finns det behov av att titta på möjliga lösningar.

7.2.4 BOENDE OCH BYGGNATION

För att fler människor ska kunna bo i Halland vill LLUH arbeta med nya innovativa boendelösningar. LLUH ska vara en plattform för nytänkande kring boende i samverkan och hitta nya former av boende framförallt för unga, äldre och familjer. Nya sätt att bygga kan testas, genom att hitta processer som medger medbestämmande och medskapande av byggplanering. LLUH ämnar hämta kunskap till området för att möjliggöra nya boendelösningar och hitta partners bland offentliga och lokala aktörer som är villiga att driva och stödja insatsområdet. Metodutveckling är viktigt inom detta insatsområde.

7.2.5 INFRASTRUKTUR OCH RESANDE

Genom lokalt ledd utveckling ska människors möjligheter stärkas att kunna bo och verka på landsbygden. Gröna och blå näringar har genomgått strukturella förändringar efter Sveriges inträde i EU och detta ställer krav på nya infrastrukturlösningar. Närhet till större kommunikationsstråk skapar möjligheter för utveckling men även arbetspendling till och från området. Järnvägen och E6:an är stora tillgångar för utveckling men i öst-västlig riktning finns utmaningar. LLUH vill satsa på lokala projekt som bidrar till en attraktivare landsbygd genom att möjliggöra en bättre och flexiblare rörlighet. Bredbandsutbyggnaden är prioriterad inom Landsbygdsprogrammet och utslagsgivande för tillväxt och utveckling i verksamhetsområdet och LLUH förblir flexibel och lyhörd och avvaktar programsättandet . LLUH ser stora möjligheter till insatser som blir möjliga genom att bredband installeras i området, exempelvis nya lösningar till kulturupplevelser eller andra idéer som ger ett rikare liv genom bredband och på så sätt förstärka nyttan av bredbandsutbyggnaden.

7.2.6 SAMHÄLLSUTVECKLING OCH BYUTVECKLING

Fokus är att arbeta med lokala utvecklingsplaner för att visa på efterfrågan och skapa underlag till vidare utvecklingssteg, stödja den lokala attraktionskraften, stadspiloter och normarbete. Att skapa samverkan mellan byar ökar lärandet. För att stärka den lokala attraktionskraften är det viktigt att satsa på kultur och fritidsaktiviteter vilket främjar och utvecklar människors kreativitet som har betydelse för förnyelse och innovationsförmåga[22]. Mötesplatser leder till ökat företagande och sociala nätverk är nyckelbegrepp för att förklara olikheten i landsbygders utveckling. Sociala nätverk uppstår och består starkare på ställen där det finns fysiska mötesplatser.[23] Fysiska mötesplatser kan inbegripa utveckling av servicepunkter, även att utveckla befintliga byggnader och mötesplatser, exempelvis

bygdegårdar, idrottsanläggningar och föreningslokaler. I synnerhet om det sker i samverkan med företagare.

7.3 HANDLINGSPLAN

LLUH fångar upp lokala initiativ och stödjer hela processen från idé till avslutat projekt och ett samarbete med Hallands kommuner och Region Halland är viktigt i detta arbete. Både LAG och verksamhetskontor behöver arbeta proaktivt för att informera, inspirera och stödja idéer och aktörer där det behövs. Att arbeta med lärande utvärdering möjliggör potentialen för att förvalta resultat och utveckla verksamheten kontinuerligt under hela perioden. Inom samtliga områden vill LLUH ta ett tydligt lokalt ledarskap och göra strategiska insatser. För att stötta projekt kommer LLUH göra tydliga utlysningar inom önskade insatsområden, LLUH kommer stödja projekt, skapa egna projekt, kartlägga olika områden, möjliggöra kompetensutveckling samt delta i nätverk för att koppla ihop aktörer och skapa dialog. I detta arbete är samarbete och utbyten på olika nivåer och med olika aktörer av yttersta vikt.

7.3.1 SAMARBETE OCH INTERNATIONELLA UTBYTEN

Möten mellan människor både lokalt, nationellt och internationellt leder till nya lärdomar, företagsamhet och innovationer[24]. Därför kommer LLUH skapa och underlätta för lokala, nationella och internationella utbyten för projektgrupper, LAG och verksamhetskontor som är kopplade till insatsområdena. Förutom de samarbeten på regional nivå som tas upp i kapitel 10 har LLUH även påbörjat och vill fördjupa samarbeten med Högskolan i Halmstad samt andra FoU-organisationer, PLANED, Lokal Utveckling Sverige ideell förening, FARNET, ENRD och ELARD[25]. LLUH ska arbeta för att hitta samarbeten inom Penta-Helix-modellen inom de olika insatsområdena, samt för att hitta meningsfulla och strategiska utbyten för fiskeaktörerna med bland annat Danmark och runt Kattegatt och Östersjön. LLUH ska stödja både ideell, privat och offentlig sektor i att genomföra kunskapsutbyte internationellt med kollegor och grannar i Europa och på så vis bidra till LLUH:s mål och göra Europa mindre. Vilken fond som finansierar beror på inom vilket insatsområde insatsen sker.

7.3.2 JÄMLIKHET

Målgrupp: Individer, företag och föreningar

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som arbetar för att öka jämlikheten.
- Metodutveckla aktiviteter som når nya målgrupper.
- Metodutveckla en jämställdhetsintegrerad verksamhet och arbeta för icke-diskriminering genom ökad kunskap och praktisk handling.
- Vidareutveckla projektet Ung i Halland för att stötta ungas entreprenörskap och deltagande.
- Metodutveckla projekt som ökar integrationen, genom att skapa möten, utveckla värdskap för att underlätta för nyinflyttade att komma in i nätverk och metodutveckla samtal om tillit.
- Möjliggöra kompetensutveckling om jämlikhet, genus, intersektionalitet och normer.

Avgränsning: Metodutvecklingsprojekten inom jämlikhet finansieras genom Socialfonden. I övrigt finansieras insatserna genom de insatsområden där insatsen sker.

7.3.3 HÅLLBAR UTVECKLING

Målgrupp: Individer, företag och föreningar

Fonder: Landsbygdsfonden och Havs- och Fiskerifonden.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som:
  - hittar lokala lösningar på problem som uppstår till en följd av lokala och globala utmaningar.
  - metodutveckla aktiviteter som når nya målgrupper.
  - arbetar med den gröna näringens specifika klimatutmaningar.
  - syftar till systeminnovation.
  - vill stödja och upprätthålla fiskebeståndet genom att arbeta t.ex. med miljöfaror och vandringshinder.
  - vill arbeta med alternativa fångstmetoder.
- Möjliggöra kompetensutveckling om hållbar utveckling, miljö och klimatpåverkan.

Avgränsning: De övergripande hållbarhetsprojekten finansieras genom Landsbygdsfonden. Projekt som svarar på fiskets specifika utmaningar finansieras av Havs- och Fiskerifonden. Där projekt för övergripande systeminnovation sträcker sig in i städernas geografiska områden så finansierar Regionalfonden.

7.3.4 ENTREPRENÖRSKAP OCH INNOVATION

Målgrupp: Företag, potentiella entreprenörer och föreningar i verksamhetsområdet som har en vilja att utveckla sig. Företagsfrämjande organisationer, FoU-organisationer och samhällsorganisationer som vill stödja ovanstående grupper i sin utveckling.

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden.

Aktiviteter:

- Metodutveckla mikrostöd till företag, exempelvis genom förstudiestöd till nya affärsidéer, investeringar eller gemensam marknadsföring.
- Stödja bildandet av organisationer vars syfte är att öka tillgången till lokalt kapital för utveckling av landsbygdens näringar så som:
  - lokala utvecklingsgrupper som finner kreativa lösningar där lokalt sparande används för att finansiera investeringar, utan finansiella mellanhänder.
  - innovativa lösningar på hur det lokala sparandet kan organiseras och finansieras med hjälp av finansiella mellanhänder där alla delar på risken.
- Stödja initiativ som:
  - främjar affärsutveckling genom samverkan.
  - tar fram innovationer och bidrar till tillväxt inom gröna och blå näringar.
  - utvecklar lokala servicelösningar inom fiskenäringen.
  - använder sig av naturen som en resurs.

- ger logistiska lösningar för att öka lönsamheten hos primärproducenterna.
- syftar till diversifiering av företagande, ökad förädling och bättre prissättning av lokala varor.
- utvecklar företagsnätverk och nya mötesplatser.
- ökar Penta Helix-samverkan.
- utvecklar den grön/vita sektorn; natur och medicin i samverkan. Här förutsätts att LLUH kan etablera ett nära samarbete med Region Halland i de delar som berör detta område.
- utvecklar verksamheter inom vattenbruk såsom musselodlingar och fiskodlingar i större dammar samt befintliga våtmarksdammar för exempelvis karp (Braxen) och blankål som även kan användas som kväverecipienter.
- utvecklar musselodlingar som även kan användas som recipienter när det gäller kväve från avloppsreningsverk.

- Möjliggöra kompetensutveckling:
  - för att stärka individens möjlighet till utveckling. Det kan handla om allt från nystart av företag till saluföring/marknadsföring och export till generationsskifte i företagen.
  - om hur företag kan öka sina intäkter och få ett mer lönsamt företagande inom livsmedelsproduktion och förädling.
  - inom matchning av de behov som företagen har av arbetskraft med fokus på unga, kvinnor och nya svenskar.
  - för företag, organisationer och individer för att öka rekryteringen av unga, kvinnor och nya svenskar och att deltagande personers ställning på arbetsmarknaden stärks och finner lönsamhet i sin verksamhet.
- Delta i, länka samman och skapa nya nätverk mellan företag kommuner, Region Halland, Högskolan i Halmstad och andra FoU-organisationer.
- Kartlägga möjligheterna för att etablera ett marint och limnologiskt centrum i samverkan med forskningen med syfte att skapa fler arbetstillfällen inom den etablerade yrkesrelaterade fiskerinäringen, vattenbruket och fisketurismnäringen.

Avgränsning: I detta område ska Landsbygdsfonden användas för att finansiera insatser som stödjer landsbygdsföretagare. Regionalfonden ska stötta upp med att stödja insatser för aktörer som finns i staden och skapa utbyten mellan stad- och landsaktörerna samt kompetensutveckling för utveckling av företag. Havs- och Fiskerifonden ska finansiera projekt där fisket är betydande. Socialfonden ska stödja kompetensutveckling för att öka anställningsbarheten hos enskilda individer samt kompetensutveckling för att öka kunskap om jämlikhet.

7.3.5 BESÖKSNÄRING

Målgrupp: Företag, potentiella entreprenörer, och föreningar som vill utveckla besöksnäringen i verksamhetsområdet, företagsfrämjande organisationer och samhällsorganisationer som vill stödja ovanstående målgrupper i att utveckla besöksnäringen.

Fonder: Landsbygdsfonden och Havs- och Fiskerifonden.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som:
  - syftar till att utveckla, tillgängliggöra och marknadsföra besöksmål både nationellt och internationellt.
  - skapar synergier mellan kust och inland med syftet att besökaren och även boende upplever hela Halland.
  - arrangerar aktiviteter och event inom kulturområdet.
  - tillgängliggör lokalt producerade och förädlade råvaror.
  - skapar mervärden och en helhetsupplevelse för besökaren inom fritids- och sportfisket samt fisketurism.
- Möjliggöra kompetensutveckling för landsbygdsföretagare inom områden som efterfrågas direkt av företagare i entreprenörskap- och innovationsnätverk.

Avgränsning: I detta område ska Landsbygdsfonden användas för att stödja landsbygdsföretagare. Havs- och Fiskerifonden hanterar projekt som handlar om att använda resursen fisk inom besöksnäringen.

7.3.6 SOCIALA INNOVATIONER OCH INNOVATIVA SERVICELÖSNINGAR

Målgrupp: Samhällsentrepenörer, företag, föreningar och individer.

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som syftar till att öka sociala innovationer och stödja samhällsentrepenörer i området.
- Metodutveckla ett stöd- och supportsystem för samhällsentrepenörer.
- Metodutveckla och kartlägga för att hitta, uppfinna och stödja innovativa servicelösningar.
- Kartlägga fiskenäringens service- och logistiksystem och undersöka möjligheter till nya, bättre lösningar.
- Möjliggöra kompetensutveckling inom sociala innovationer och innovativa servicelösningar.

Avgränsning: I detta insatsområde ska Landsbygdsfonden och Regionalfonden arbeta tillsammans för att starta ett stödsystem för samhällsentreprenörer som inte begränsas av det geografiska läget. Landsbygdsfonden finansierar insatser till nytta för aktörer utanför städer >20.0000 invånare, Regionalfonden finansierar nyttan för aktörer i städerna. Landsbygdsfonden finansierar projekt som arbetar med sökandet av logistiska lösningar och servicelösningar på landsbygden. Havs- och Fiskerifonden finansierar projekt som arbetar specifikt med fiskets utmaningar inom detta insatsområde. Socialfonden hanterar sociala innovationer som handlar om att möta sociala utmaningar så som integration, åldrande befolkning m.m.

7.3.7 BOENDE OCH BYGGNATION

Målgrupp: Individer, företag och föreningar.

Fonder: Landsbygdsfonden.

Aktiviteter:

- Kartlägga genom att delta i nätverk och studera tidigare projekt inom området.
- Metodutveckla i samverkan med samarbetspartners.
- Stödja initiativ som skapar sociala innovationer kring boende och hittar nya former av boende.
- Möjliggöra kompetensutveckling kring olika boendeformer och metoder för att möjliggöra nya boendelösningar.

Avgränsning: Endast Landsbygdsfonden.

7.3.8 INFRASTRUKTUR OCH RESANDE

Målgrupp: Individer, företag och föreningar.

Fonder: Landsbygdsfonden.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som:
  - bidrar till en attraktivare landsbygd genom att underlätta för en lättare, bättre och flexiblare rörlighet t.ex. genom samåkningsappar eller andra projekt för samåkning och mobilitet.
  - arbetar för cykelvägar för att skapa attraktiva boendemiljöer och möjliga turistområden.
  - skapar lösningar för att nyttja bredbandet så att detta leder till de övergripande målen bl. a. genom ökade kulturupplevelser.
- Metodutveckla hållbara samåkningslösningar tillsammans med lokala aktörer.
- Möjliggöra kompetensutveckling inom infrastruktur och resande.
- Förbli flexibla vad gäller bredbandsutbyggnaden i området och i samarbete med Länsstyrelsen, Region Halland och kommunerna avgöra om och i så fall med vad LLUH kan bidra. Fortsätta informera om möjligheterna som finns i Halland.

Avgränsning: Endast Landsbygdsfonden.

7.3.9 SAMHÄLLSUTVECKLING OCH BYUTVECKLING

Målgrupp: Individer, företag och föreningar.

Fonder: Landsbygdsfonden och Socialfonden.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som:
    - skapar mötesplatser, utbyten och nätverk.
    - investerar i fysiska mötesplatser.
    - utgår från de lokala utvecklingsplanerna.
- Metodutveckla för att tillsammans med intresserade byar ta fram lokala utvecklingsplaner.
- Skapa pilotprojekt i stadsområden för att undersöka om leadermetoden kan vara gynnsam även i städerna[26]. Framförallt handlar det om att arbeta med de områden som visar högre genomsnittligt utanförskap.
- Delta i nätverk och skapa dialog för att tillgängliggöra landsbygden för stadsbefolkningen.
- Metodutveckla och delta i nätverk för att skapa dialog och utmana de normer som finns för land och stad[27].

Avgränsning: Landsbygdsfonden finansierar insatser på landsbygden. Socialfonden finansierar insatser som stödjer målgrupper i utanförskap i städer >20.000 och andra geografiska områden när insatserna syftar mer till att arbeta med utanförskap än med landsbygdsutveckling.

7.4 URVALSPROCESS

Urvalsprocessen bygger på erfarenheter från föregående programperiod och lärdomar därifrån.

7.4.1 ANSÖKNINGAR

LLUH kommer att ha både generella ansökningsomgångar, utlysningar kring vissa insatsområden samt utrymme för oförutsedda initiativ. Generella ansökningsomgångar är till för att de lokala initiativ som uppstår direkt ska kunna sätta igång. Förstudier är viktiga för att förankra och undersöka förutsättningar för nya projektidéer som kan vara starten innan ett projekt blivit beviljat av LAG. Utlysningar ska användas för att få in projekt runt insatsområden som inte kommer in i önskad grad i de generella ansökningsomgångarna samt för att kunna arbeta mer intensivt runt ett visst tema med mer utbyten, samverkan och lärande mellan olika projekt. Utlysningarna kommer att ske med hjälp av kommunikationsplanen och ämnar att nå relevanta målgrupper för utlysningarna. Samtliga handlingar under beredningsprocessen diarieförs under respektive projekt på verksamhetskontoret.

7.4.2 BEREDNING INFÖR LAG

Verksamhetskontoret bereder ansökningar med hjälp av en rutinbeskrivning samt det handläggningsstöd som erhålls av Jordbruksverket där gällande regelverk följes. Projekt handläggs både angående regelverk, genomförandekapacitet samt syfte och strategi. För att fastställa nyttan av projektets syfte så följs en projektsammanställningsmall. I den finns samtliga projektindikatorer och kriterier efter vilka LAG bedömer projekten.

Ett vidare bedömningssystem utformas som är transparent och tydligt gällande vilka krav som sätts på projektägare, exempelvis att ha en anställd administratör med ekonomikompetens och erfarenhet av att vara arbetsgivare. I de fall en projektidé inkommer men där projektgruppen inte har tillräcklig kompetens och genomförandekapacitet så kan LLUH äga projektet. Organisationen som söker äger då inte själv projektet men kan ändå vara ledande och samskapande i den utvecklingsprocess som följer.

Beroende på beviljad budget ska olika beredningsorgan skapas och olika personer adjungeras. Vid projekt inom Havs- och Fiskerifonden ska ett beredningsorgan om fiske hantera beredningen. I övriga projekt avgör verksamhetsledaren om projekten ska bjudas in till AU, eller vilken beredningsgrupp som bör bereda projektet. Särskild kompetens adjungeras till LAG vid behov.

7.4.3 BEDÖMNINGSUNDERLAG

Urvalskriterier finns för att hjälpa LAG att göra en könsneutral samt icke-diskriminerande bedömning av projekten. Utbildning av LAG och personal kommer att stödja ett jämlikt förfarande ytterligare. Verksamhetskontoret fyller i projektsammanställningsmallen och avgör om projektet kan bli ett leaderprojekt, samt i vilken beredning de ska bjudas in för att presentera sin idé.

7.4.4 FEEDBACK OCH BESLUT

Beredningsgrupper kan exempelvis tänkas finnas inom hållbar utveckling, entreprenörskap och innovation, innovativa servicelösningar o.s.v., beroende på budget samt på intresse för att starta upp en tematisk beredningsgrupp inom området. Beredningsgruppernas samtliga deltagare måste inte sitta i LAG, men måste uppvisa intresse och kompetens inom området. Ansvarig för beredningsgruppen tillsätts av LAG. Beredningsgrupperna bjuder in projekten och kan så tillföra

projekten positiva nätverkseffekter och kunskap. Här finns möjlighet att ställa frågor och ge feedback till projektet kring vad som kan utvecklas, viktiga kontakter som kan tas m.m. Detta görs för att öka kvalitén på projekten, men även för kvalitén på besluten. Beredningsgrupperna föredrar ärenden för styrelsen och gör kompetenta bedömningar för att bistå styrelsen med bedömningsunderlag. LAG beslutar på efterföljande möte om projektet ska beviljas.

7.5 MÅL OCH URVALSKRITERIER

Övergripande mål för alla insatsområden: ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och sysselsättning samt en välkomnande och attraktiv livsplats.

HORISONTELLT MÅL: JÄMLIKHET

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till ökad social inkludering	1	1	1	1
Bidra till ökad kunskap om jämlikhet	2	2	2	2
Bidra till ökad sysselsättning	3	3	3	3
Bidra till skapandet av nya arbetstillfällen	4	4	4	4

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya målgrupper gentemot programperiod 2007-2013	6	2	1	1
Antal deltagare. Därvid ska kvinnor, unga och män med utländsk bakgrund räknas och uppnå minst samma procentuella andel som befolkningsstrukturen i Halland uppvisar	5000	1000	1000	80

HORISONTELLT MÅL: HÅLLBAR UTVECKLING

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskefonden och Regionalfonden. Beige=nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till hållbar tillväxt	1	1	1	
Bidra till att skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser	2	2	2	
Bidra till anpassning i samband med klimat-förändringar	3	3	3	
Bidra till skapandet av nya arbets-tillfällen	4	4	4	

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal lösningar på lokala och/eller globala miljö och/eller klimatproblem	3	1	1	
Antal projekt som syftar till system-innovation	2	1	1	
Antal miljöprojekt	5	2	1	

INSATSOMRÅDE: ENTREPRENÖRSKAP OCH INNOVATION

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskefonden, Regionalfonden och Socialfonden. Beige färg = nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till skapandet av nya arbetstillfällen	1		1	2
Bidra till ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	2	1	2	4
Bidra till ökat investeringskapital	4		4	
Bidra till hållbar resursanvändning och kunskapsbaserat företagande	3	2	3	3
Bidra till ökad sysselsättning	5	3	5	1

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya arbetstillfällen	6	1	0	0
Antal nyanställda i små och medelstora företag	0	0	4	0
Antal bevarade arbetstillfällen	50	1	0	0
Antal nya företag	15	1	0	0
Antal nya små och medelstora företag	0	0	4	0
Antal företag som ökat sin konkurrenskraft	20% av deltagande företag	20% av deltagande företag	20% av deltagande företag	0
Antal företag som ingår i Penta Helix samarbeten	2	1	4	1
Antal innovationer bland deltagande företag	0	0	7	0
Antal innovationer inom grön eller blå tillväxt	4	2	0	0
Antal diversifierings-projekt	0	2	0	0
Antal arbetslösa deltagare och långtidsarbetslösa som är i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	0	0	0	9
Antal anställda, inklusive egenföretagare, med förbättrad arbetsmarknadssituation, efter avslutad åtgärd	0	0	0	9
Antal innovativa finansierings-lösningar	2	0	4	0

INSATSOMRÅDE: BESÖKSNÄRING

Fonder: Landsbygdsfonden samt Havs- och Fiskefonden. Beige = nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till skapandet av nya arbetstillfällen	1	1		
Bidra till ett ökat antal besökare till verksamhetsområdet	2	2		
Bidra till ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	3	3		
Bidra till hållbar resursanvändning och kunskapsbaserat företagande	4	4		
Bidra till ökad sysselsättning	5	5		

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya arbetstillfällen	4	1		
Antal bevarade arbetstillfällen	33	1		
Antal nya företag	10	1		
Antal företag som ökat sin konkurrenskraft och/eller sysselsättningsgrad	20 % av ingående företag	20 % av ingående företag		
Antal diversifieringsprojekt	1	2		
Antal nya, utvecklade eller marknadsförda besöksanledningar	4	4		
Antal nya och / eller förädlade produkter	11	6		
Antal marknadsförda produkter	1	1		
Antal nya, utvecklade eller marknadsförda tjänster med lokala råvaror och produkter	10	5		

INSATSOMRÅDE: SOCIALA INNOVATION OCH INNOVATIVA SERVICELÖSNINGAR

Fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden. Beige = nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till skapandet av nya arbetstillfällen	1	1	1	
Bidra till ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	2	3	2	
Bidra till hållbar resursanvändning och kunskapsbaserat företagande	3	2	3	
Ökad sysselsättning	4	4	4	1

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya arbetstillfällen	3	1	0	0
Antal nyanställda i små- och medelstora företag	0	0	2	0
Antal bevarade arbetstillfällen	17	1	0	0
Antal nya samhällsentreprenörer	2	0	0	2
Antal nya små- och medelstora företag	0	0	2	0
Antal sociala innovationer	2	0	7	2
Antal arbetslösa deltagare och långtidsarbetslösa som är i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	0	0	0	9
Antal anställda, inklusive egenföretagare, med förbättrad arbetsmarknadssituation, efter avslutad åtgärd	0	0	0	9
Antal nya/utvecklade servicelösningar	6	2	0	0

INSATSOMRÅDE: BOENDE OCH BYGGNATION

Fonder: Landsbygdsfonden. Beige = nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till skapandet av nya arbetstillfällen	2			
Ökad attraktivitet på landsbygden	1			

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya arbetstillfällen	1			
Antal nya boende-lösningar	2			

INSATSOMRÅDE: INFRASTRUKTUR OCH RESANDE

Fonder: Landsbygdsfonden. Beige = nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till ökad tillväxtpotential genom ökad service på landsbygden	1			
Bidra till en mer koldioxidsnål ekonomi	2			
Bidra till hållbar resursanvändning och kunskapsbaserat företagande	3			
Bidra till ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	4			
Bidra till skapandet av nya arbetstillfällen	5			
Ökad sysselsättning	6			

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya arbetstillfällen	1			
Antal skapade lösningar som bidrar till ökad mobilitet	2			
Antal skapade lösningar för bredbandsutnyttjande	1			
Antal fysiska anläggningar	3			

INSATSOMRÅDE: SAMHÄLLSUTVECKLING OCH BYUTVECKLING

Fonder: Landsbygdsfonden och Socialfonden. Beige=nationell indikator.

Mål per fond	Prioriteringsordning			
Mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Bidra till ökad tillväxtpotential genom ökade möten på landsbygden	1			
Bidra till landsbygdsutveckling genom lokal samsyn och utökat samtal om landsbygd och stad	2			
Bidra till ökad jämlikhet	6			1
Bidra till ökat antal innovationer	4			2
Bidra till ökad sysselsättning	5			3

Indikator per fond	Målvärde			
Indikator	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Antal nya arbetstillfällen	5			0
Antal arbetslösa deltagare och långtidsarbetslösa som är i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	0			27
Antal anställda, inklusive egenföretagare, med förbättrad arbetsmarknadssituation, efter avslutad åtgärd	0			27
Antal nätverk och utbyten	31			0
Antal fysiska anläggningar	15			0

8. FINANSIERINGSPLAN

	Total		
	SJV	Offentlig medfinansiering	Total
Total	45 685 897	20 748 279	66 434 176
Genomförande nationellt	32 982 402	14 907 845	47 890 247
Genomförande internationellt	1 282 021	653 365	1 935 385
Drift	11 421 474	5 187 070	16 608 544

	Landsbygdsfond			Regionala utvecklingsfonden		
	SJV	Offentlig medfinansiering	Total	SJV	Offentlig medfinansiering	Total
Total	31 851 343	15 687 975	47 539 318	4 798 338	2 363 361	7 161 699
Genomförande nationellt	19 408 375	9 975 860	29 384 235	4 798 338	2 363 361	7 161 699
Genomförande internationellt	1 021 493	525 045	1 546 539			
Drift	11 421 474	5 187 070	16 608 544			

	Socialfonden			Havs- och Fiskerifonden		
	SJV	Offentlig medfinansiering	Total	SJV	Offentlig medfinansiering	Total
Total	3 825 670	130 554	3 956 224	5 210 546	2 566 389	7 776 935
Genomförande nationellt	3 825 670	130 554	3 956 224	4 950 019	2 438 070	7 388 088
Genomförande internationellt				260 527	128 319	388 847
Drift						

9. ORGANISATION

LLUH arbetar utifrån en tydlig uppdelning av arbetsområden och ansvar genom en delegationsordning och arbetsbeskrivningar för LAG och verksamhetskontor för att säkerställa ett utvecklingsarbete av hög kvalitet. LAG ansvarar för strategin och dess genomförande och verksamhetskontoret ansvarar för att tillgodose LAG med material så att LAG kan fatta beslut på välgrundad information.

9.1 ADMINISTRATIV KAPACITET OCH VERKSAMHETSKONTORETS ARBETE

LAG har det övergripande strategiska och ekonomiska ansvaret, samt arbetsgivaransvaret. Det ska på ett tidigt stadie tas fram styrnings- och ledningsdokument som delar upp arbetet mellan LAG och verksamhetskontoret. Verksamhetskontoret kvalitetssäkras genom tydliga rutinbeskrivningar i olika arbetsmoment som exempelvis handläggning och ekonomi. Genom återkommande kvalitetskontroller som en del av den dagliga driften förbättras verksamheten kontinuerligt. Verksamhetskontoret är den enhet som praktiskt utför de strategiska beslut LAG fattar och som driver arbetet framåt, hämtar hem kunskap och organiserar LAG-möten. Verksamhetskontoret har ansvar för organisationsutveckling, arbetsledning, ekonomiplanering och uppföljning, projekthandläggning samt att koordinera verksamheten med Region Halland, Jordbruksverk, Länsstyrelse i Hallands län och liknande. Viktiga arbetsuppgifter som också behöver täckas in av kontoret är informationsarbete, utbildningsanordning, lärande utvärdering, jämställdhetsintegrering och jämlikhetsarbete. Kompetens kommer att bli olika viktig beroende på storlek av beviljad budget inom följande områden: fiske och fisketurism, unga, integration, lokala utvecklingsplaner, mikrostöd till företag, metodutveckling och kompetensutveckling, samhällsentrepenörer och innovativa servicelösningar.

Det ska finnas minst en verksamhetsledare samt en ekonomi- och redovisningsansvarig personal i driften. Beroende på hur stort stödet blir, kan det även anställas en projekthandläggare i driften, eller också sköts denna uppgift inom de ovanstående funktionerna. Ytterligare personal beror på budgetens storlek. Genom att återkommande satsa på kompetensutveckling stärks personalens effektivitet och kompetens. Behovet av kompetensutveckling av verksamheten följs upp kontinuerligt under kvalitetskontrollerna. En viktig uppgift inför den nya programperioden är att säkerställa att verksamhetskontoret har personal som har erforderlig kompetens och erfarenhet. LLUH avser dra nytta av den kompetens och erfarenhet som byggts upp under föregående programperiod i att utveckla och bevilja lokala utvecklingsprojekt. Erfarenheterna avseende styrelsearbete, verksamhetsledning, handledning, ekonomi, kommunikation samt Leadermetoden kommer att tas till vara i tillsättande av styrelse och utformning av verksamhetskontor. Beslut om nyanställning fattas av LAG, i övrigt ansvarar verksamhetsledaren för personal och rekryteringsprocess. Verksamhetskontorets lokaler ska handlas upp och LAG i samverkan med verksamhetsledaren beslutar över placering utifrån kostnad, funktionalitet, tillgänglighet och personalens önskemål. Det kan skapas flera lokaliteter för att nå hela Halland på ett smidigt sätt. Samarbeten och samlokalisering ska sökas med andra utvecklingsaktörer och offentliga aktörer.

9.2 PARTNERSKAPET OCH FÖRENINGEN

Strategin har arbetats fram genom ett brett förankringsarbete. Fram till december 2014 har medlemmarna i LLH, LKH och FOH varit ägare av den strategi som arbetats fram genom processarbete och dialog med respektive LAG och styrelse. En interimsstyrelse tar arbetet vidare med strategin fram tills att den nya styrelsen kan väljas för den gemensamma föreningen Lokalt Ledd Utveckling Halland, tre föreningar blir alltså en. Till mötet när interimsstyrelsen ska väljas har inbjudningar skickats ut mycket brett, samtliga medlemmar i LLH, LKH och FOH är inbjudna samt andra föreningar och offentliga aktörer som kan komma att ha intresse i LLUH:s strategi och genomförande. Partnerskapet består i skrivande stund av medlemmarna i Leader Landsbygd Halland, Leader Kustbygd Halland samt Fiskeområde Halland.

9.3 LAG – DEN LOKALA AKTIONSGRUPPEN

LAG utses vid föreningsstämman och företräder föreningen, bevakar dess intressen och har arbetsgivaransvar. LAG ansvarar för genomförandet av strategin och beslutar om vilka projekt som ska prioriteras inom ramen för strategin. Det krävs att LAG är en aktiv och transparent grupp som tillför kunskap utifrån respektive kompetensområde och strategin som helhet. Eftersom LAG:s beslut inte går att överklaga så har LAG ett tungt ansvar för att besluten som fattas är välgrundade utifrån LLUH:s strategi. Varje år ska LAG:s nytillsatta ledamöter få en utbildning i strategi och vad arbetet innebär för att förstå sitt arbete optimalt.

9.3.1 LAG:S SAMMANSÄTTNING

Sammansättningen i LAG utgår från att samla personer som är verksamma och har kompetens inom olika områden och sektorer för att på bästa sätt driva lokal utveckling i området och fatta välgrundade beslut om stöd till projekt inom Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden.

LAG ska bestå av totalt 24 ledamöter i ett lokalt trepartnerskap fördelat enligt följande:

- Åtta ledamöter från den offentliga sektorn
- Åtta ledamöter från den ideella sektorn (som föreslås av valberedningen).
- Åtta ledamöter från den privata sektorn (som föreslås av valberedningen).

De 16 ledamöter som valberedningen föreslår bör ha en jämn fördelning mellan kön, ålder och utländsk bakgrund som baseras på hur befolkningsstrukturen ser ut i området och som presenteras i kapitel 4.0. Så långt som möjligt eftersträvas:

- Minst 8 personer bör vara av samma juridiska kön.
- Minst 2 personer bör vara utlandsfödda.
- Minst 5 personer bör vara mellan 18-44 år.
- Minst 4 personer bör vara mellan 45-65 år.
- Minst 3 personer bör vara över 66 år.

Ledamöterna ska vara geografiskt spridda i verksamhetsområdet och tillsammans ha erfarenhet av att arbeta med samtliga fonder. Mängden medel från respektive fond ska spegla kompetensen i LAG. Både leaderkompetensen och fiskekompetensen säkerställs genom att beakta detta. Dessutom ska kompetens samt erfarenhet eftersträvas inom de mål och insatsområden som LLUH ska arbeta inom nämligen:

- Jämlikhet
- Hållbar utveckling
- Entreprenörskap och innovation
- Besöksnäring
- Samhällsutveckling och byutveckling
- Infrastruktur och resande
- Boende och byggnation
- Sociala innovationer och innovativa servicelösningar

9.3.2 OBSERVATÖRER

Inom LAG-gruppen bildas observatörsgrupper med ledamöter som har kompetens och engagemang inom LLUH:s horisontella mål; jämlikhet och hållbar utveckling. Observatörsgrupperna får löpande kompetensutveckling och bidrar med tankar, kunskap och att ständigt påminna om att vara observanta på hur, för vem och vad som görs och att de val som görs ökar jämlikheten och leder till en hållbar utveckling.

9.3.3 ADJUNGERANDE POSTER

LAG-gruppen adjungerar personer vid behov. Det kan till exempel handla om expertkompetens som saknas i LAG vid ett aktuellt projektbeslut. Det kan också handla om ett behov att adjungera representanter från FoU-organisationer för att säkerställa ett effektivt utvecklingsarbete. Tjänstemän från Region Halland och Länsstyrelsen kommer ha fasta adjungerande platser för att skapa synergier och undvika dubbelfinansiering. Även kommunala tjänstemän kan adjungeras vid enskilda projekt.

9.3.4 ARBETSUTSKOTT

Arbetsutskottets uppgift är att bereda ärenden före behandling i LAG samt andra uppgifter som kan delegeras från LAG. Arbetsutskottet består av högst totalt sex personer, ordförande och fem ledamöter från LAG där två representanter deltar från varje sektor.

9.3.5 VALBEREDNING

Den första valberedningen kommer att utses av interimsstyrelsen. Därefter sker val på LLUH:s föreningsstämma. Valberedningen ska bestå av tre ledamöter en från respektive sektor med personliga suppleanter. En av dessa väljs som sammankallande. Valberedningens uppgift är att förbereda och föreslå de val som ska ske på föreningsstämman. Den ska även föreslå arvoden och ersättningar till olika föreningsfunktioner. Valberedningen arbetar utifrån ovan fastställda kriterier fram ett förslag till årsmötet som fattar beslut om vilka som ska sitta i LAG. De föreslår också en suppleant per sektor (ideell, privat och offentlig). Den eller de organisationer som företrädaren förväntas representera ska kontaktas innan val. Ordföranden väljs för en tid av ett år. Övriga ledamöter väljs för en tid av två år utom vid första ordinarie föreningsstämman, då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. Vilka som väljs på ett respektive två år avgörs genom lottning. För att säkerställa ett effektivt lokalt anpassat utvecklingsarbete och att även nytänkande personer tillsätts i LAG ska valberedningen utbildas i strategin innan arbetet startar.

10. SAMVERKAN MELLAN FONDER OCH MED ANDRA AKTÖRER

I Halland är det flera aktörer och partnerskap som arbetar med utvecklingsfrågor och verksamhetsområdena kommer att överlappa varandra när det gäller Havs- och Fiskerifonden. För att säkerställa att människor deltar på jämlika villkor i det lokala utvecklingsarbetet, att synergier främjas och att dubbelfinansiering undviks så behövs ett tydligt arbete och samarbete för detta.

10.1 SAMVERKAN MELLAN FONDER

LLUH har undersökt olika sätt hur samverkan mellan fonderna kan göra det möjligt att åstadkomma de förändringar som strategin ska realisera och dessa följer nedan.

10.1.1 PARTNERSKAPET FÖR LOKALT LEDD UTVECKLING GENOM LEADERMETODEN I HALLAND

I Halland har ett partnerskap bildats för att hantera Landsbygdsfonden, Havs- och Fiskerifonden, Regionalfonden och Socialfonden, se kap 9.2. När varje LAG-medlem återkopplar till sina respektive organisationer så kommer synergieffekter med all säkerhet att uppnås. I handläggningen kommer aktörer att uppmärksammas på vilka aktörer som bör informeras och bjudas in till samverkan. Verksamhetskontoret ska också söka samverkan med aktörer som är viktiga för de insatser som görs från LLUH. Nya insatsområden för Lokalt Ledd Utveckling Halland (exempelvis integration och metodutveckling i samhällsutveckling) kommer att förstärkt arbetas med för att starta upp nya samarbeten och samverkansmöjligheter som kan skapa fler synergier.

10.1.2 PARTNERSKAPET FÖR LANDSBYGDS- OCH HAVS- OCH FISKERIPROGRAMMEN I HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Hallands län har tillsatt ett partnerskap för Landsbygds- och Havs- och Fiskeriprogrammen. I partnerskapet finns en bred representation och utgörs av en referensgrupp och flera fokusgrupper. LLUH har en representant i detta partnerskap.

10.1.3 SAMARBETE MED REGION HALLAND OCH VÄSTSVERIGE

För att säkra ett effektivt utvecklingsarbete i Halland är kontakten med Region Halland av yttersta vikt. Uppföljning av LLUH:s arbete sker till Tillväxtutskottet i Region Halland två gånger per år. I Tillväxtutskottet sitter representanter från regionstyrelsen som sköter rapporteringen vidare till regionstyrelsen. Vidare har Region Halland två ledamöter i LAG och ett mycket gott tjänstemannautbyte.

Tillsammans med Västra Götaland ingår Halland i strukturfondsområdet Västsverige som har tagit fram *Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020 i Västsverige* samt *Regionalfonden i Västsverige*. I det Västsvenska samarbetet finns en fondsamordningsgrupp[28] som arbetar med

samordning och avgränsningar mellan fonderna. LLUH får löpande information från denna grupp genom tjänstemannautbyte med Region Halland och Länsstyrelsen i Hallands län .

10.1.4 SAMARBETE MED NÄRLIGGANDE LEADEROMRÅDEN

Dialog har skett med Leader Linné och Leader Västra Småland som har delvis samma geografiska område som Havs- och Fiskerifondens utsträckning i verksamhetsområdet. Områdena ämnar inte arbeta med Havs- och Fiskerifonden. Vad gäller Landsbygdsfonden, Regionalfonden och Socialfonden sker inga överlappningar. Leaderområdena runt Bolmen är överens om att samarbeta och samverka kring Bolmen på bästa möjliga sätt. Dialog har även förts med Leader Blekinge som i framtiden vill sköta Havs- och Fiskerifonden fram till Åsnen. Dialog har förts och förs kontinuerligt med alla angränsade leaderområden. Kommunerna Halmstad, Laholm och Hylte ingår i ett större sammanhang genom Entreprenörsregionen. Det är 11 kommuner i fyra län i sydväst med stark entreprenörsanda som samverkar i nätverk med inriktning på utvecklingsprojekt och erfarenhetsutbyte. Leader Linné och Leader Västra Småland ingår i Entreprenörsregionen och ett ökat samarbete inom området skulle vara fördelaktigt för samtliga inblandade.

10.1.5 TÄNKBARA SYNERGIER MELLAN FONDERNA

Leadermetoden har varit gynnsam att använda i Landsbygdsprogrammet och övertygelsen är att den är användbar även inom andra fonder för utvecklingsarbetet i verksamhetsområdet, vilket möjliggör synergieffekter på lokal och regional nivå.

Det övergripande målet för både Socialfonden och Regionalfonden i Västsverige är: *att stärka små och medelstora företags konkurrenskraft, bidra till en mer koldioxidsnål ekonomi och främja en hållbar stadsutveckling.* I Socialfonden ges exempel genom kompetensutveckling och andra satsningar till personer som riskerar att komma utanför arbetsmarknaden, primärt utifrån kön, etnicitet och ålder. Stötta diversifiering av företag så de blir mer lönsamma. Att satsa extra på unga och möjliggöra för ungas kompetensutvecklande och delaktighet kan motverka skolavhopp och kan underlätta etableringen för unga på arbetsmarknaden. Synliga synergier med Regionalfonden finns att se inom både ökad konkurrenskraft och kompetensutveckling och koldioxidminskning. Landsbygdsfonden kan komplettera satsningar som görs inom hållbar stadsutveckling så att parallella satsningar görs för hållbara städer och hållbara landsbygder och en samverkan kan ske däremellan.

LLUH ser stora synergieffekter när det gäller främjandet av jämställdhet i verksamhetsområdet. Det kan handla om att ge kvinnor och män lika förutsättningar för att starta sitt landsbygdsföretag, öka kunskapen kring jämställdhet, främja möjligheterna med att förena arbete och privatliv, arbeta för en jämställd fördelning av vårdansvar mellan kvinnor och män, satsningar som överensstämmer väl med de nationella målen för jämställdhet. I den tidigare programperioden för Havs- och Fiskerifonden har det varit en dominans av män i FOG och i projektgrupper i alla fall i Halland. I SWOT-en[29] pekas bland annat ut låg innovationstakt, lågt deltagande av unga och möjligheter att utveckla turistfisket, områden där Halland haft bra resultat i Landsbygdsfonden och där det finns synergier att skapa i kommande period.

Den tydliga avgränsningen mellan Havs- och Fiskerifonden och övriga fonder är att den primärt stödjer näringsverksamhet anknutet till havet/vattnet, fisket och vattenbruket. Inom Västsverige är den marina näringen ett utpekat styrkeområde och därför finns möjliga synergier mellan Socialfonden och Havs- och Fiskerifonden. En möjlig koppling mellan Landsbygdsfonden och Havs- och Fiskerifonden är exempelvis att ett flertal jord- och skogsägare idag har vatten på sina marker som inte används i produktion eller annan verksamhet.

10.2 AVSTÄMNING MED ANDRA AKTÖRER MED UTVECKLINGSANSVAR

Mycket av samarbetet mellan regionala/länsövergripande och kommunala aktörer har beskrivits i kap 10.1. Förutom förankringen av denna strategi i de europeiska och nationella programmen så är det i Halland primärt strategier och samarbete med Region Halland som är av stor betydelse för att skapa synergier och mervärden mellan de olika insatser som görs. Vidare är handlingsprogrammen från Länsstyrelsen i Halland viktiga samt respektive kommuns handlingsplaner. I framtagandet av strategin har samtliga kommuner deltagit (genom LAG) som ansvarar för att strategin samverkar med kommunala planer för bästa möjliga utveckling i länet. Genom tjänstemannautbyte med Region Halland har även förankring i Region Halland skett som även inneburit förankring i kommunerna. Tjänstemannautbyte med Länsstyrelsen i Halland har också varit viktigt. Det är också dessa aktörer som LLUH samarbetar med för att hitta synergier i projekt och se potentiella utvecklingsmöjligheter tillsammans. Verksamhetskontoret arbetar för ett gott samarbete med kommunala tjänstemän vid projekt i respektive kommun så att synergier kan skapas och avgränsningar göras.

Halland ska vara en mer attraktiv, inkluderande och konkurrenskraftig region år 2020 än år 2014 fastslås i Region Hallands tillväxtstrategi som är sprungen ur den Regionala utvecklingsstrategin 2005-2020 (RUS). LLUH ser stora möjligheter att delar av tillväxtstrategin kan genomföras enligt leadermetoden så att lokal utveckling ger regional nytta. LLUH ser gärna att lokala projekt knyter an till större regionala utvecklingsprojekt och att ett gott samarbete mellan tjänstemän underlättar detta.

Länsstyrelsen i Halland har arbetat fram *Regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020*. Handlingsplanen har tagits fram i samråd med ett partnerskap för Landsbygds- och Havs- och Fiskeriprogrammen[30]. Genom partnerskapet är det tänkt att deltagande aktörer kontinuerligt under programperioden har en dialog och kommer kunna diskutera strategiska frågor och riktningen för länet men även mer i detaljnivå när det rör sig om större projekt. Vidare kommer andra aktörer som arbetar inom Socialfonden exempelvis att bli nya viktiga samarbetspartners till LLUH såsom exempelvis Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter.

10.3 ICKE-DISKRIMINERING OCH JÄMSTÄLLDHET

10.3.1 ICKE-DISKRIMINERING

Det är av yttersta vikt att säkerställa att ingen person utsätts för någon form av diskriminering i kontakt med LLUH gällande de nationellt fastställda diskrimineringsgrunderna kön ,könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder .Ökad jämlikhet är för LLUH ett horisontellt mål. Icke-diskrimineringsarbete är nödvändigt dels för att minska mänskligt lidande men också för att nå en inkluderande tillväxt där alla har lika tillgång till ekonomin[31]. LLUH tar en bred ansats inom jämlikhetsområdet och kunskap om normkritik och intersektionalitet är viktigt. Normkritik innebär att undersöka hur normer skapar inkludering för vissa människor och exkludering för vissa människor. Intersektionalitet handlar om betydelsen av att se att flera maktordningar samverkar när vissa människor underordnas och när vissa människor ges privilegier. Det är alltså många faktorer som påverkar och människors förutsättningar och möjligheter ser olika ut dels utifrån de lagstadgade diskrimineringsgrunderna men också utifrån exempelvis utbildningsnivå, socioekonomisk bakgrund och geografisk hemhörighet.

LLUH kommer inom det horisontella målet ökad jämlikhet att göra tre prioriteringar: jämställdhet, integration och ungas delaktighet. LLUH kommer att påbörja ett långsiktigt arbete för att jämställdhetsintegrera verksamheten på alla plan. Integration är prioriterat att arbeta med då LLUH ser att invandringen ökar på grund av det internationella läget samtidigt som toleransen minskar. Viktigt är då att arbeta med ökad respekt mellan människor och en övertygelse att alla människor är lika mycket värda. Den tredje satsningen LLUH ämnar göra inom detta område är att satsa på unga och stärka ungas entreprenörskap. LLUH vill skapa förutsättningar för att unga ska kunna vara delaktiga i utvecklingen av sin hembygd, arbeta med attityder, utmana storstadsnormen och underlätta för ungas organisering på landsbygden.

10.3.2 JÄMSTÄLLDHET

LLUH utgår från det nationella målet kring jämställdhet nämligen: ”*Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv*”[32]. LLUH ser en kvantitativ och en kvalitativ aspekt på jämställdhet. Den kvantitativa delen handlar bland annat om att ha en jämn fördelning mellan kvinnor och män i LAG, valberedning, projekt- och styrgrupper, på verksamhetskontoret[33]. Den kvalitativa delen handlar om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att tala och bli lyssnade på. Att kunskaper och erfarenheter ska beaktas på lika sätt och att både män och kvinnor ska vara bekväma med att säga sin mening och bli respekterade. Hur LLUH kommunicerar till olika grupper är av betydande vikt.

LLUH:s arbete med jämställdhetsintegrering innebär att lägga ett jämställdhetsperspektiv i allt beslutsfattande på alla nivåer och i alla steg i processen – planering, genomförande och utvärdering[34]. LLUH ser ett behov i att öka kunskapen om jämställdhet, genusteori och normkritik, samt hur ett jämställdhetsintegrerat arbete ska planeras, genomföras och följas upp för att säkerställa att kvinnor och män har lika möjligheter i det lokala utvecklingsarbetet i Halland. Utbildning är primärt aktuellt för LAG, valberedning, verksamhetskontor, projekt- och styrgrupper. LLUH behöver vidare kartlägga och analysera verksamheten ur ett jämställdhetsperspektiv. LLUH:s projekt kan främja jämställdhet genom bland annat att:

- Projektet har jämställdhetskompetens internt eller genom externt stöd.
- En jämställdhetsanalys ingår i projektets problemanalys.
- Aktiviteter i projektet beaktar jämställdhetsperspektiv i enlighet med analysen.
- Jämställdhetsperspektivet finns med i utvärderingen av projektet[35].

LLUH kommer att använda jämställdhet som ett verktyg för ett positivt utvecklingsarbete i Halland och för att uppnå en hållbar tillväxt. Jämställdhet bidrar vidare till en organisations innovationsförmåga och arbetet blir effektivare när det är både kvinnor och män som sitter med i ledning, planering och genomförande[36].

11. KOMMUNIKATIONSPLAN

Leader Halland har sedan starten 2008 byggt upp ett brett nätverk med personer och organisationer i Halland inom offentlig, privat och ideell sektor. Det finns ett stort intresse av att driva projekt med leadermetoden som utgångspunkt. LLUH kommer att fortsätta att arbeta med en färdig kommunikationsplan och utöka den för att nå de nya målgrupperna.

11.1. KOMMUNIKATIONSMÅL

LLUH ska informera, inspirera och sprida målgruppsanpassad information och kunskap om möjligheterna med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden i Halland, samt dess miljö- och samhällsnytta.

11.1.1 STRATEGISKA INRIKTNINGAR

Genom att lyfta fram goda exempel och lyckade satsningar kan positiva berättelser inspirera och skapa engagemang för nya sökanden, vidareförmedlare samt visa på miljö- och samhällsnyttan till allmänheten. För att visa på den bredd av möjligheter som finns med leadermetoden är det viktigt att vara delaktig på lokala och regionala mötesplatser som frukostmöten, seminarier, workshops, företagsmässor etc. I möten med vidareförmedlare och samarbetspartners ges möjlighet att sprida aktuell information.

För att skapa kännedom hos allmänheten är det viktigt att involvera de aktörer som använder leadermetoden som ambassadörer och viktiga medspelare i spridning av utvecklingsinsatser, projektaktiviteter och redovisning av resultat. LLUH använder sig av projektledare, LAG-ledamöter, vidareförmedlare och samarbetspartners som ambassadörer för verksamheten.

En projektledare har stora möjligheter att sprida de mervärden som leadermetoden erbjuder. Det är viktigt att ambassadörerna är försedda med korrekt och tydlig information.

I alla kommunikativa insatser eftersträvas en jämlik kommunikation med målet att nå målgrupperna utan att reproducera könsstereotypa föreställningar eller andra stereotyper utifrån de diskrimineringsgrunder som finns fastställda. Detta görs främst genom att eftersträva en mångfald i både bilder och text samt genom en checklista[37] vid kommunikativa insatser:

- Vilken är målgruppen? Vilken kanal används för att nå målgruppen?
- Hur framställs kvinnor, män och andra genus i budskapet?
- Vem syns? Vem säger vad?

11.2 MÅLGRUPPER

Målgrupperna för kommunikationen är projekten, samverkande organisationer i partnerskapet, medfinansiärer och allmänheten.

11.2.1 PERSONER OCH ORGANISATIONER SOM KAN SÖKA STÖD

Ideella föreningar, kommuner, företagsnätverk eller andra grupper som samverkar.

Fokus:	Genom samverkan med andra bidrar du till att ditt närområde lever och utvecklas.
Kommunikation:	Tillgänglig information om projektstöd, ansökan och handläggning. Förståelse för lokala strategiska inriktningar, samt mervärden med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden. Målgruppsspecifika utlysningar.

11.2.2 VIDAREFÖRMEDLARE

Näringslivsutvecklare, kultur- och fritidsansvariga, arbetsmarknadsenheter, företagarorganisationer, producentorganisationer, föreningsråd, Region Halland, destinationsbolagen i Halland, turistbyråer, föreningsråd, landsbygdsråd, föreningsliv, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Samordningsförbundet m.fl.

Fokus:	Genom samverkan skapas möjligheter för att bidra till en hållbar, jämlik lokal utveckling med lokala och regionala effekter.
Kommunikation:	Tillgänglig information om möjligheterna med projektstöd. Sprida information och skapa förståelse för lokala strategiska inriktningar, samt metodens mervärde. Skapa intresse för lokal utveckling och kopplingen till EU 2020. Målgruppsspecifika utlysningar.

11.2.3 SAMARBETSPARTNERS OCH FINANSIÄRER

Region Halland, kommunerna, Länsstyrelsen i Hallands län, regionala och lokala aktörer inom entreprenörskap, besöksnäring, livsmedelsproduktion m.fl.

Fokus:	Genom samverkan och lärande utbyte bidrar aktörer gemensamt till en hållbar och jämlik lokal utveckling. Underlätta för personer och organisationer som söker stöd.
Kommunikation:	Enkel och tillgänglig information om projekt, insatser och de möjligheter som finns med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden och vilken roll leadermetoden har för en hållbar lokal utveckling till andra lokala och regionala utvecklingsprocesser.

11.2.4 ALLMÄNHETEN

Personer som bor och verkar i området.

Fokus:	Lokalt ledd utveckling genom leadermetoden bidrar till en hållbar samhällsutveckling.
Kommunikation:	Sprida och tillhandahålla information som ökar kännedomen om leadermetodens miljö- och samhällsnytta. Visa på mervärden och lyfta fram goda exempel för att konkretisera möjligheterna med EU-stöden i det lokala utvecklingsarbetet.

11.3 KANALER

För att få spridning av information och inspiration används flera olika kanaler som länkas till varandra. En WEBBPLATS utgör navet i kommunikationen där aktuell information finns att tillgå. Genom webbplatsen finns möjlighet att målgruppsanpassa informationen för projektägare, medfinansiärer och allmänhet. Stor vikt läggs vid att webbplatsen är tydlig och inspirerande. Kommunikation förs med målgrupperna genom olika NÄTVERK, personliga möten och sociala medier. Ett NYHETSBREV skickas med jämna mellanrum ut till målgrupperna. I nyhetsbrev finns möjlighet att sprida information och styra målgruppen mot webbplats för ytterligare fördjupning. Information om händelser sprids till radio, tv och tidningar genom PRESSMEDDELANDEN. Projekten uppmanas att ha kontakt med medierna. När projekt och leadermetoden exponeras i det redaktionella materialet ökar kännedomen och en positiv bild av LLUH skapas och dess projekt.

Dialog och kommunikation med målgrupperna är eftersträvansvärt då det bygger upp förtroende och känsla för organisationens verksamhet. Genom att vara närvarande i SOCIALA MEDIER skapas tillfällen att bygga långsiktiga relationer med allmänhet och medfinansiärer. Genom sociala medier finns även möjlighet att snabbt sprida information eller initiera dialog med andra personer och/eller samverkansaktörer som också är aktiva i sociala medier. Genom en PODCAST finns möjlighet att fördjupa sig inom ett tema eller ämne och skapa specifikt intresse i olika målgrupper. Häri finns också potential att genom fördjupade samtal med aktörer inom området sprida kunskap om den lokala utvecklingens förutsättningar inom respektive insatsområde.

11.4 KOMMUNIKATION I OLIKA FASER

I uppstartsfasen kommer särskilt fokus finnas på att skapa intresse för nya strategin och möjligheterna med den. Här finns stora möjligheter att nå en bred massa genom webbplats, pressmeddelanden, tidningsartiklar och annan spridning av information exempelvis via uppstartsmöten i varje kommun, broschyrer eller podcasts. En del i kommunikationen innebär att aktivt söka upp målgrupper i personliga möten för att öppna upp för projektansökningar inom nya områden och från nya målgrupper.

Inledningsvis kommer informationens fokus finnas på vad lokal ledd utveckling är och varför lokalt ledd utveckling är viktig för att skapa kännedom och förtroende hos målgrupperna, särskilt de nya. Genom att nå ut brett till politiker, tjänstemän, företagare, ideella organisationer och media med strategins insatsområden kan intresse skapas för att medverka i det lokala utvecklingsarbetet. För potentiella projektägare är det även viktigt med information om hur de ansöker och konkret arbetar och driver lokala utvecklingsprocesser.

Målet är att göra visionen och insatsområdena kända för att visa möjligheterna som lokalt ledd utveckling genom leadermetoden kan erbjuda för att medverka till lokal- och regional utveckling och samhällsnytta.

11.4.1 GENOMFÖRANDE

Under genomförandefasen är projekten och vidareförmedlare viktiga ambassadörer för att visa hur de bidrar till insatsområdenas måluppfyllelse och miljö- och samhällsnyttan. Det är också i genomförandefasen nätverket mellan organisationer, finansiärer och föreningar kan underhållas, utökas och stärkas inför uppföljning och resultat. En aktiv kontakt med lokal media och press skapar förutsättningar för att målgruppernas intresse för LLUH:s verksamhet och projekt förblir på en hög nivå. Utlysningar kommer att ske under genomförandefasen inom områden där det finns behov.

11.4.2 UPPFÖLJNING OCH RESULTAT

I takt med ett projekt startar och avslutas finns möjlighet att kommunicera verksamhetens resultat. Efterhand som projekt avslutas kan resultaten redovisas och därmed också projektens måluppfyllelse i strategin. Att kommunicera måluppfyllelse och resultat från projekten på ett tydligt och överskådligt sätt är prioriterat. Det skapar möjligheter för andra att dra lärdom och slutsatser från verksamheten och visar på miljö- och samhällsnyttan. Viktiga målgrupper i rapportering är medfinansiärer och allmänhet.

Ett aktivt utbyte av information och nyvunna kunskaper mellan projektägare, projektmedarbetare, LAG och andra samverkansorganisationer skapar förutsättningar för en lärande projektorganisation och en överförbarhet till andra projekt eller verksamheter.

Under uppföljnings- och resultatfasen är det även viktigt att påminna målgrupperna om strategin, de olika insatsområden och LLUH:s övergripande vision för verksamheten.

12. UPPFÖLJNING OCH REVIDERING

LAG ansvarar för utvärdering av strategin. LAG ska genom verksamhetskontoret tillgängliggöra all information som efterfrågas av förvaltningsmyndigheten, särskilt för att underlätta utvärdering på olika nivåer. LLUH kommer arbeta med lärande utvärdering där förhoppningen är att ha ett pågående lärande under hela perioden och LLUH:s resultat ska spridas kontinuerligt av LAG och verksamhetskontoret.

12.1 KONTINUERLING UPPFÖLJNING AV MÅL, INSATSOMRÅDE, HANDLINGSPLAN, EKONOMI OCH KOMMUNIKATIONSPLAN

Verksamhetskontoret presenterar resultat utifrån mål (även horisontella), insatsområden, kommunikationsplan och projektmedelsekonomi för LAG. Vid varje styrelsemöte rapporteras uppnådda indikatorer i förhållande till ekonomisk budget så att LAG kan följa hur indikatorer ligger i fas med ekonomisk budget. Ordförande ansvarar för att ge LAG utrymme för reflektion på LAG-mötet. Dessutom ska LAG minst årsvis ha s.k. strategidagar då bl.a. insatsområden, mål, handlingsplan och kommunikationsplan granskas av LAG och då kan revidering av strategi bli aktuellt. Även LAGs arbetssätt självutvärderas vid dessa möten. En verksamhetsplan utformas varje år av LAG och hanterar även hur strategin ska uppfyllas under kommande år. Verksamhetsplanen är ett viktigt verktyg för LAG och verksamhetskontor. Årsvis, i verksamhetsberättelsen, levereras information om hur verksamhetsplan har uppfyllts. Även här ska utrymme ges för reflektion och lärande.

Löpande utvärdering sker genom den egna organisationen. Återkommande möten med projektledare och projektägare som arrangeras av verksamhetskontoret bidrar till ökad kunskap in i LAG om projektens verklighet och måluppfyllelse. Projekten får information om utvärdering av verksamhetskontoret. Styrelsen fattar beslut huruvida det finns behov av en extern utvärdering i halvtid. En sådan utvärdering bör i första hand fokusera på hur organisationen fungerar, alltså arbetssätt i förhållande till måluppfyllnaden.

LAG ansvarar dessutom för att följa upp arbetet till Tillväxtutskottet i Region Halland. Region Halland är LLUH:s medfinansiär. Uppföljningen sker på strateginivå där insatsområden och mål följs upp. Region Halland efterfrågar i dagsläget samma rapporter som LAG efterfrågar. Vid förändring kommer LAG att leverera vad som efterfrågas.

12.2 UPPFÖLJNING AV LLUH:S STRATEGI OCH OMVÄRLDSBEVAKNING

En kontinuerlig omvärldsbevakning görs genom deltagande i nätverk och kontakt med olika aktörer inom området, på nationell och internationell nivå. Det kan handla om strateger, sociala entreprenörer och forskare som bidrar med kunskap utifrån sina olika arbetsfält och professioner. Genom omvärldsanalys och uppföljning av strategin utifrån indikatorer så gör LAG noggrann översyn och analys av strategin inklusive insatsområden. Då världen är föränderlig och förutsättningar kan ändras så kan LLUH:s strategi behöva revideras för att säkerställa ett effektivt utvecklingsarbete[38]. LAG kan välja att prioritera och genomföra eventuella egna satsningar där behov finns. En uppföljning av det pågående flerfondssamarbetet kommer också att göras kopplat till gällande fonder i området och de

samarbeten där LLUH ingår för att skapa synergier och utesluta dubbelfinansiering. LLUH:s fokus i flerfondsuppföljningen är att analysera arbetet som görs där lokal utveckling genom leadermetoden skapar regional utveckling genom samverkan.

12.3 LLUH – EN LÄRANDE ORGANISATION

LLUH kommer under perioden 2014-2020 att sträva efter att det engagemang, den tid och de pengar som läggs ner inom projektverksamheten ger synbara effekter på de insatsområden som satts upp i denna strategi i verksamhetsområdet och inte bara i projektsfären. LLUH ämnar[39] arbeta med lärande utvärdering som metod. Genom att LLUH som organisation och varje projekt kommer att arbeta med ett lärande under hela processens gång finns möjligheter att reflektera, analysera, utbyta kunskaper och lära under tiden för att uppnå bättre resultat.

Reflektion, analys och erfarenhetsutbyte är hörnstenar inom lärande utvärdering. Det är viktigt att skilja på internt och externt lärande i detta sammanhang.

Internt lärande kan ske hos dem som är finansierade av temporära projektmedel. Tre grupper är identifierade där ett internt lärande kan ske formativt med en närhet till deltagarna, med en kontinuerlig återkoppling inom respektive grupp och mellan varandra samt genom kunskapsbildning där måluppfyllelse studeras.[40] Målgrupperna är :projekt, LAG och verksamhetskontor.

Det sker ett gemensamt lärande för LAG genom reflektion och analys för att förstå resultat, dra lärdomar och ange riktningen framåt för eventuella förändringar för att nå ett bättre genomförande och hållbara resultat. Även verksamhetskontoret arbetar utifrån en lärande process integrerat av det egna lärandet och lärandet av projekten och LAG och kopplingen där i mellan. LAG arbetar på detta sätt under varje LAG-möte och dessutom under de strategidagar som nämnts under 12.2.. Verksamhetskontoret arbetar med detta på varje kontorsmöte.

Externt lärande äger rum i den del av samhället som består efter projekttiden. Det handlar om att förvalta de resultat som projekten och den temporära verksamheten uppnår och lyfta in dem till ett lärande i bygden tillsammans med de tre sektorerna som LLUH arbetar med. LLUH kommer att arbeta med att skilja på internt och externt lärande i strategiska policy- och styrdokument samt att utveckla det externa lärandet i samarbete med forskning och högskola[41]. Det externa lärandet startar redan i planeringsfasen av projekten och det är LLUH:s ambition att stödja projekten i att integrera ett externt lärande från början. Det externa lärandet syftar till att implementera och nyttiggöra värdefulla projektresultat, organisera förändringsprocesser och åstadkomma hållbara effekter som är oberoende av tillfälliga EU-medel.

BILAGOR

BILAGA 1. SWOT

Två SWOT-analyser presenteras här. *SWOT Leader Halland* är gjord av nuvarande LAG för Leader Kustbygd Halland och Leader Landsbygd Halland under en strategidag då representanter från ideell, privat och offentlig sektor närvarade. *SWOT Fiskeområde Halland* är gjord av Länsstyrelsen i Hallands län i en process med nuvarande styrelsen för Fiskeområde Halland där representanter från beredningsindustri, yrkesfiske, vattenbruk, fritidsfiske, fiskevattenägare, Region Halland och kommuner deltog.

STYRKOR - LEADER HALLAND

Bra befolkningsutveckling, huvudsakligen längs kusten.

Det finns service kvar i många orter, framförallt finns det mycket service kvar runt E6:an.

Naturen med vackra sjöar, vattendrag, skogen, havet och kustremsan.

Läget mellan två stora tillväxtregioner med Göteborg/Oslo och Malmö/Köpenhamn, samt småföretagarandan i Småland.

Starkt jord- och skogsbruk – ett starkt område med konkurrenskraftiga lantbrukare.

Låga markpriser i inlandet.

Lokalt engagemang och stark vi-känsla finns huvudsakligen i inlandet.

LAG och personalen på verksamhetskontoret har stor kompetens, bred erfarenhet och ett starkt engagemang i att driva utveckling i området.

Leader Halland har ett stort nätverk och är numera en känd aktör inom fältet som underlättar för samarbeten och synergier med andra aktörer i länet. Det är korta kontaktvägar till beslutsfattare.

Det finns en stark turism med många kända turistmål med spännande historia som är utspridda i hela området.

Halland är ett geografiskt litet område med korta fysiska avstånd.

Näringslivet, och företagsamheten. Det finns en småföretagskultur med en entreprenöriell anda och stark gemenskap.

Livskraftig landsbygd och en stolthet över sin bygd.

E6:an ger bra kommunikationer i syd- nordriktning, även kollektivtrafiken är bra i denna riktning.

Många mötesplatser, bygdegårdar, församlingsgårdar, Folkets Hus, Facebookgrupper och andra mötesplatser för aktiveter i olika åldrar .

Finns många ideella föreningar, en stark föreningskultur som inkluderar många, finns en social gemenskap där unga drar unga. Det finns även en social trygghet med en stark gemenskap.

Självbestämmanderätten - inte så många planlagda områden.

Naturen är en stor resurs i hela Halland och särskilt jord-, skogs- och fiskebruk är beroende av naturen som resurs. I förlängningen skapar dessa näringar värden, arbetsplatser och tillväxt.

STYRKOR - FISKEOMRÅDE HALLAND

Inom yrkesfiskarkåren i länet finns drivkraft och vilja till utveckling. Kompetensen är hög och man har förmågan att tänka innovativt.

Rika skaldjursbestånd och en fiskfauna med många olika arter.

En ändamålsenlig fartygsflotta.

Halland är ett län med lång kuststräcka och många insjöar och mycket rinnande vatten. Länet är därför attraktivt att turista i, inte minst på grund av sina goda fiskevatten. Turistentreprenörer finns också.

Litet län (region) med närhet till allt.

Fisket genererar arbetstillfällen.

MÖJLIGHETER - LEADER HALLAND

Boendet måste utvecklas i området. Det finns många platser där attraktiva boendemiljöer kan utvecklas. Det är fortfarande relativt billigt att bo i inlandet. Skapa förutsättningar för att alla generationer och människor med olika bakgrund och samhällsklass ska kunna bo på landsbygden.

Generellt en välutbildad arbetskraft, huvudsakligen längs kusten, idag är dock arbetskraften högre utbildad än de arbetsplatser som erbjuds, ta till vara på den potential som finns i området.

Inom företagandet finns möjligheter att bland annat öka samverkan, att utveckla nya halländska råvaror, att stimulera till en jämställd balans av företagare och ett enklare regelverk för småföretagare. Att arbeta med diversifiering hos företagare som t.ex. kan handla om fysiska anläggningar och att utveckla *”Bo på lantgård”*.

Arbeta med befintliga duktiga primärproducenter för att utveckla de gröna och blå näringarna och göra de mer lönsamma. Stödja det entreprenöriella Halland ytterligare genom att skapa ett nätverk för samhällsentrepenörer för att möta globala utmaningar.

Utveckla servicelösningar genom leadermetoden. Hitta nya lösningar för samåkning framförallt unga efterfrågar bättre kommunikationer. Hitta lösningar för nedlagda eller nedläggningshotade livsmedelsbutiker, skolor och kollektivtrafik.

Arbeta med normer. Vi behöver prata positivt om landsbygden, se att landsbygden ligger i framkant, visa på möjligheter.

Utbyte mellan stad och land – landet sprider sig till staden genom odlingar på balkongerna, landsbygden har blivit hippt. Det finns en positiv trend som kan utvecklas. Se värdena och sambandet mellan stad-och land och samverka för att dra fördelar av varandra.

Ta till vara på människors kraft, engagemang och idéer. Använda våra mötesplatser mera. Skapa möten mellan människor oavsett ålder, kön och etnicitet. Utveckla Leader Hallands projekt Ung i Halland för att fortsätta möjliggöra för ungas deltagande och entreprenörskap.

Bygga vidare på de turistmål som finns i länet och utveckla de som finns, både kulturell och historisk turism såsom Bockstensmannen och Hunehals. Utveckla turistmål för barnen.

Utbyggnad av fiber är en förutsättning för företagandet.

Dra nytta av vårt geografiska läge och vår natur. Skapa synergier mellan havet/kusten och sjöarna/skogen – se till att hallänningarna och hitresta turister upplever hela Halland. Intresset för närproducerad mat och en hållbar livsstil är stark. Genom leadermetoden kan kunskapen och utbudet öka i samarbete med producenterna.

Möta globala klimatutmaningar med lokala lösningar. Nya förutsättningar för agrara näringar och andra aktörer som kan utveckla sina verksamheter för att minska energianvändningen och utsläppen.

MÖJLIGHETER - FISKEOMRÅDE HALLAND

Fisket kan vara en del av landsbygdens tillväxt och generera arbetstillfällen.

Samordna fiske- och landsbygdsstöd.

Utvecklade producentorganisationer. Producentorganisationerna kan komma att få ett utökat ansvar i form av ett regionalt förvaltningsansvar.

Hållbart nyttjande av resursen.

Innovation för uthålligt bruk av resurser kan skapa jobb.

Utveckling av selektivt fiske.

En utveckling av turism och turistfisket kan öka besöksnäringen i inlandet. Internationell marknadsföring av länets fiskemöjligheter.

Öka fiskens reproduktionsområden .

Stora och viktiga fiskevårdsprojekt har fått nationell uppmärksamhet och kan i sig bli en attraktion i besöksnäringen.

Utveckling av lågströmsturbiner – Skonsamma för vandrande fisk.

SVAGHETER - LEADER HALLAND

Lågt byggande av bostäder, lägenheter saknas, lågt värde på bostäderna vilket gör att det är svårt att få banklån för ny/ombyggnation framförallt i inlandet. För få möjligheter att hyra bostad.

Vikande befolkning och vikande service i vissa orter även om befolkningen generellt är växande. En skev bild om att Halland är välmående på alla orter är den dominerande normen.

Många är bilburna, svårt att resa kollektivt i öst/västriktning. Vägstandarden på många håll är undermålig. Ökade bensin och energipriser ger problem i pendlingen.

Finns ett mentalt avstånd mellan norr och söder och i vissa fall en splittrad tillhörighet och identitet. Kungsbacka drar mot Göteborgsområdet, Hylte mot Småland och Laholm mot Skåne. Gäller att dra fördelar av vårt geografiska läge istället.

Dålig lönsamhet i agrara näringar och marker som växer igen. De agrara näringarna skapar värden, arbetsplatser och tillväxt som inte är synlig hos allmänheten och därmed inte på den politiska agendan.

Digitala kommunikationer, att bredbandsutbyggnaden bygger på individers och byarnas egen kraft.

Svårt att påverka beslut kring utveckling och regler. Upplever att många inte vill satsa på landsbygden och inte vågar testa nya lösningar. Strandskyddet upplevs som ett stort problem i utvecklingen av attraktiva boendemiljöer. Alkoholtillståndet och livsmedelsregler är andra problem för företagare och att få tillstånd för att sätta upp skyltar längs vägarna.

Könssegregerad arbetsmarknad, olika förutsättningar inom olika områden på grund av kön och låg kunskapsnivå kring genus och jämställdhetsarbete.

Relativt homogen befolkning.

SVAGHETER - FISKEOMRÅDE HALLAND

Yrkesfisket i Halland är beroende av en art, havskräftan. Det fiske som bedrivs av hallänningar i Östersjön är också beroende av en art, torsken. Torskpriserna är låga p.g.a. påverkan från internationell handel. Fiskarna har idag begränsade möjligheter att skifta fiskeinriktning utan är låsta till det fiske man har tillstånd till.

Det behövs mer resurser (pengar) till vattenvård och vård av fiskens miljöer.

Osäkra bestånd av fisk och skaldjur.

Fisket i Kattegatt är ett blandfiske som är förenat med utkast av konsumtionsdugligt fisk då den tillgängliga kvoten av en fiskart är uppfiskad. Kvoternas fördelning mellan Danmark och Sverige speglar inte alltid det historiska fiskets förhållande mellan länderna. Dessutom sker fisket på gemensamma fiskevatten, men efter olika nationella regler.

Fiskarnas åldersstruktur. Åldrande fiskarkår med bristande framtidstro, imageproblem och svag rekrytering till yrket.

Låg innovationstakt. Goda initiativ och idéer från fiskarna tas inte alltid tillvara. Trögt att ändra regelsystem så att nya, bättre varianter av redskap kan användas. Dålig lönsamhet och brist på utvecklingsmedel bidrar också.

Yrkesfisket är reglerat med ett komplext och krångligt regelverk som ibland fått oönskade konsekvenser för fisket, främst det småskaliga. Konsekvensutredningarna inför införandet av nya bestämmelser har i många fall varit otillräckliga.

Fisket är en liten näring och har svårt, att i konkurrens med andra intressen, föra fram och få gehör för sina ståndpunkter.

Turistfisket är underutvecklat och regelverket försvårar för yrkesfiskare att bedriva fisketuristisk verksamhet (avräkning av fiskedagar, säkerhet). Nuvarande EU-stöd för att utveckla fisketuristisk verksamhet kan bara sökas av yrkesfiskare. Fisketurism bör betraktas som vilken annan näring som helst och stöd till utveckling borde kunna sökas av lämpliga personer/företag.

HOT - LEADER HALLAND

Klimatförändringar och klimatkatastrofer såsom stormar, översvämningar.

Människor flyttar till tätorter – avbefolkning.

Problem att centralorterna ligger i periferin och inte centralt i kommunerna.

Vildsvinsutbredning och andra rovdjur.

Privat och offentlig service dras in på vissa orter.

Flyktingmottagandet är inte i fas med flyktingtillströmningen vilket kan leda till ökad främlingsfientlighet samtidigt som vi vill attrahera fler människor till oss.

HOT - FISKEOMRÅDE HALLAND

Vikande bestånd av skaldjur och fiskbestånd som inte hämtar sig.

Högt fisketryck.

Olagligt fiske (främst hummer och fiske på grunt vatten).

Okontrollerad predation från säl och skarv.

Utveckling av det kustnära fisket omöjliggörs av nuvarande regelverk, trots starkt politiskt stöd med tydliga prioriteringar i fiskeripolitiken.

Svag kunskapstillit hos fiskarna, okunnighet och kunskapstapp. Förtroendet för svensk fiskeriforskning är fortfarande lågt.

Svårt att engagera ungdomar. Generationsskifte.

Låg lönsamhet.

Infrastruktur. Om fisket krymper finns inget underlag för kringverksamheter som transporter, hamnar med el- och hydraulverksamheter, vadbinderier, varv etc. Möjligheterna att utveckla synergieffekter och binda ihop kust och inland avtar.

Miljöproblem, övergödning och gifter, läkemedelsrester, flamskyddsmedel m.m.

Exploatering (vattenkraft, vindkraft).

Minskat kalkningsanslag.

För lite resurser för utveckling och forskning.

För svagt politiskt intresse att utveckla de havs- och sjöbaserade näringarna.

Politisk oenighet på EU-nivå.

BILAGA 2. OMVÄRLDSANALYS

Utifrån genomförd SWOT har LLUH gjort en översyn av aktuell forskning, internationella, nationella och regionala program, haft samtal med olika aktörer i nätverk, tittat på aktuella trender och den utveckling som finns i området och utifrån detta utkristalliserat de insatsområden som presenteras i kapitel 7.2. I denna omvärldsanalys presenteras några av de trender som LLUH ser som viktiga att beakta och arbeta vidare inom.

ÖKADE KLIMATHOT

Klimatförändringarna med tillhörande miljö- och energiutmaningar är en av de viktigaste och största utmaningar vi står inför på alla nivåer[42]. I Halland kommer de största utsläppen av växthusgaser från transportsektorn, jordbruket och energiförsörjningen. Här behöver transportsektorn använda mer fossilfria bränslen och kunskapen inom jordbruket behöver öka för att minska utsläppen.[43] Att anpassa verksamheter och levnadssätt är något som kan utvecklas på lokal nivå och här ser LLUH möjligheter att vara med att stötta hållbara satsningar. Det kan handla om kunskapshöjande insatser inom jord- och skogsbruk, gröna och blå näringar men också för privatpersoner som handlar om att sänka inomhustemperaturen, spara på varmvattnet och hålla hastighetsbegränsningarna. Den kan också handla om hur den lokala nivån kan samverka och ändra levendemönster för att minska utsläppen. Genom till exempel ökad samåkning, gemensamt odlande ,ökade möjligheter för att handla närodlat och alternativa boendeformer. För att möta det ökade klimathotet lokalt och regionalt behöver LLUH samarbeta med samtliga sektorer och inom den ideella sektorn strävar LLUH att hitta nya samarbeten med föreningar som exempelvis Omställning Sverige, WWOOF[44] och Föreningen för Byggemenskaper[45]. Att utveckla kollektiva lösningar för boende där familjer kan utveckla ett socialt sammanhang, hjälpas åt med barnpassning och leva hållbart för att höja livskvaliteten och minska risken för isolering kan också enligt forskaren Sofia Ulver bidra till att nya grupper flyttar till landsbygden[46]. Ett led i att påverka utsläppen av transporterna är behovet av att bygga ut bredbandet i hela området som kan underlätta för att arbeta där en bor i större utsträckning.

SAMVERKAN MELLAN LAND OCH STAD

LLUH väljer att inte hamna i fällan att sitta passiva inför Eurostats statistik om att Sverige har den starkaste urbaniseringen i världen. LLUH delar Sofia Ulvers frustration över den accepterade sanningen om den avbefolkade, inskränkta landsbygden alternativt den romantiserande bilden av idyllen och där aktörer inklusive stora delar av forskarvärlden förlorat intresset över att studera andra skeenden.[47] En stor del av befolkningen som urbaniseras enligt Eurostat flyttar till tätorten (200 invånare) vilket gör att nya tätorter bildas i vad LLUH anser vara landsbygd (och även Jordbruksverket). Det rör sig alltså inte bara om att människor flyttar till storstäderna i Sverige eller utomlands utan många personer flyttar till tätorter som ingår i verksamhetsområdet. I LLUH ökar befolkningen totalt sett men det finns flera skillnader mellan orterna och här gäller det att möta de lokala behoven och utmaningarna.[48] Dessutom myntade Teo Härén begreppet peak city som han menar att vi närmar oss hela tiden d.v.s. tidpunkten då andelen människor som bor i städer slutar att öka[49].

Samverkan mellan stad och land där båda delar ska och kan utvecklas tillsammans och var för sig är avgörande för att möta framtida behov. Region Halland framhåller[50] en framtida utmaning om att erbjuda attraktiva boende- och livsmiljöer både i städerna och på landsbygden i Halland. Detta är en utmaning som LLUH delar och där det finns stora möjligheter att arbeta med leadermetoden för att stärka den lokala attraktionskraften. Vidare kan hipstertrenden nyttjas där landsbygdens attribut är eftersträvansvärda och längtan efter det autentiska kan användas för att marknadsföra landsbygden .

NORMKRITIK OCH ATTITYDER

LLUH har bland annat genom det egenägda projektet Ung i Halland identifierat en växande storstadsnorm som var ett av tre identifierade områden att utmana vid deltagandet under Almedalsveckan 2014[51]. Medvetenheten kring en tydlig storstadsnorm upplevs som låg hos aktörer inom samtliga sektorer som inte direkt arbetar med landsbygdsutveckling och även inom detta område. Storstadsnormen handlar om att värderingar, information, regler och politik sätts med staden som norm och det får konsekvenser för landsbygden. Möjligheten för organisering är till exempel svårare på landsbygden än i staden. Likaså skiljer sig möjligheterna för att påverka och delta i utvecklingen utifrån stad och land och här ser regeringen leader som en viktig metod för att stärka arbetet inom området[52]. Leadermetoden är framförallt verksam i tätorterna på landsbygden, där människorna finns.

Bilden av landsbygdsbon som en förlorare i jämförelse med den vinnande stadsbon syns inom flera områden inte minst inom kulturen där filmer som Fucking Åmål och Farväl Falkenberg är tydliga exempel. Lotta Svensson visar med all tydlighet att unga upplever att de måste flytta för att anses som lyckade, dessutom strävar många för att få unga att flytta tillbaka[53] något som enligt Peter Waara[54] inte händer. LLUH är övertygade om att i enlighet med den analys som #ungapålandsbygden och U LAND gör så måste fokus vara att satsa på de unga som redan bor i området och se till att dem ses som en resurs, görs delaktiga i utvecklingen av bygden och bjuds in till lokala processer. Målet med ungdomspolitiken är *att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen*”[55] och LLUH kan verka för att arbeta mot dessa mål på lokal nivå så det genomsyrar det lokala utvecklingsarbetet. Genom att arbeta åldersintegrerat är dessutom övertygelsen att möjligheten för att nå innovativare idéer ökar på samma sätt som det är av största vikt att arbeta på ett inkluderande sätt även utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Detta arbete handlar inte bara om unga utan är övergripande oavsett ålder, genomgående blir det viktigt att arbeta med attityder och vilken kommunikation som används. Hur porträtteras verksamhetsområdet och människorna som bor här utifrån egen utsago och utifrån andras? Ett spännande område som kan utvecklas under perioden 2014-2020 där LLUH ser sig som en självklar aktör att ifrågasätta normer och självklara sanningar.

Ulver presenterar tankar om *glesbygd noir* som handlar om ”*husskal av låg kvalitet, skrotbilar, spökbyar, lämnade skyltfönster med solblekt interiör, trasig asfalt och tragiska figurer som stryker längs de ogräsuppspruckna trottoarerna”*[56]. Ulver pekar på att en plats kanske är övergiven men det får inte se övergiven ut. Här finns arbete att göra i verksamhetsområdet för att stärka identiteten i bygden och satsa på estetik för att stärka välbefinnandet för de boende men också för synen på en landsbygd i alla regnbågens färger. Även Charlotta Melander[57] framhåller estetiken som viktig för en plats. Hon pekar på följande punkter som avgörande för en plats för att locka till sig människor och skapa regional tillväxt.

- Variation av varor och tjänster
- Estetisk och vacker omgivning
- God offentlig service
- Hastighet
- Densitet
- Höga löner

POSITIV IDENTITET, SOCIALT KAPITAL OCH DEMOKRATIPROCESS

LLUH har förutom kvantitativa resultat försökt förstå och analysera även resultat av kvalitativ karaktär som handlar om exempelvis positivt identitetsskapande, socialt kapital och en demokratiprocess vilket också lyfts fram i utvärderingen *Gör Leader Skillnad*[58]. Något som återkommer i slutrapporter är att projektverksamheten har lett till ökat deltagande i nätverk, ökad gemenskap och större kontaktnät. Det sociala kapitalet verkar alltså stärkas genom leadermetoden vilket innebär att demokratin fungerar bättre enligt Robert Putnam[59] och Peter Håkansson har dessutom visat på att ungdomsarbetslösheten är lägre hos grupper som har starkt socialt kapital[60]. Det positiva identitetsskapandet handlar om ökad självkänsla, stolthet och en känsla av mening och att vara i ett sammanhang vilket kan få positiva effekter för hela bygden. Svensson m.fl. pekar på att leadermetoden hjälper till att värdera upp människor, relationer och ideellt arbete vilket enligt teorier om salutogenes (faktorer som orsakar och håller fast vid hälsa) har stor betydelse för individen[61]. Ytterligare en kvalitativ aspekt på leadermetoden där LLUH sett resultat och ser potential att utveckla sitt arbete utifrån den omvärld vi lever i är möjligheten för att stärka människors tillgång till lokalsamhället, delaktighet och fostran i en levande demokratiprocess.

Vidare visar Region Halland på att det finns ett tydligt samband mellan hälsotillståndet hos befolkningen och ekonomisk tillväxt och presenterar forskning som visar på att den effektivaste insatsen som samhället kan göra är att satsa på utbildning för att på så sätt bidra till en jämlik hälsa. Region Halland visar också att utbildning ökar möjligheterna till arbete som också stärker individen och minskar sociala skillnader. När en person har ett arbete mår personen bättre och arbetslöshet har tydliga negativa effekter på människors välbefinnande.[62] Projekt som får stöd från LLUH ska leda till ökade arbetstillfällen som bidrar till ökad tillväxt och parallellt med detta är kompetenshöjande satsningar viktiga och även livet efter arbetet är viktigt. I detta arbete blir satsningar på kultur och fritid viktiga. Kultur- och fritidsaktiviteter främjar och utvecklar människors kreativitet vilket är av betydelse för förnyelse och innovationsförmåga[63].

JÄMLIKHET

Charlotta Melander visar att: *”idag tävlar regioner om att attrahera högutbildade och kreativa människor men framgångsrika regioner välkomnar alla sorters människor”*[64]. Att behandla alla människor jämlikt oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder är en förutsättning för att nå en hållbar tillväxt. Detta fastslås i en lång rad program på olika nivåer. LLUH ser stora utmaningar inom fältet och att leadermetoden kan användas för att framförallt öka jämställdheten, ungas deltagande och integrationen. LLUH ser till exempel att könsfördelningen inom Hallands företag är ojämn, att kvinnor tjänar mindre och sett ur ett nationellt perspektiv är det till och med så att Halland har höga löner men väldigt dålig fördelning mellan könen.[65] Charlotta Melander visar vidare på att höga löner är viktigt för en plats attraktivitet och där står sig alltså Halland starkt men har mycket arbete framför sig när det gäller en jämnare fördelning mellan könen.

Halmstad kommun kom tredje nederst i en nationell undersökning om lokalsamhällets tillit. Det som har sjunkit de senaste åren är tilliten till grannar och människor i närområdet. Det gäller särskilt kommuner med stora inkomstskillnader och stora andelar invandrare, men sådana områden upplevs ofta som mer otrygga än de faktiskt är. Europas förmåga att hantera invandringen utnämns till ”en ödesfråga” i undersökningen. ”Det som särskilde Sverige och de andra skandinaviska länderna under 1930-talet var att det var den demokratiska vänstern, snarare än som så ofta annars den fascistiska extremhögern, som lyckades koppla ihop sina egna politiska visioner med den nationella identiteten”.

Detta är vad som ryms i ordet ”folkhem” – en vred nationalismen ur högerextremismens händer och gjorde den till hjärtat i sin egen progressiva politik. Därför verkade Sverige länge vara vaccinerat mot den högerextrema nationalismens lockelse. I riksdagsvalet 1936, när nazismen var det nya, spännande politiska alternativet, obelastat av historisk skuld, fick våra två nazistpartier tillsammans 0,7 procent av rösterna.

Halland har en könssegregerad arbetsmarknad och det råder olika förutsättningar inom olika områden på grund av kön. De kvinnor som har arbete har till större utsträckning lägre lön i jämförelse med männen i nationell jämförelse. Efter de senaste valen i september 2014 har kvinnorna i ledande position ytterligare förminskats i den kommunala politiken på många håll i verksamhetsområdet. Detta speglar samhället i stort. Både lokalt, regionalt och nationellt har leadermetoden i hög grad använts av människor med hög utbildning och svensk bakgrund.

EN ATTRAKTIV LANDSBYGD

Statistik för Halland visar att det sker både inflyttning och utflyttning och intressant i sammanhanget blir då att fundera på varför folk flyttar. Ulver visar i sin forskningsöversikt att det främst handlar om sociala skäl till varför folk flyttar, tätt efter kommer arbete. De grupper som i högre grad väljer landsbygden före staden är kvinnor, äldre och barnfamiljer. Det är som ovan beskrivits viktigt för att en plats ska väljas dess attraktivitet och estetik och inte människans personliga egenskaper som starkast styr inflyttning.[66] Charlotta Melander presenterar ett livskvalitetindex som kan användas som inspiration för LLUH att arbeta med attraktiva boendemiljöer. I sammanhanget ska också lyftas utmaningarna med boendefrågan såsom exempelvis svårigheten att få banklån och behovet av olika sorters boenden som också går att hyra. Melander tar upp följande punkter:

- Miljö
- Väderlek
- Utbildningsmöjligheter
- Kultur
- Affärer
- Variation
- Mobilitet
- Rekreationsmöjligheter
- Närhet till skog/hav
- Tillgång till sjukvård
- Vacker omgivning
- Risk för trängsel
- Risk för att bli utsatt för ett brott

REELLA EFFEKTER

Utvärderingar inom Socialfondsprogrammet 2007-2014 har tydligt visat att det haft bäst effekt på individnivå och svagare effekt på organisation- och strukturnivå[67]. Landsbygdsfonden och arbetet med leadermetoden har varit framgångsrik även på organisationsnivå. Problem finns dock även inom Landsbygdsfonden och här ser LLUH ett behov av ökad kunskap kring området, att skapa hållbara förutsättningar för implementering tidigt i projekten exempelvis. Att arbeta med metodutveckling blir viktigt och att vidareutveckla upparbetade kontakter med Högskolan i Halmstad som har stor kunskap och erfarenhet av att arbeta med lärande utvärdering.

BILAGA 3. MOTIVERING

Halland är en till ytan relativt liten region. Det finns en historia av samarbete mellan Region Halland, Länsstyrelsen i Hallands län, kommuner och leaderområden som gör det naturligt att fortsätta leaderverksamheten inom samma geografiska område som föregående programperiod.

Under programperioden 2007-2013 har leaderområdena i Halland dessutom byggt upp ett samarbete inom lokalt ledd utveckling som är så starkt och väl fungerande att det i praktiken gjort Halland till ett funktionellt område. Områdena har även administrerat Fiskeområde Halland under programperioden så det finns flera beröringspunkter. Under programperioden 2014-2020 vill Lokalt Ledd Utveckling Halland arbeta med fyra fonder. LLUH väljer att arbeta över ett område som innefattar hela Halland exklusive städerna för Landsbygdsfonden och för hela Halland när det gäller Socialfonden och Regionalfonden. Havs- och Fiskerifonden sträcker sig över hela Halland samt de församlingar runt Bolmen som ligger utanför Halland. Landsbygdsfonden är relevant som stöd till landsbygdsföretagare, stöd för besöksnäring och utveckling av livsplatsen LLUH. Regionalfonden kommer att stödja företagandet ytterligare och Socialfonden kommer huvudsakligen att stå för de mjuka värden som finns inom de horisontella målen. Havs- och Fiskerifonden kommer att stödja insatser kring fisket. Bolmens avrinning sker i Kattegatt, hela avrinningssystemet i Halland slutar i havet. Därför är samtliga insatser beroende av vad som sker i inlandet eftersom det har stor påverkan på flora och fauna i Kattegatt. Samtidigt finns det ett betydande yrkesfiske i Bolmen som måste beaktas.

Eftersom det finns en fungerande identitet och en fungerande verksamhet vad gäller lokalt ledd utveckling för hela Hallands landsbygd, men också för att kunna metodutveckla vidare i städerna för att stödja utveckling i både stad och land samt för att det gällande Havs- och Fiskerifonden är funktionellt att innefatta hela Halland samt Bolmen, ansöker Lokalt Ledd Utveckling Halland om detta område. Lokalt Ledd Utveckling Halland ser en stor nytta i att vara ett administrativt område som angriper Hallands utmaningar inom lokalt ledd utveckling med ett samlat grepp.

BILAGA 4. PARTNERSKAPETS MEDLEMMAR

LEADER KUSTBYGD HALLAND & LEADER LANDSBYGD HALLANDS MEDLEMMAR

Allaktivitetshuset Torup, Asige 4H-klubb, Axtorna Historiesällskap, Breareds LRF-avdelning, Byggets samhällsförening, Centerns ungdomsförbund i Halland, Centerpartiet i Halland, Coompanion Halland, Derome LRF-avdelning, Fagereds Byalag, Falkenbergs kommun, Farmartjänst Simlångsdalen/Halmstad Ek. förening, Fjäre 4 H-krets, Fjärås Hembygdsgille, Förlanda 4H-klubb, Glommens Samhällsförening, Grimeton 4 H-Klubb, Gödestad 4 H-klubb, Hallands 4H, Hallands hembygdsrörelse, Hallands Idrottsförbund, Hallands läns Fiskevattenägarförbund, Halmstad kommun, Hanhals Byalag, Hasslöv Byalag, Hasslöv bygdegårdsförening, Haverdals 4H klubb, Himledalens Västra LRF-avdelning, Himledalens Östra LRF-avdelning, Holm - Kvibille LRF avdelning, Hunehals Borg, Hunnestad 4H-klubb, Hylte Hembygdsförening, Hylte kommun, Idala 4H-klubb, Karl-Gustav 4H-klubb, Karl Gustavs Bygdelag, Karlsberg rum och frukost, Karups LRF-avdelning, Kinnareds 4H-klubb, Knäred-Hishult-Mästocka LRF-avdelning, Krogsereds Hembygdsförening, Krogsereds Idrottsklubb, Krogsereds LRF-avdelning, Krokåns i Knäred, Kungsbacka kommun, Kungsäter Gunnarsjö Bygdelag, Kungsäter LRF-avdelning, Källsjö 4H-klubb, Laholms kommun, Lerbäcks 4H-klubb, Lerbäcks Byalag, Lindberg-Torpa LRF-avdelning, Lizzies Café, LRC Gertrud Döttrar, LRF Halland, LRF Konsult Halmstad/Laholm, LRF Kungsbacka, LRF Tvååker, Länsbygderådet Halland, NaturZonen i Wismhult, Nordhallands hembygdsförening, Nordhallands hushållningsgille, Okome 4H-klubb, Okome, Köinge, Svartrå Bygdeutvecklingsråd, Pensionat Sågknorren, Region Halland, Ränneslöv 4H-klubb, Sibbarp LRF-avdelning, Sibbarp-Dagsås Hembygdsförening, Sibbarps 4H-klubb, Skummeslövsstrands Badortsförening, Skårs Gård, Skällinge 4H-klubb, Släps Hembygdsgille, Spannarp LRF-avdelning, Stackenäs Gårdsmuseum ,Stamnared LRF-avdelning, Stamnareds 4H-klubb, Studieförbundet Vuxenskolan i Halland, Stättareds 4H-gård, Stättereds 4H-klubb, Sörby 4H-klubb, Sörby Naturhälsogård, Tiraholm Fisk, Tofta 4H, Toftens Handelsbolag, Träslöv LRF-avdelning, Tvååker LRF-avdelning, Tölö hembygdsgille, Unnaryds LRF-avdelning, Unnaryds LRF-avdelning, Unnarydsgruppen, Valinge 4H-klubb, Valinge Bygdelag, Valinge LRF-avdelning, Vallda hembygdsgille, Varberg Event, Varbergs 4H-krets, Varbergs kommun, Veddige 4H-klubb, Veddige LRF-avdelning, Vendelsö Vandrarhem, Vessige 4H, Vinberg-Ljungby-Vessigebro-LRF avdelning, Växtorps byalag, Vänsterpartiet Halland, Värö-Åskloster LRF-avdelning, Västra Kungsbacka LRF-avdelning, Ysby 4H, Ysby Byråd, Åkulla Bokskogar Intresseförening, Ästad 4H-klubb, Åstorp 4 H-klubb, Älvsåkers hembygdsgille och Ätrans IF.

FISKEOMRÅDE HALLANDS MEDLEMMAR

Halländsk skaldjursutveckling, Sportfiskarna Halland, Falkenberg Seafood AB, Hallands Fiskevattenägarförbund, Hallands husbehovsfiskare, Bua Shellfish AB, Havskräfteakademien i Träslövsläge, Västkustfilé AB, Region Halland, Västkustfisk SVC AB, Marknad Varberg, Hylte kommun, Hushållningssällskapet Halland, SIC (Svenska insjöfiskarenas centralförbund), Falkenbergs kommun, Korshag AB och Hallandsfiskarnas producentorganisation.

BILAGA 5. DEFINITION AV INDIKATORER

Indikator (namn, benämning)	Definition	Beskrivning hur mätning kommer att göras inkl. hur uppgifterna kommer att kontrolleras/ styrkas
	Nationella indikatorer	
Antal deltagare i sysselsättning, efter avslutad åtgärd	Arbetslösa eller icke förvärvsarbetande deltagare (*Som arbetslösa räknas personer som är utan arbete, som aktivt söker och som är beredda att ta ett arbete. Som icke förvärvsarbetande räknas deltagare som ej är sysselsatta, och som inte heller är anmälda som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen.)* som efter att ha deltagit i en insats befinner sig i sysselsättning, inklusive egenföretagande. Att vara i sysselsättning, definieras som anställda; personer fr.o.m. 15 år som utför arbete mot förtjänst. Egenföretagare räknas hit då de arbetar i sitt företag i syfte att nå förtjänst av företag.	Projektens slutrapporter
Antal anställda, inklusive egenföretagare, med förbättrad arbetsmarknadssituation efter avslutad åtgärd	Antal anställda, eller egenföretagande deltagare som efter insats fått en förbättrad arbetsmarknadssituation. Med förbättrad arbetsmarknadssituation avses att deltagaren fått fast istället för tillfällig anställning; gått från deltidsanställning till heltid; befordrats; fått uppgifter som kräver mer kunskap/kompetens, som kräver en kvalifikation eller som innehåller mer ansvar. Med kvalifikation avses: en kvalifikation, certifiering eller liknande som följer av en bedömningsprocess med godkännande. Behörig aktör/behörigt organ ansvarar för bedömningsprocessen i vilken man, utifrån förutbestämda och fastställda kriterier, avgör och godkänner att individen uppnått en viss kunskap eller kompetens.	Projektens slutrapporter

Antal nya arbetstillfällen	Enligt SJVs definition: Nyskapade, bestående arbetstillfällen omräknade till årsarbetskrafter. Bestående innebär att arbetstillfället ska finnas kvar på längre sikt, även efter projekttiden. Även "egenföretag" där personen helt eller delvis övergår till att arbeta i sitt företag ingår. Lön eller inkomst i eget företag ska lyftas (ideellt arbete räknas ej). Arbetstillfällen med underleverantör med egen F-skattsedel räknas med om de skapats som en direkt följd av projektet/investeringen. Även utökad arbetstid genom att fler arbetstimmar skapas ska räknas. Fördelas på kön, anställ/egen företagare, F-skattsedel (köpta tjänster). Antal timmar och/eller tjänstgöringsgrad räknas om till årsarbetskraft. En redovisad sysselsättning om 1720 timmar räknas som en årsarbetskraft.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal bevarade arbetstillfällen	Enligt SJV:s definition: arbetstillfällen som skulle upphört att existera om inte projektet genomförts + mäta i årsarbetskrafter enl. definitionen för nyskapade årsarbetstillfällen. **Vid insatser finansierade genom ERUF räknas endast antal anställda i små- och medelstora företag*	Mäts genom uppskattning av projekt och ingående företag, kontrolleras genom stickprovskontroller på företag
Antal nya företag	Nyregistrerade företag och föreningar med näringsverksamhet. *Definition Företag längst ned i tabellen.*	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal diversifieringsprojekt.	Enl. SJV:s def.: Projekt som syftar till att diversifiera ett företags verksamhet	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal miljöprojekt.	Projekt med förväntat positiva effekter för miljön	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nyanställda i små- och medelstora företag	Nyanställda årsarbetskrafter. Se nya arbetstillfällen ovan för definition årsarbetskraft, samt företag nedan för definition företag	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nystartade små- och medelstora företag	Nyregistrerade företag och föreningar med näringsverksamhet. *Definition Företag längst ned i tabellen.*	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Företag	I samtliga indikatorer där ordet företag förekommer: Med företag menas små och medelstora företag (0-250 anställda) Företag: en organisation som producerar produkter eller tjänster för att tillfredsställa marknadens behov med syfte att göra vinst. Den juridiska formen på företaget kan variera.	
Lokala indikatorer		
Antal företag som ökat sin konkurrenskraft	Kriterier för ökad konkurrenskraft: ny vara eller tjänst/ ny kund/ny marknad. *Definition*	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov

	Företag längst ned i nationella tabellen.	
Antal företag som ingår i Penta Helix samarbeten	 Penta Helix: Akademi, Privat sektor, Offentlig sektor, Ideell sektor, Civilsamhället	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal innovationer bland deltagande företag.	*(Denna indikator redovisas endast i regionalfond för att undvika dubbel redovisning.)* *Innovation enligt Oslo-manualen: 1.Produktinnovation:* A good or service that is new or significantly improved. This includes significant improvements in technical specifications, components and materials, software in the product, user friendliness or other functional characteristics. *2. Processinnovation:* A new or significantly improved production or delivery method. This includes significant changes in techniques, equipment and/or software, *3.marketing innovation:* A new marketing method involving significant changes in product design or packaging, product placement, product promotion or pricing. *4. Organizational innovation:* A new organisational method in business practices, workplace organization or external relations.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal innovationer inom grön eller blå tillväxt.	*(Denna indikator redovisas endast inom landsbygdsfond och fiskerifond för att undvika dubbelredovisning*). ***Innovation*** definieras enligt Oslo-Manualen (se ovan). ***Grön tillväxt*** definieras som OECD: ”Green growth means fostering economic growth and development while ensuring that natural assets continue to provide the resources and environmental services on which our well-being relies. To do this it must catalyze investment and innovation which will underpin sustained growth and give rise to new economic opportunities.” DG Mares definition av ***Blue Growth*** är det värde som hav, sjö och kust genererar i ekonomisk tillväxt. Kommissionen fokuserar huvudsakligen på hållbar tillväxt och arbetstillfällen inom den maritima sektorn. De arbetar även med att identifiera	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov

	drivkrafter och hinder för Blue Growth. ”Blå tillväxt”, dvs ekonomisk tillväxt som baseras på olika maritima sektorer, är en av fem delar i EU:s integrerade maritima policy. Kommissionen har i sitt meddelande ”Blå tillväxt, möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn lyft fram fem förädlingskedjor inom blå tillväxt, där man bedömer den långsiktiga tillväxtpotentialen som störst: havsbaserad förnybar energi, maritim turism och kustturism, blå bioteknologi, akvakultur samt mineralutvinning	
Antal innovativa finansieringslösningar.	En ny lösning på hur medel kan frigöras för lokal utveckling	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nya, utvecklade eller marknadsförda besöksanledningar.	En besöksanledning är utvecklad när den: når nya målgrupper/ger fler besökare/ger mer sysselsättning än innan projektet/inför nytt/a erbjudande i besöksanledningen. En besöksanledning är marknadsförd när den nått en för projektsumman rimlig mängd mottagare.	Projekten ska beskriva hur man ämnar att utveckla i projektansökan och sedan hur det har utvecklats i slutrapporten och sätta tal på detta.
Antal nya och / eller förädlade produkter.	Enl. SJV: Nya produkter (varor) i lokal tillverkning som skapats/tillkommit/förädlats genom projektet och är nya på marknaden och ger försäljningsintäkter.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal marknadsförda produkter.	En produkt (vara) är marknadsförd när den nått en för projektsumman rimlig mängd mottagare.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nya, utvecklade eller marknadsförda tjänster med lokala råvaror och produkter.	Enl. SJV: Nya tjänster, som produceras i lokalt område, och som skapats/tillkommit/utvecklats/marknadsförts genom projektet och är nya på marknaden och ger försäljningsintäkter.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nya samhällsentreprenörer.	I sammanhang med social innovation talar man ibland om samhällsentreprenörskap och socialt entreprenörskap, dvs entreprenörer som löser samhällsutmaningar på nya sätt genom att kombinera entreprenörskapets logik med ett samhällsnyttigt mål. Några kännetecken är: • de är entreprenörer som bidrar till nyskapande lösningar på samhällsutmaningar • de drivs av skapa resultat och vinst för samhället • de har en affärsmodell som gör företaget livskraftigt	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov

Antal sociala innovationer.	EU-kommissionens definition: ”Social innovations are new ideas that meet social needs, create social relationships, and form new collaborations. These innovations can be products, services, or models addressing unmet needs more effectively. The Commission’s objective is to encourage market uptake of innovative solutions and stimulate employment”.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nya/utvecklade servicelösningar.	Lösningar som ger service som annars hade saknats på orten	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nya boendelösningar	Lösningar som ger nya sätt att bo och leva på i Halland som inte ä vanligt förekommande	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal skapade lösningar som bidrar till ökad mobilitet.	En lösning som ger ökad mobilitet för invånarna	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal skapade lösningar för bredbandsutnyttjande.	En lösning som ger mervärde till framdraget bredband	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal fysiska anläggningar.	Byggnad, anläggning, installation, plats i yttre miljö etc. som skapats/återställts/renoverats genom objektet	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal nätverk och utbyten.	Antal nya nätverk och utbyten (mellan två eller flera parter) som tillkommit genom projektet, och vilka bedöms kunna fortsätta existera.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
I samtliga projekt ska det undersökas om de nåtts nya målgrupper gentemot programperiod 2007-2013.	Nya målgrupper är organisationer och deltagare som inte fått stöd genom Leader Landsbygd Halland, Leader Kustbygd Halland eller Fiskeområde Hallands verksamhet under programperioden 2007-2013	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
I samtliga projekt ska antal deltagare undersökas och vem nyttan tillfaller i huvudsak. Därvid ska kvinnor, unga och män med utländsk bakgrund räknas och uppnå minst samma procentuella andel som befolkningsstrukturen i Halland uppvisar.	En deltagare är en person som lagt ner arbetstid eller ideell tid i projekt	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov
Antal lösningar på lokala och/eller globala miljö och/eller klimatproblem.	Problem definieras genom att det finns en rimligt bred efterfrågan på lösningar	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov

Antal projekt som syftar till systeminnovation.	Eco-innovation observatory: System innovations lead to systemic changes in both social (values, regulations, attitudes etc.) and technical (infrastructure, technology, tools, production processes etc.) dimensions and, most importantly, in the relations between them. System innovation may include elements or combinations of all types of innovations (product, process, marketing, organizational or social) and are, by definition, developed and implemented by many actors.	Mäts genom slutrapporter, kontrolleras genom stickprov

Förklaring till kontroll

Stickprov	Projektresultaten ska verifieras genom kontakt med projekten under projektens gång, men även efter slutrapport lämnats in. Vilka projekt som ska tas stickprov på, och antal är upp till verksamhetsledare att uppskatta.	

BILAGA 6, VERSION 2
URVALSKRITERIER OCH VILLKOR FÖR STÖD

Villkor för stöd inom Lokalt Ledd Utveckling Halland	
Projektet ska vara stödberättigat	Det är insatserna i projektet (budgeterade kostnader/planerade aktiviteter) som ska vara stödberättigande enligt Landsbygdsprogrammet, Havs- och Fiskeriprogrammet, Programmet för Lokalt ledd utveckling inom Regional och Socialfond, samt Jordbruksverkets föreskrifter tillämpliga på Lokalt Ledd Utveckling och de lokala aktionsgrupperna (LAG-grupperna).
Projektet ska ha en genomförandekapacitet:	Projekt som söker stöd ska ha kapacitet att genomföra projektet under projekttiden avseende ett flertal punkter; personal, egna insatser, erforderligt nätverk och kompetenser.
Snedvridning av konkurrens är inte tillåtet.	Gynnas ett enskilt företag eller är det allmänt näringslivsbefrämjande? Ideell och offentlig sektor får inte bedriva verksamheter vilka kan riskera att minska förutsättningarna för övriga affärsmässiga verksamheter. Däremot får det bedrivas samordningsfunktioner för affärsmässiga verksamheter, liksom förarbeten till affärsmässiga verksamheter.
Drift av befintlig verksamhet får ej finansieras, däremot nyskapande idéer för att utveckla befintlig verksamhet	Är projektet väl avgränsat från befintlig verksamhet/sökandes ordinarie verksamhet? Tangerar det befintlig verksamhet? LAG ska inte ge underhållsstöd för pågående verksamhet
Det måste finnas utrymme för stöd enligt den budgetfördelning som LAG har	Finns det medel inom rätt fond och rätt insatsområde?

Generella urvalskriterier

Urvalskriterier Strategiskt område	5	3	1	0	Betyg	Viktning EJFLU	Viktning EHFF	Viktning ERUF	Viktning ESF	Poäng	Motivering
Skapandet av nya arbetstillfällen	Nya arbetstillfällen skapas genom projektet, tydligt hur många i förhållande till budget. T.ex. nya företag eller fler arbetstillfällen i befintliga företag.	Projektplanen beskriver hur nya arbetstillfällen skapas genom projektet, tillräckligt många i förhållande till budget	Projektplanen beskriver hur tillräckligt antal nya arbetstillfällen skapas men som ett långsigtigt resultat	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		14	14	14	1	0	
Ökad sysselsättning	Människor som tidigare varit icke förvärvsarbetande kommer i arbete genom projektet och tydligt hur många i förhållande till budget.	Människor som tidigare varit icke förvärvsarbetande kommer i arbete genom projektet, tillräckligt många i förhållande till budget.	Projektplanen nämner att fler människor ska komma i arbete men det saknas en tydlighet i hur detta ska gå till	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		5	5	4	12	0	
Social inkludering	Det står tydligt beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas och det finns kompetens i projektet kring detta tema.	Det står beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas.	Projektplanen beskriver att människor ska inkluderas, men det saknas en tydlighet i hur detta ska gå till	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		4	4	3	12	0	
Jämlikhet	Projektet ger jämlikhet mellan grupper, personer, åldrar och förutsättningar Det står tydligt beskrivet hur detta förväntas åstadkommas och det finns kompetens i projektet runt detta tema. Målet står i relation till budget	Det står beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas.	Projektplanen beskriver att kunskapen om jämlikhet ska öka, men det saknas en tydlighet i hur detta ska gå till	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		4	4	3	10	0	
Hållbar tillväxt	Det står tydligt beskrivet hur hållbar tillväxt skall åstadkommas under projekttiden samt vilken kompetens som finns i projektet runt detta tema. Målet står i relation till budget	Det står beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas.	Det står beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas, men det är otydligt och vagt	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		4	4	3	5	0	
Skydd av miljön samt anpassning till klimatförändringar	Det står tydligt och konkret beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas. Målet står i relation till budget	Det står beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas.	Det står beskrivet i projektplan och handlingsplan hur detta förväntas åstadkommas, men det är otydligt och vagt	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		8	8	6	2	0	
Hållbarhet över tid.	Det finns en tydlig plan på hur lärande ska ske och hur resultat av detta ska överlämnas och till vem. Aktören som förväntas ta över resultaten är en viktig aktör i genomförande/styrgrupp/liknande och uppvisar klar allmännytta bakom engagemanget i projektet	Det finns en tydlig idé på vem som ska överta verksamheten/resultatet efter projektets slut och det finns en tydlig allmännytta i detta.	Det finns en idé på vem som ska överta verksamheten/resultatet efter projektets slut och det finns en tydlig allmännytta i detta, men det är oklart om det är realistiskt att aktören har kapacitet/kompetens för detta.	Det finns ingen idé om en fortsättning efter projektets slut.		5	5	5	7	0	
Lokalt perspektiv	Tydligt vilka lokala aktörer som arbetat med att ta fram projektplanen. Det framgår hur medverkan skett och med vilket mandat.	Tydligt vilka lokala aktörerer som kommer att delta i projektet	Räkar upp möjliga lokala aktörer	Inget samarbete med lokala aktörer		9	9	8	8	0	
Samarbete	Tydligt hur projektet samarbetar med andra aktörer	Beskrivet hur projektet samarbetar med andra aktörer	Projektet tänker samarbetar med andra aktörer	Det finns ingen plan för samarbete		5	5	5	7	0	
Nätverk	Tydligt hur Projektet nätverkar med andra aktörer.	Beskrivet hur projektet nätverkar med andra aktörer	Projektet tänker nätverka med andra aktörer	Det finns ingen plan för nätverkande		3	3	3	7	0	
Nyskapande och innovativt arbetssätt	Tydligt att projektet handlar om nya aktiviteter och metodutveckling för området , samt nya arbetssätt som kan överföras till andra	Projektet kopiera goda idéer från andra och utvecklar dem vidare	Projektet handlar om för området nya aktiviteter, kopierar en god idé rakt av, helt eller delvis.	Det verkar inte vara en ny idé för området		3	3	3	3	0	
Trepartnerskap/Berör flera sektorer	Trepartnerskapet är tydligt i genomförande och styrning av projektet.	Trepartnerskapet är tydligt i styrning av projektet	Trepartnerskapet syns huvudsakligen i finansieringen	Det finns inget trepartnerskap		5	5	5	7	0	
Kostnadseffektivt	Projektplanen beskriver tydligt måluppfyllelsen i indikatorer för att skapa mervärden i lokalsamhället.	Projektplanen beskriver att det förväntas uppnås det antal indikatorer som är nödvändigt för kostnaden	Projektplanen beskriver att det förväntas uppnås indikatorer, men inte det antal som är nödvändigt för kostnaden.	Inga indikatorer omnämns, eller det är omnämnt att indikatorer förväntas uppnås, men det är inte trovärdigt		8	8	7	7	0	
Utbyte stad land/ger fördelar till städer med >20.000 invånare	Projektplanen beskriver tydligt hur det ska öka utbytet mellan stad och land och därigenom stärka båda genom samverkan.	Aktiviteter planeras huvudsakligen i städer > 20 000, eller det arbetas med utbyte mellan stad land och i städer > 5 000 invånare	Del av aktiviteterna äger rum i städer > 20 000 invånare	Städer behandlas ej		0	0	8	0	0	
					Summa	77	77	77	88	0	
					Summa generella för insatsområde 5 & 6 ("nya arbetstillfällen" och "ökad sysselsättning" ingår ej som generella urvalskriterier för insatsområde 5 och 6)	58			75	0	

Specifika urvalskriterier för Insatsområde 1: Entreprenörskap och Innovation											
Ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	Det är tydligt hur deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget. Det finns en samverkan med Forskning och Utveckling.	Det är tydligt hur deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Innovation och konkurrenskraft saknas hos deltagande entreprenörer		11	13	12	4	0	
Ökat investeringskapital	Det är tydligt hur nytt finansieringskapital ska tas fram för att förverkliga inovationer i förhållande till budget.	Det finns en plan på hur nytt finansieringskapital skall tas fram.	Det finns en idé om hur nytt finansieringskapital ska tas fram.	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		2	0	1	0	0	
Hållbar resursanvändning	Det är tydlig hur projektet uppnår hållbar resursanvändning i förhållande till budget.	Projektets resursanvändning är hållbar.	Det är vagt beskrivet hur resursanvändningen ser ut.	Omnämns ej.		3	3	3	2	0	
Kompetensutveckling	Det är tydligt hur kompetensutveckling drivs i projektet och hur det når deltagarna. Kostnaden står i relation till budget.	Det bedrivs kompetensutveckling i projektet.	Det är vagt beskrivet hur kompetensutveckling bedrivs.	Omnämns ej.		7	7	7	6	0	
					Summa insatsområde 1	23	23	23	12	0	
					Summa insatsområde 1 med generella urvalskriterier	100	100	100	100	0	

Specifika urvalskriterier för Insatsområde 2: Besöksnäringen											
Ökat antal besökare till verksamhetsområdet	Det är tydligt hur besökare i området förväntas öka i relation till budget. Målgruppen är mycket bred.	Antalet besökare förväntas öka till området.	Antalet besökare förväntas ökar men endast i en smal målgrupp	Antalet besökare förväntas inte öka		10	10			0	
Ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	Det är tydligt hur deltagande företag skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget. Det finns en samverkan med Forskning och Utveckling.	Det är tydligt hur deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Innovation och konkurrenskraft saknas hos deltagande entreprenörer		8	8			0	
Hållbar resursanvändning	Det är tydlig hur projektet uppnår hållbar resursanvändning i förhållande till budget.	Projektets resursanvändning är hållbar.	Det är vagt beskrivet hur resursanvändningen ser ut.	Omnämns ej.		3	3			0	
Kompetensutveckling	Det är tydligt hur kompetensutveckling drivs i projektet och hur det når deltagarna. Kostnaden står i relation till budget.	Det bedrivs kompetensutveckling i projektet.	Det är vagt beskrivet hur kompetensutveckling bedrivs.	Omnämns ej.		2	2			0	
					Summa insatsområde 2	23	23			0	
					Summa insatsområde 2 + generella urvalskriterier	100	100			0	

Specifika urvalskriterier för Insatsområde 3: Sociala innovationer och innovativa servicelösningar											
Ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	Det är tydligt hur deltagande företag skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget. Det finns en samverkan med Forskning och Utveckling.	Det är tydligt hur deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Innovation och konkurrenskraft saknas hos deltagande entreprenörer		12	11	12	6	0	
Hållbar resursanvändning	Det är tydlig hur projektet uppnår hållbar resursanvändning i förhållande till budget.	Projektets resursanvändning är hållbar.	Det är vagt beskrivet hur resursanvändningen ser ut.	Omnämns ej.		3	4	3	2	0	
Kompetensutveckling	Det är tydligt hur kompetensutveckling drivs i projektet och hur det når deltagarna. Kostnaden står i relation till budget.	Det bedrivs kompetensutveckling i projektet.	Det är vagt beskrivet hur kompetensutveckling bedrivs.	Omnämns ej.		8	8	8	4	0	
					Summa insatsområde 3	23	23	23	12	0	
					Summa insatsområde 3 med generella urvalskriterier	100	100	100	100	0	

Specifika urvalskriterier för Insatsområde 4: Boende och byggnation											
Urvalskriterier Strategiskt område	**5**	**3**	**1**	**0**	**Betyg**	Viktning EJFLU	Viktning EHFF	Viktning ERUF	Viktning ESF	**Poäng**	Motivering
Ökad attraktivitet på landsbygden	Projektet skapar nya boendelösningar	Möjliggör kompetensutveckling kring olika boendeformer och metodutvecklar i samverkan med samarbetspartners	Förstudiekaraktär: Kartläggning genom deltagande i nätverk och studerandet av tidigare projekt inom området	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		23				0	
Summa insatsområde 4						23				0	
Summa insatsområde 4 med generella urvalskriterier						100				0	

Specifika urvalskriterier för Insatsområde 5: Infrastruktur och resande											
Ökad tillväxtpotential genom ökad service på landsbygden.	Tydligt hur projektet genom att underlätta mobilitet ökar tillväxten i området.	Metodutvecklar i samarbete med andra aktörer	Förstudiekaraktär: Kartläggning genom deltagande i nätverk och studerandet av tidigare projekt inom området	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		12				0	
En mer koldioxidsnål ekonomi	Underlättar för mobilitet med mindre utsläpp	Metodutvecklar i samarbete med andra aktörer	Förstudiekaraktär: Kartläggning genom deltagande i nätverk och studerandet av tidigare projekt inom området	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		8				0	
Hållbar resursanvändning	Det är tydlig hur projektet uppnår hållbar resursanvändning i förhållande till budget.	Projektets resursanvändning är hållbar.	Det är vagt beskrivet hur resursanvändningen ser ut.	Omnämns ej.		4				0	
Kompetensutveckling	Det är tydligt hur kompetensutveckling drivs i projektet och hur det når deltagarna. Kostnaden står i relation till budget.	Det bedrivs kompetensutveckling i projektet.	Det är vagt beskrivet hur kompetensutveckling bedrivs.	Omnämns ej.		4				0	
Ökat antal innovationer, ökad konkurrenskraft och lönsamhet	Det är tydligt hur deltagande företag skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget. Det finns en samverkan med Forskning och Utveckling.	Det är tydligt hur deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Deltagande entreprenörer skapar innovationer, ökar sin konkurrenskraft och sin lönsamhet i förhållande till budget.	Innovation och konkurrenskraft saknas hos deltagande entreprenörer		6				0	
Skapandet av nya arbetstillfällen	Nya arbetstillfällen skapas genom projektet, tydligt hur många i förhållande till budget och hur mätningen ska gå till. T.ex. nya företag eller fler arbetstillfällen i befintliga företag.	Projektplanen beskriver hur nya arbetstillfällen skapas genom projektet, tillräckligt många i förhållande till budget	Projektplanen beskriver hur tillräckligt antal nya arbetstillfällen skapas men som ett långsigtigt resultat	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		4				0	
Ökad sysselsättning	Människor som tidigare varit icke förvärvsarbetande kommer i arbete genom projektet och tydligt hur många i förhållande till budget.	Människor som tidigare varit icke förvärvsarbetande kommer i arbete genom projektet, tillräckligt många i förhållande till budget.	Projektplanen nämner att fler människor ska komma i arbete men det saknas en tydlighet i hur detta ska gå till	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		4				0	
Summa insatsområde 5						42				0	
Summa insatsområde 5 med generella urvalskriterier						100				0	

Specifika urvalskriterier för Insatsområde 6: Samhällsutveckling och byutveckling											
Urvalskriterier Strategiskt område	**5**	**3**	**1**	**0**	**Betyg**	Viktning EJFLU	Viktning EHFF	Viktning ERUF	Viktning ESF	**Poäng**	Motivering
Ökad tillväxtpotential genom ökade möten på landsbygden	Skapar eller utvecklar mötesplatser. Det finns en tydlig beskrivning på hur detta direkt förväntas öka tillväxten i området.	Skapar eller utvecklar mötesplatser. En tydlighet i hur detta i förlängningen ska öka tillväxten i området.	Kartläggning genom studerande av tidigare projekt inom området och/eller pilotprojekt	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		15			0	0	
Landsbygdsutveckling	Bygdeutveckling genom samverkan land och stad. Skapar eller utvecklar gemensamma strategier och nätverk för området	Metodutvecklar i samarbete med andra aktörer	Kartläggning genom studerande av tidigare projekt inom området och/eller pilotprojekt	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		12			0	0	
Ökad jämlikhet	Projektet har en klar strategi/handlingsplan hur området ska utvecklas och kompetens om detta finns i projektet	Projektet har en klar strategi/handlingsplan hur området ska utvecklas men kompetens om detta finns inte projektet	Projektet har en idé om hur området ska utvecklas men kompetens om detta finns inte projektet	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		2			7	0	
Ökat antal sociala innovationer	Skapar eller utvecklar sociala innovationer. Det finns en tydlig beskrivning på hur detta direkt förväntas öka tillväxten i området.	Skapar eller utvecklar sociala innovationer. En tydlighet i hur detta i förlängningen ska öka tillväxten i området.	Kartläggning genom studerande av tidigare projekt inom området och/eller pilotprojekt	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt		2			8	0	
Ökad sysselsättning	Människor som tidigare varit icke förvärvsarbetande kommer i arbete genom projektet och tydligt hur många i förhållande till budget.	Människor som tidigare varit icke förvärvsarbetande kommer i arbete genom projektet, tillräckligt många i förhållande till budget.	Projektplanen nämner att fler människor ska komma i arbete men det saknas en tydlighet i hur detta ska gå till	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		2			10	0	
Skapandet av nya arbetstillfällen	Nya arbetstillfällen skapas genom projektet, tydligt hur många i förhållande till budget och hur mätningen ska gå till. T.ex. nya företag eller fler arbetstillfällen i befintliga företag.	Projektplanen beskriver hur nya arbetstillfällen skapas genom projektet, tillräckligt många i förhållande till budget	Projektplanen beskriver hur tillräckligt antal nya arbetstillfällen skapas men som ett långsigtigt resultat	Omnämns ej eller är för otydligt och vagt.		9			0	0	
				Summa insatsområde 6		42			25	0	
				Summa insatsområde 6 med generella urvalskriterier		100			100	0	

Avslagsnivå Urvalskriterium

Avslagsnivå EJFLU:	200
Avslagsnivå EHFF:	200
Avslagsnivå ERUF:	200
Avslagsnivå EFS:	300

BILAGA 7. KOMMUNIKATIONSPLAN

Översikt av kommunikationsplan

Insatsområde	Kommunikationsmål	Budskap	Målgrupp	Aktivitet	Tidsperiod	Kanal
	Ökad kunskap och kännedom om möjligheterna med Lokalt Ledd Utveckling	Information om projektstöd. Enkel och tillgänglig information om projekt, insatser och möjligheterna med LLUH.	Personer och organisationer som kan söka stöd. Vidare-förmedlare. Samarbets-partners och finansiärer. Allmänheten.	Pressmeddelande. Lansering av webb-plats, utskick av nyhetsbrev	Sept/Okt 2015	Press, webbplats, sociala medier, nyhetsbrev.
Entreprenör-skap och innovation, Besöksnäring, Social innovation och innovativa servicelösningar, Boende och byggnation, Infrastruktur och resande, Samhälls-utveckling och byutveckling	Ökad kunskap och kännedom om möjligheterna med Lokalt Ledd Utveckling. Inspirera till att driva lokala utvecklingsprojekt. Genom samverkan med andra bidrar du till att ditt närområde lever och utvecklas.	Information om projektstöd, ansökan och handläggning. Förståelse för lokala strategiska inriktningar, samt mervärden med lokalt ledd utveckling genom leader-metoden. Målgrupps-specifika utlysningar.	Personer och organisationer som kan söka stöd	Utskick av nyhetsbrev, kontakta dem som anmält intresse. Skicka pressmeddelanden. Sprid information via webb-plats och sociala medier.	Sept 2015-dec 2020	Webbplats, nätverk, nyhetsbrev, pressmeddelanden och sociala medier.
Entreprenörskap och innovation, Besöksnäring, Social innovation och innovativa	Genom samverkan skapas möjligheter för att bidra till en hållbar, jämlik lokal utveckling med lokala och	Tillgänglig information om möjligheterna med projektstöd. Sprida information och skapa förståelse för lokala	Vidareförmedlare	Delta på lokala, regionala och nationella nätverksträffar och konferenser. Sprid	Sept 2015-dec 2020.	I huvudsak via nätverksaktiviteter, men även via webbplats, nyhetsbrev och

servicelösningar, Boende och byggnation, Infrastruktur och resande, Samhälls-utveckling och byutveckling	regionala effekter.	strategiska inriktningar, samt metodens mervärde. Skapa intresse för lokal utveckling och kopplingen till EU 2020. Målgruppsspecifika utlysningar.		information via webb-plats och sociala medier.		sociala medier.
Inget specifikt insatsområde. Opinionsbildning och marknads-föring.	Genom samverkan och lärande utbyte bidrar aktörer gemensamt till en hållbar och jämlik lokal utveckling. Underlätta för personer och organisationer som söker stöd.	Enkel och tillgänglig information om projekt, insatser och de möjligheter som finns med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden och vilken roll leadermetoden har för en hållbar lokal utveckling till andra lokala och regionala utvecklingsprocesser.	Samarbetspartners och finansiärer	Delta på lokala, regionala och nationella nätverks-träffar och konferenser. Sprid information via webb-plats och sociala medier.	Ett ständigt pågående arbete som startade samtidigt som processen med att starta LLUH drog igång.	I huvudsak nätverksaktiviteter och sociala medier.
Entreprenörskap och innovation, Besöksnäring, Social innovation och innovativa servicelösningar, Boende och byggnation, Infrastruktur och resande, Samhälls-utveckling och byutveckling	Lokalt ledd utveckling genom leader-metoden bidrar till en hållbar samhälls-utveckling.	Sprida och tillhandahålla information som ökar kännedomen om leadermetodens miljö- och samhällsnytta. Visa på mervärden och lyfta fram goda exempel för att konkretisera möjligheterna med EU-stöden i det lokala utvecklings-arbetet.	Allmänheten	Tillhandahålla relevant och uppdaterad information på webbplats. Vara aktiv på sociala medier och uppmana projekt att synas i media.	Sept 2015-dec 2020	Webbplats, sociala medier och pressklipp.

BILAGA 8. UPPFÖLJNING

Tidsplan för uppföljning av Lokalt Ledd Utveckling Halland.

Efterfrågan	Vald metod	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Extern kontroll	Som efterfrågas		Årsrapport till SJV	Årsrapport till SJV	Årsrapport till SJV	Årsrapport till SJV	Årsrapport till SJV	Årsrapport till SJV	Slutrapport till SJV	
	Som efterfrågas		Årsrapport till RH	Årsrapport till RH	Årsrapport till RH	Årsrapport till RH	Årsrapport till RH	Årsrapport till RH	Slutrapport till RH	
Organisationens egna resultatuppföljning	Självutvärdering	Fastställande av indikatorer	Uppföljning av indikatorer och ekonomi till varje LAG-möte hela året	Uppföljning av indikatorer och ekonomi till varje LAG-möte hela året	Uppföljning av indikatorer och ekonomi till varje LAG-möte hela året	Uppföljning av indikatorer och ekonomi till varje LAG-möte hela året	Uppföljning av indikatorer och ekonomi till varje LAG-möte hela året	Uppföljning av indikatorer och ekonomi till varje LAG-möte hela året	Slutsammanställning av indikatorer och ekonomi, senast till sista LAG-mötet	
Organisationens egna resultatuppföljning och analys därav	Självutvärdering	Fastställande av indikatorer, mål, handlingsplan, kommunikationsplan	Årlig uppföljning av strategin: på indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt.	Årlig uppföljning av strategin: på indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt.	Årlig uppföljning av strategin: på indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt.	Årlig uppföljning av strategin: på indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt.	Årlig uppföljning av strategin: på indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt.	Årlig uppföljning av strategin: på indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt.	Slutsammanställning av indikatorer, måluppfyllelse, handlingsplan, kommunikationsplan och LAGs arbetssätt, senast till sista LAG-mötet.	

Organisationens egna halvtidsutvärdering på organisationens arbetssätt och resultatuppföljning	Självutvärdering/ Extern halvtidsutvärdering	Fastställande av tema: arbetssätt och resultatuppföljning		Beslut om budget för halvtidsutvärdering	Extern halvtidsutvärdering om behov och budget finns, i annat fall sker denna även internt					
Organisationens egna ambitioner att utöka det externa lärandet	Metodutveckling	Utökad finansiering söks för pilot	Finansiering söks för pilot/ Genomförande av ev. pilot	Genomförande av ev. pilot	Ifall positiv finansiering; slutrapportering av pilot och analys av resultat					

Sammanställd 2015-10-19

NOTER OCH HÄNVISNINGAR

[1] Landsbygdslyftet, http://www.leaderhalland.se/Page.asp?PageNumber=311.

[2] Utvärdering Fiskeområde Hallands externa projekt under programperioden 2010-2014, Malin Andersson, http://www.files.fiskeomradehalland.se/Uploads/Files/Utvardering/Bilaga_4B_-_FO_halland_16okt.pdf

[3] Rapporterna är: *Halvtidsutvärdering av Leader Halland – Hur går det? Vad kan förändras?* MIKOM*, Gör Leader skillnad i Region Syd?* Lina Brinte & Annika Jönsson*, Uppföljning och utvärdering av Fiskeområde Halland För programperioden 2010-2013,* Malin Andersson och Camilla Wallin Kupferberg, http://www.files.fiskeomradehalland.se/Uploads/Files/Utvardering/Bilaga_4A_-_Rapport_till_Jordbruksverket_Fiskeomrade_Halland_inkl_indikatorer.pdf. Leaderområdena har även arbetat med metoden lärande utvärdering bland annat för att hela organisationen, även styrelsen, ska öka sitt lärande och deltagande i de processer som för verksamheten framåt. Vid varje styrelsemöte har verksamhetens resultat granskats och utvärderat vilka projekt som gett vilka resultat och varför.

[4] *EU 2020, Svenska Landsbygdsprogrammet, Landsbygdsstrategin (2009), Operativa programmet nationellt för LLU, En analys och kunskapsunderlag om tillväxt och attraktionskraft 2014-2020, Vision om Matlandet, Utkast till Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden i Västsverige 2014-2020, Utkast till Regionalt strukturfondsprogram för investeringar i tillväxt och sysselsättning Västsverige 2014-2020, Regionala Utvecklingsstrategin 2005-2020, Tillväxtstrategin i Halland, Kulturplanen i Halland, En halländsk innovationsstrategi, Regionalt tillväxtprogram, Länsstyrelsens handlingsplan för fisket, Länsstyrelsens handlingsplan för landsbygdsprogrammet.*

[5] https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/vart-uppdrag/remisser-fran-hav/remisser/2014-11-07-remiss-atgardsprogram-for-havsmiljon.html

[6] *Halland: Klara, Färdiga, Gå.* Processdokumentation, Kairos Future/Region Halland.

[7] Detta märktes bl.a. på det engagemang som syntes i mycket högre utsträckning i inlandet än vid kusten i Leader Hallands projekt *Vår by – Vår framtid*.

[8] *Regionalt serviceprogram för statligt stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder Halland 2014 – 2018.*

[9] Enligt undersökningar i Landsbygdslyftet, http://www.leaderhalland.se/Page.asp?PageNumber=311.

[10] Statistiken som redovisas utgår från verksamhetsområdena för Leader Landsbygd Halland och Leader Kustbygd Halland.

[11] *Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020,*Region Halland, Landsbygdslyftet, http://www.leaderhalland.se/Page.asp?PageNumber=311.

[12] Enligt samtal med Länsstyrelsens integrationssamordnare Guitta Attalah Hajj den 15/9-2014.

[13] Se exempelvis: http://www.falkenberg.se/download/18.3bf1b04f1465844451217846/1402557413128/1382+Falkenberg+T%C3%84TORT+v%C3%A5r+2014.pdf.

[14] Landsbygdslyftet, http://www.leaderhalland.se/Page.asp?PageNumber=311.

[15] Rapporterna är: *Halvtidsutvärdering av Leader Halland – Hur går det? Vad kan förändras?* MIKOM*, Gör Leader skillnad i Region Syd?* Lina Brinte & Annika Jönsson*, Uppföljning och utvärdering av Fiskeområde Halland,* Malin Andersson*.*

[16] Mer om systeminnovation i *Systemic innovation, Social Innovation Europe Initiative*, European Commission http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/social-innovation/systemic-innovation-report_en.pdf.

[17] En samhällsentreprenör är en entreprenör som har som mål att göra samhällsnytta och/eller samhällsförändring. Samhällsentrepenörer godtar inte att företag bara har maximal vinst som mål utan anser att en entreprenör också kan agera inom ekonomi, samhälle och politik. Enkelt sammanfattat är en samhällsentrepenörs verksamhet: idéburen, och värderingsstyrd, finns möjlighet att skala upp från lokal till global nivå, förändrar strukturer i grunden och återinvesterar vinsten. http://www.socialinnovation.se/sv/om-oss/vad-ar-en-samhallsentreprenor.

[18] Andelen kommer att fastställas när budgeten sätts och indikatorer fastställs i antal, men det handlar om en liten del av projektbudgeten, uppskattningsvis mindre än 5 %.

[19] Charlotta Melander föredrog detta den 10/10-2014 på *En dag om tillväxt* arrangerat av Region Halland på Falkenbergs strandbad.

[20] http://www.jordbruksverket.se/download/18.37e9ac46144f41921cd2733a/1406539249350/H%C3%A5llbar+utveckling+med+leadermetoden.pdf

[21] Enligt Olle Kristensson, verksamhetsledare på Hallands Idrottsförbund.

[22] *En nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020* s. 26, Regeringen.

[23] *The great good place*, Ray Oldenburg, 1999. Oldenburg talar om first place: hemmet, second place; jobbet och third places: där människor samlas för trevligt umgänge och för skojs skull. Exempelvis; café, bibliotek, bar, affär, restaurang, frisör. Dessa platser anser Oldenburg är essentiella och utgör basen för civilsamhället, demokrati, engagemang och för att kreera en känsla för platsen.

[24] *Från möten till tillväxt?* s.30 KK-stiftelsen.

[25] PLANED är ett lokalt utvecklingskontor i Wales dit LAG och verksamhetskontor var på studieresa i september 2014. PLANED och LLUH har mycket lika förutsättningar tematiskt och geografiskt, samtidigt som olika sätt att arbeta på används vilket ger förutsättning till utveckling av verksamheten samtidigt som det finns stora möjligheter för utbyten mellan projekt på lokal nivå. FARNET, The European Fisheries Areas Network, är ett nätverk för fiskeområden i Europa. ENRD, European Network for Rural Development, är ett europeiskt nätverk för landsbygdsutveckling. ELARD – European Leader Association for Rural Development, är den Europeiska leaderföreningen för landsbygdsutveckling.

[26] *En nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020* s. 21, Regeringen.

[27] *Ett urbant tolkningsföreträde? En studie av hur landsbygd skapas i nationell policy*, Malin Rönnblom, Umeå centrum för genusstudier, Umeå universitet, 2014.

[28] I detta samarbete sitter representanter från Region Halland, Västra Götalandsregionen, Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet och länsstyrelserna i Västra Götalands län och Hallands län.

[29] *Redovisning av uppdrag att utarbeta regional SWOT-analys för kommande fiskeriprogram*, Länsstyrelsen i Hallands län.

[30] I partnerskapet finns en bred representation och utgörs av en referensgrupp och flera fokusgrupper som kommer vara aktiva utifrån de behov som finns. I Partnerskapet ingår bland andra: Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Lantmäteriet, Region Halland, länets kommuner, yrkesfisket, vattenbruket, producentorganisationer inom fisket, fiskevattenägareförbundet, Sportfiskarna Halland och fritidsfiskets organisation, Viltdelegationen, Högskolan i Halmstad, naturbruksgymnasierna, Leader Halland, lantbrukets rådgivarorganisationer, Hushållningssällskapet, LRF, Ekologiska lantbrukarna i Halland, Fåravelsföreningen, Sveriges Djurbönder, Lantmännen, Jägareförbundet, Rovdjursföreningen, Naturskyddsföreningen, Hallands Idrottsförbund, Hallands Fotbollförbund, Hembygdsrörelsen, Hela Sverige ska leva-länsbygderådet, byalag, LRF konsult, banker och branschföretagare.

[31] Se mer om inkluderande tillväxt i *EU 2020* och *En nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft i Sverige 2014-2020* s. 9-11, Regeringen.

[32] http://www.regeringen.se/sb/d/16278

[33] Regeringen fastslår betydelsen av att använda statistik för att visa på skillnader mellan kvinnor och män. För att på så sätt kunna bedriva ett jämställdhetsarbete på ett aktivt sätt och se hur det förändras över tid. http://www.gov.se/sb/d/16278

[34] www.jamstall.nu och http://standard.gendercop.com/making-it-work/capacity-building-and-awareness-raising.

[35] Hur projekten kan främja jämställdhet är desamma för LLUH som för *Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden i Västsverige 2014-2020,* s. 35.

[36] *Regionalt strukturfondsprogram för investeringar i tillväxt och sysselsättning Västsverige 2014-2020* s. 98.

[37] http://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Guide-till-jamstalld-kommunikation.pdf

[38] Det är Jordbruksverket som sedan beslutar om en eventuell reviderad strategi.

[39] Omfattningen av den lärande utvärderingen påverkas av den budget som området tilldelas.

[40] *Erfarenheter av lärande utvärdering*, Andreas Sävenstrand, Helen Uliczka, Sven Jansson, Lennart Svensson, *SPeL* s. 9.

[41] Leader och Halmstad Högskola har under åren 2012-2014 påbörjat ett samarbete kring detta som LLUH ämnar att intensifiera under programperioden 2014-2020.

[42] *En analys och kunskapsunderlag om tillväxt och attraktionskraft 2014-2020* s. 14, Regeringen.

[43] *Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020* s. 14, Region Halland.

[44] WWOOF (Worldwide Opportunities on Organic Farms). Organisationen länkar samman volontärer från hela världen med självhushållande lantbruk. I Sverige finns nästan 1500 aktiva WWOOFare och drygt 150 WWOOF-gårdar (WWOOF 2012). www.wwoof.se.

[45] Föreningen för Byggemenskaper syftar till att samla, utveckla och förmedla kunskap om byggemenskaper. ”En byggemenskap är en grupp av människor som i egen regi och utifrån sina egna ambitioner tillsammans planerar, låter bygga och använder en byggnad” www.byggemenskap.se

[46] *Den nygröna människan* s. 14, Sofia Ulver.

[47] *Den nygröna människan* s. 3, Sofia Ulver.

[48] Claes Norell, www.leaderhalland.se/admin/files/20140324153953.pdf.

[49] http://selandet.wordpress.com/2014/02/14/allt-narmare-peak-city

[50] *Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020.*

[51] #ungapålandsbygdens debattartikel som publicerats bland annat här: www.aftonbladet.se/debatt/article19556831.ab?idx=1.

[52] *En strategi för att stärka utvecklingskraften på Sveriges landsbygder* s.164, Regeringen.

[53] *Vinna eller försvinna? Drivkrafter bakom ungdomars utflyttning från mindre orter*. Lotta Svensson.

[54] Peter Waara presentation på Landsbygdsforum 6 december 2013.

[55] http://www.regeringen.se/sb/d/15145

[56] *Den nygröna människan* s.11 Sofia Ulver.

[57] Charlotta Melander föredrog detta den 10/10-2014 på *En dag om tillväxt* arrangerat av Region Halland på Falkenbergs strandbad.

[58] *Gör Leader Skillnad?* Jacob Käll och Lotta Svensson.

[59] *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*, Robert Putnam.

[60] *Ungdomsarbetslösheten - om övergångsregimer, institutionell förändring och socialt kapital*, Peter Håkansson.

[61] *Gör Leader Skillnad?*, Jacob Käll och Lotta Svensson.

[62] *Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020* s. 8, Region Halland.

[63] *En nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020* s.26, Regeringen.

[64] Charlotta Melander föredrog detta den 10/10-2014 på *En dag om tillväxt* arrangerat av Region Halland på Falkenbergs strandbad.

[65] *Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020,* Region Halland, Landsbygdslyftet, http://www.leaderhalland.se/Page.asp?PageNumber=311.

[66] *Den nygröna människan* s. 4-5, Sofia Ulver.

[67] *Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020 i Västsverige* s. 44.